

ချင်းပြည်နယ်၊ ကလေးသူငယ်ဂရုပြု ဒေသတွင်းလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း
ချင်းပြည်နယ် ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေး (၅)နှစ်စီမံကိန်းနှင့် နှစ်အလိုက်စီမံကိန်း
အထောက်အကူပြု မူဝါဒမှတ်တမ်း
(၂၀၁၆-၂၀၂၁)

၂၀၁၄၊ အောက်တိုဘာ

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဒေသတွင်းလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း (LSP) ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂကလေးများရန်ပုံငွေအဖွဲ့၊ UNICEF ၏နိုင်ငံအမြောက်အများတွင် အောင်မြင်စွာ ဖော်ထုတ် အကောင်အထည်ဖော်ပြီး/ အကောင်အထည်ဖော်ဆဲစီမံကိန်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်ဒေသတွင်း လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းကို ယူနီဆက်၏ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးအထောက်အပံ့တို့ဖြင့်တစ်သားတည်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာမြန်မာအင်စတီကျုက ချင်းပြည်နယ် ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေး (၅)နှစ် စီမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြားသော ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများတွင် ဆင့်ပွား အသုံးချနိုင်စေမည့် နည်းနာတစ်ရပ် ဖြစ်လာစေရန်လည်းရည်ရွယ်ပါသည်။ Danida ကလည်း ငွေကြေးထောက်ပံ့ကူညီပေးခဲ့ပါ သည်။

မာတိကာ

ဝေါဟာရအညွှန်း	၆
ချင်းပြည်နယ်မြေပုံ	၈
၁။ နိဒါန်း	၉
၂။ ချင်းပြည်နယ်၏ လက်ရှိအခြေအနေ	၁၀
၂.၂။ ကျား/မ ရေးရာ အခန်းကဏ္ဍများ	၁၃
၂.၃။ ချင်းပြည်နယ် - စိန်ခေါ်ချက်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများ	၁၅
၃။ ချင်းပြည်နယ်မှ လူမှုဘဝပြဿနာများ၏ အဓိကသွင်ပြင်လက္ခဏာများ	၁၈
၃.၁။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးစွမ်းရည်	၁၉
၃.၁.၁။ အဖွဲ့အစည်းများဖွဲ့စည်းပုံ	၁၉
၃.၁.၂။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ	၂၀
၃.၂။ လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ	၂၂
၃.၂.၁။ ကလေးသူငယ်များ	၂၃
၃.၂.၂။ အမျိုးသမီးများနှင့် ကျား-မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု	၂၉
၃.၂.၃။ မသန်စွမ်းသူများ	၃၃
၃.၂.၄။ သက်ကြီးရွယ်အိုများ	၃၈
၃.၃။ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ	၄၁
၃.၃.၁။ ကျောင်းနေခြင်းနှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ	၄၂
၃.၃.၂။ မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လက်လှမ်းမီခြင်း	၄၄
၃.၃.၃။ ပညာတစ်ပိုင်းတစ်စနှင့် ကျောင်းထွက်ခြင်းများ	၄၅
၃.၃.၄။ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များအတွက် ပညာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ ကင်းမဲ့ခြင်း	၄၆
၃.၃.၅။ အရည်အသွေးမမီသော သင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းများနှင့်	
ဒေသသုံးဘာသာစကားဖြင့်သင်ကြားရေး	၄၇
၃.၃.၆။ သင်ကြားရေးအရည်အသွေးနှင့် ခွဲခြားထားခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ	၄၈
၃.၄။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေ	၄၉
၃.၄.၁။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများကို လက်လှမ်းမီမှု	၄၉
၃.၄.၂။ စားနပ်ရိက္ခာလုံခြုံမှုမရှိခြင်း	၅၃
၃.၄.၃။ ကူးစက်ရောဂါများ	၅၅
၃.၄.၄။ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများ	၅၈
၄။ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းနှင့် ယုတ္တိဆန်သော ကြားဖြတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း	၅၉

၄.၁.၁။ အကန့်အသတ်မရှိသော အရင်းအမြစ်များနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်	၆၃
၄.၁.၂။ လူမှုဘဝရပ်တည်ရန် ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ၏ အခွင့်အရေးများ	၆၃
၄.၂.၁။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ	၆၅
၄.၂.၂။ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ	၆၈
၄.၂.၃။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ	၇၀
၄.၃။ ရနိုင်သောအရင်းအမြစ်များ	၇၁
၄.၃.၁။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ	၇၂
၄.၃.၂။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ	၇၃
၄.၃.၃။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ	၇၄
၄.၃.၄။ ပြင်ပမှ သရုပ်ဖော်သူများ (လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ)	၇၅
၅။ အဆိုပြုစီမံချက်များ	၇၉
၅.၁။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေး စီမံချက်များ	၈၀
၅.၁.၂။ ရွေ့လျားသင်ကြားရေးအဖွဲ့များကို အသုံးပြု၍ မူလတန်းလွန်အဆင့် စာသင်ခန်းများ၌ ဆရာ/ဆရာမ မလုံလောက်ခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း	၈၁
၅.၁.၃။ ချင်းပြည်နယ်မှ အရည်အသွေး နိမ့်ကျသည့် ပညာသင်ကြားခြင်းနှင့် သင်ယူခြင်းကို အရည်အသွေး မြှင့်တက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း	၈၁
၅.၂။ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးကာကွယ်ရန်နှင့် လိုအပ်ချက်များ ပြည့်မီစေရန် စီမံချက်များ	၈၂
၅.၂.၂။ မြန်မာဘာသာစကားဗဟုသုတဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက် မပြည့်မီဘဲ မူလတန်းသို့ တက်ရောက်သင်ကြား ရသော ချင်းကလေးငယ်များ၏ သင်ယူနိုင်မှုစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်း - ချင်းဘာသာစကားသင်ရိုးညွှန်းတမ်း ပြုစုခြင်း	၈၂
၅.၂.၃။ ကလေးသူငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ စားနပ်ရိက္ခာအခွင့်အရေးများနှင့် အာဟာရအဆင့်အတန်း မြှင့်တင်ခြင်း	၈၃
၅.၃။ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အားဖြည့်ပံ့ပိုးခြင်းနှင့် လိုအပ်ချက်များ ပြည့်မီစေရန် စီမံချက်များ	၈၃
၅.၃.၁။ မူလတန်းပညာရေးကို မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပိုမိုလက်လှမ်းမီရရှိစေခြင်း	၈၃
၅.၃.၂။ မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် အသိပေးဆွေး နွေးပွဲများ	၈၄
၅.၄။ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ ပံ့ပိုးကူညီခြင်း စီမံချက်များ	၈၄
၅.၄.၁။ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများကို အမျိုးသမီးများ လက်လှမ်းမီရရှိမှု တိုးမြှင့်ခြင်း	၈၄

- ၅.၄.၂။ အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုရေးအဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး/လူ့ အခွင့်အရေးကို သဘောပေါက်နားလည်စေခြင်း - အမျိုးသမီးများအတွက် ဥပဒေရေးရာ အထောက်အကူ အကြံပေးသင်တန်း ၈၄
- ၅.၄.၃။ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများကို အဖွဲ့အစည်းပိုင်းဆိုင်ရာ အားဖြည့်ခြင်း - ချင်းအမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများကွန်ယက်ကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၈၅
- ၅.၄.၄။ လူထုဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူထုအဆုံးအဖြတ် ချမှတ်ခြင်းကိစ္စများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ခိုင်မာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှခြင်းကို မြှင့်တင်ခြင်း ၈၅
- ၅.၅။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် စီမံ ချက်များ ၈၆
- ၅.၅.၁။ သင်တန်းဆင်း စေတနာ့ဝန်ထမ်းများကို ပိုမိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားအင်အား မလုံလောက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း ၈၆
- ၅.၅.၂။ ဦးစားပေးအဆင့် သတ်မှတ်ထားသည့် ကူးစက်ရောဂါများ ကာကွယ်တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် ပံ့ပိုး ကူညီမှု တိုးမြှင့်ခြင်း ၈၆
- ၅.၆။ မျှော်မှန်းရလဒ်နှင့် ပခါနမှတ်ယူချက်များ ၈၇

ဇယားစာရင်း

ဇယား ၁	ချင်းပြည်နယ် မြို့နယ်များ၊ မြို့နယ်ခွဲများအလိုက် လူဦးရေအချက်အလက် (၂၀၁၄)	
ဇယား ၂	ချင်းပြည်နယ် ကျား/မအလိုက် လူဦးရေအချက်အလက်	
ဇယား ၃	ချင်းပြည်နယ်မှ ဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာများရှိသော အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း	
ဇယား ၄	ပြည်နယ်အဆင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးကော်မိတီ ဖွဲ့စည်းပုံ	
ဇယား ၅	မြန်မာနိုင်ငံမှ စာသင်ကျောင်းစံနှစ်အပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	
ဇယား ၆	မြို့နယ်အလိုက် စာသင်ကျောင်းအရေအတွက် (၂၀၁၃-၂၀၁၄ စာသင်နှစ်)	
ဇယား ၇	ခရိုင်သုံးခုမှ စာသင်ကျောင်း၊ ဆရာ၊ ကျောင်းသား အရေအတွက် (၂၀၁၂-၂၀၁၃)	
ဇယား ၈	ချင်းပြည်နယ်၊ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှ လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်	
ဇယား ၉	မြို့နယ်အလိုက် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနများနှင့် ၎င်းတို့ ဝန်ဆောင်မှုပေးသော လူဦးရေ	
ဇယား ၁၀	ချင်းပြည်နယ်မှ အာဟာရချို့တဲ့သော ကလေးငယ်များအတွက် အညွှန်းကိန်းများ (၂၀၁၀-၂၀၁၁)	
ဇယား ၁၁	၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ချင်းပြည်နယ်အဆင့်မှ ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်သော ကလေးသူငယ်များ	
ဇယား ၁၂	၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ချင်းပြည်နယ်မှ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ညွှန်းကိန်းအတိုင်းအတာများ	

ရုပ်ပုံများစာရင်း

ရုပ်ပုံ ၁	မိဘရင်ခွင်ထံ ပြန်လာကြသည့် ကလေးစစ်သားများ ပိုစတာ	
ရုပ်ပုံ ၂	ထန်တလန်မှ ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့အစည်း	
ရုပ်ပုံ ၃၊ ၄	ဘိုးဘွားရိပ်သာ၊ ဖလမ်းနှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်	
ရုပ်ပုံ ၅	ဂရေစ်နှစ်ခြင်းသာသနာပြုအဖွဲ့ (Grace Baptist Mission) ၏ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း၊ အလယ်တန်းဆင့် ကျောင်းသားများအတွက် စခန်းသွင်းသင်ကြားမှု	

ပုံပြများစာရင်း

ပုံပြ ၁	လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ရှေ့ပြေးလုပ်ဆောင်မှုများ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာခြင်းအတွက် ကြားဖြတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းယူတ္တိ	
---------	--	--

ဝေါဟာရအညွှန်း

AY	Academic Year (စာသင်နှစ်)
BHS	Basic Health Staff (အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း)
CEDAW	Convention on the Elimination of all Discrimination Against Women (အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေးဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂသဘောတူစာချုပ်)
CBO	Community Based Organization (လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း)
CDO	Chin Disabled Organization (ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့)
CRC	Convention on the Rights of the Child (ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်)
CRPD	Convention on Rights of People with Disabilities (မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်)
CSO	Civil Society Organization (အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း)
CSR	Cooperate Social Responsibilities (ကော်ပိုရိတ်လူမှုဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုများ)
DFID	Department for International Development (UK) (ဗြိတိန်နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းဌာန)
DSW	Department of Social Welfare (လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန)
ECCD	Early Childhood Care and Development (ရှေးဦးကလေးသူငယ်ပြုစုရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေး)
FBO	Faith Based Organization (ဘာသာရေးအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း)
FGD	Focus Group Discussion (စူးစိုက်အုပ်စုငယ်ဆွေးနွေးပွဲ)
GAD	General Administration Department (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန)
GEI	Gender Equality Initiative (ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းရေဆောင်အဖွဲ့)
HIV	Human Immunodeficiency Virus (ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါဗိုင်းရပ်ပိုး)
ILO	International Labour Organization (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ်)
INGO	International Non-governmental Organization (နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း)
LSP	Local Social Plan (ဒေသတွင်းလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း)
MDG	Millennium Development Goals (ထောင်စုနှစ်ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ)
MNPED	Ministry of National Planning and Economic Development (အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာန)

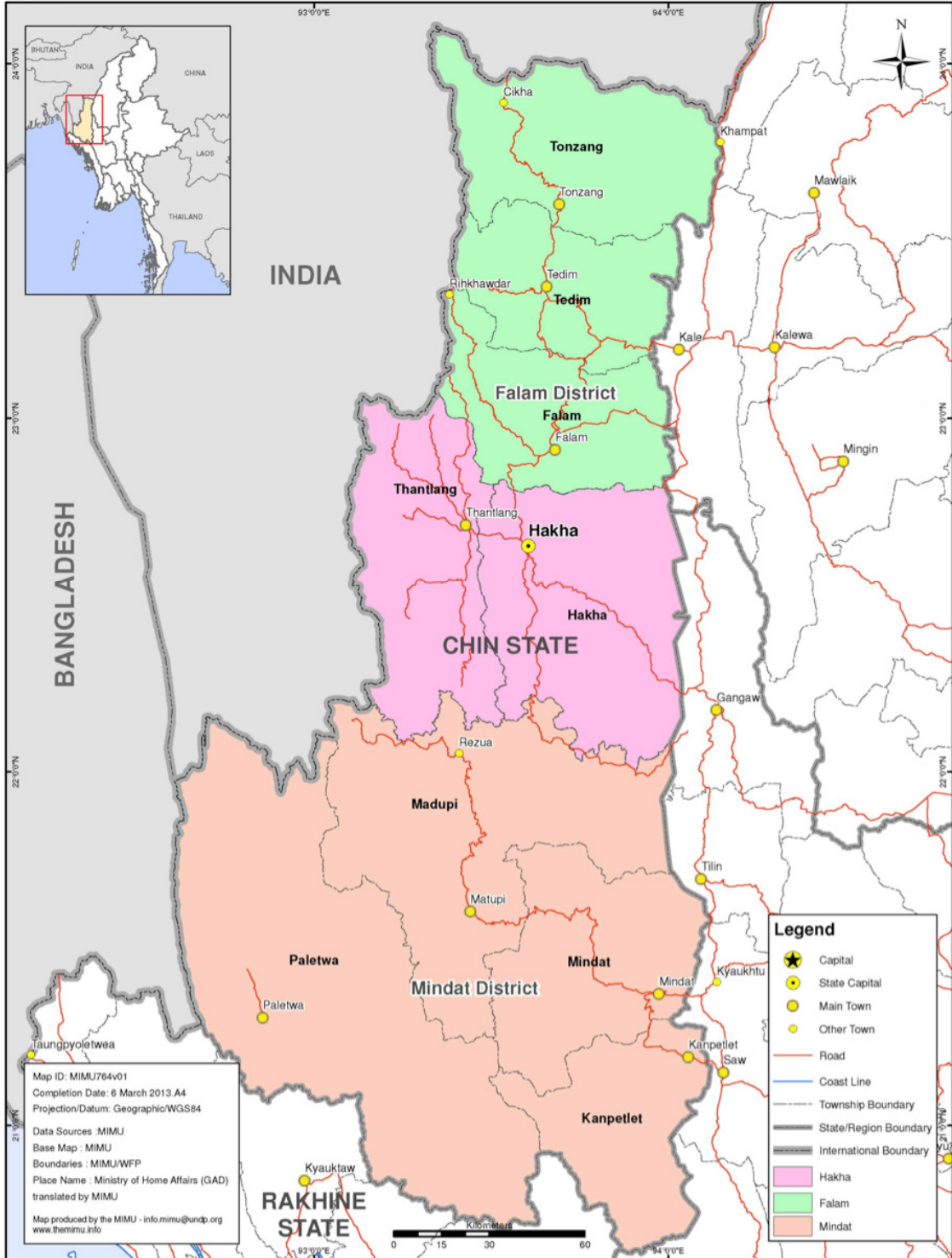
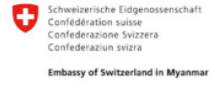
MIMU	Myanmar Information Management Unit (မြန်မာသတင်းအချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲရေးဌာန)
MMCWA	Myanmar Mother and Child Welfare Association (မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း)
MMK	Myanmar Kyat (currency) (မြန်မာ ကျပ်(ငွေ))
MoE	Ministry of Education (ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန)
MSWRR	Ministry of Social Welfare, Relief and Resettlement (လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန)
MWAF	Myanmar Women's Affairs Federation (မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်)
PWD	Person with Disability (မသန်စွမ်းသူ)
RHC	Rural Health Center (ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာန)
SPPRG	Social Policy and Poverty Research Group (လူမှုရေးမူဝါဒနှင့်ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသုတေသနအုပ်စု)
STD	Sexually Transmitted Diseases (လိင်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်သောရောဂါများ)
TB	Tuberculosis (တီဘီရောဂါ)
UN	United Nations (ကုလသမဂ္ဂ)
UNDP	United Nations Development Programme (ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်)
UNICEF	United Nations Children's Fund (ကုလသမဂ္ဂကလေးများရန်ပုံငွေအဖွဲ့)
WFP	World Food Programme (ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအဖွဲ့)

အမေရိကန် ၁ ဒေါ်လာ = ၁,၀၀၀ မြန်မာကျပ်ငွေ/MMK (သို့မဟုတ်၊ ဤစာအုပ်ပါ အရေးအသားအတိုင်း - Ks. = ကျပ်)

Myanmar Information Management Unit
District Map - Chin State

Disclaimer: The names shown and the boundaries used on this map do not imply official endorsement or acceptance by the United Nations.

၁။ နိဒါန်း

ချင်းပြည်နယ်အတွက် မျက်မှောက်ကာလ၌ ကလေးသူငယ်ဂရုပြု ဒေသတွင်းလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံချက်ကို နိုင်ငံတော်မှ လက်ရှိအကောင်အထည်ဖော်နေသော အမျိုးသားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ် (၂)ရပ်၊ ၎င်းတို့နှင့် စပ်ဆိုင်သည့် မဟာဗျူဟာဖော်ဆောင်ရေးတို့နှင့် ကိုက်ညီအောင် ရေးဆွဲထားပါသည်။^၁ ချင်းပြည်နယ်၏ နယ်နိမိတ်ကို ဦးတည်ထားပြီး အများပူးပေါင်းပါဝင်သော အောက်ခြေမှစတင်သည့် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော ဗဟိုဦးစီးချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ LSP သည် မူဝါဒမှတ်တမ်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ချင်းပြည်နယ်၏ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေး(၅)နှစ်စီမံကိန်း (၂၀၁၆-၂၀၁၂)နှင့် နောက်ဆက်တွဲပါ နှစ်အလိုက် စီမံကိန်းများကို ဖြည့်စွက်ပံ့ပိုးပါသည်။ မူဝါဒတမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် ပင်မမှတ်တမ်းတစ်ခု ဖြစ်သော ‘ချင်းပြည်နယ်ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း(၂၀၁၆-၂၀၁၂)ကို ဒေသတွင်းလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းနှင့် ပံ့ပိုးခြင်း’ တွင်ထောက်ကူပေးသကဲ့သို့ ၎င်းနှင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။

LSP သည် လိုအပ်ချက်များနှင့် အခွင့်အရေးများကို အခြေခံသည့် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှု မဟာဗျူဟာကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ၎င်းသည် ကလေးသူငယ်များအား အလေးပေးသည့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ (ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုဝန်ထမ်း)ကို သီးသီးသန့်သန့် ဇောင်းပေးပြီး စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးထိခိုက်လွယ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သည့် စီမံချက်များကို အဆိုပြုပါသည်။ LSP သည် ချင်းပြည်နယ်တွင် ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မေလမှစ၍ အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရတို့အကြား အကြိမ်ကြိမ်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် တက်ကြွစွာ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုများမှ ပေါ်ထွက်လာသည့် ရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

- ၂၀၁၃ခုနှစ်၊ မေလ - ရှေ့ပြေးတိုင်ပင်နှီးနှောခြင်းအစည်းအဝေး
- ၂၀၁၃ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ - LSP စီမံချက်စတင်ရေးဆွဲသည့်အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ပြုလုပ်ခြင်း
- ၂၀၁၄ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ - စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ
- ၂၀၁၄ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလမှ ဖေဖော်ဝါရီလ - ချင်းပြည်နယ်၊ မြို့နယ်(၉)မြို့နယ်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွင်းဆင်းလေ့လာ ခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ကောက်ယူခြင်း
- ၂၀၁၄ခုနှစ်၊ မတ်လ - ဦးစားပေးအစီအစဉ်များ သတ်မှတ်ခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ
- ၂၀၁၄ခုနှစ်၊ ဇွန်လ - သဘောတူအတည်ပြုခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ

¹ LSP ကို အမျိုးသားလူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးမဟာဗျူဟာရေးဆွဲနေသော MSWRR နှင့် အတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသည့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးပူးတွဲအလုပ်အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းရပ်နှင့် တပြေးညီ ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ UNICEF သည် ဦးဆောင်အလှူရှင်အချင်စီဖြစ်ပြီး ILO ၊ WFP ၊ World Bank ၊ HelpAge အဖွဲ့များလည်း တတပ်တအား ပါဝင်ပါသည်။

လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနယ်ပယ်တွင် အောက်ခြေမှစတင်သည့် အများပူးပေါင်းပါဝင်သော စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့ချရေး၊ လူတိုင်းအကျိုးဝင် ပါဝင်နိုင်စေရေးစသည့်ရည်ရွယ်ချက်များကို လက်ကိုင်ပြုကာ ထိခိုက်လွယ်သည့်ဘေးဖယ်ခံရသူ လူအုပ်စုများ၏အခွင့်အရေးများကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရေး အခွင့်အလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။

၂။ ချင်းပြည်နယ်၏ လက်ရှိအခြေအနေ

ဤအခန်းတွင် ချင်းပြည်နယ်၏ နောက်ခံအခြေအနေ သတင်းအချက်အလက်များပါဝင်ပြီး အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များသည် LSP ကို မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းမှ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်သည်၊ LSP ကို မည်သည့်နယ်ပယ်တွင် အကောင်အထည်ဖော်မည် စသည်တို့ကို နားလည်သဘောပေါက်စေရေးအတွက် အရေးပါပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများအကြောင်း ထိထိမိမိဆွေးနွေးရင်း ဤအခန်းကို နိဂုံးချုပ်ထားပါသည်။

ချင်းပြည်နယ်သည် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အတွင်းရှိ တိုင်းဒေသကြီး / ပြည်နယ်များအတွင်း အဆင်းရဲဆုံးပြည်နယ်များထဲတွင် တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ လူဦးရေ (၀.၅)သန်းခန့်ရှိပြီး အများစုသည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ပြည်နယ်၏ပထဝီအနေအထားအရ ကျေးရွာများသည် ပြည်နယ်အနှံ့ပြန့်ကျဲနေပါသည်။ ရွာတစ်ရွာလျှင် အိမ်ထောင်စု (၇)စုမှ (၈၀)စုအထိရှိပြီး ကျေးရွာအားလုံးကို အိန္ဒိယနယ်စပ် မျဉ်းတလျောက်တွင် တွေ့ရပါသည်။ လူဦးရေအများစုသည် (အထူးသဖြင့် မြောက်ပိုင်း) ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် များ ဖြစ်ကြပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကို တောင်ပိုင်းချင်းပြည်နယ်တွင် တွေ့ရပါသည်။ အများစုသည် ချင်းလူမျိုးများ ဖြစ်ကြပြီး အဓိကအုပ်စုခွဲ(၆)ခု (အရှို၊ ချို၊ ခူမီး၊ လိုင်မီ၊ မီဖိုး၊ ဇိုမီး) ထပ်မံခွဲခြားထားပါသည်။ အမျိုးသားများ ကြီး စိုးသည်။ တစ်လင်တစ်မယား စံနှစ်ကျင့်သုံးသည်။ ကလေးအရေအတွက် အမြောက်အများနှင့် တိုးချဲ့မိသားစုပုံစံ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါသွင်ပြင်လက္ခဏာများသည် ပြည်နယ်၏ ယေဘုယျအသွင် ဖြစ်သည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာနှင့် မိသားစုအတွက် ဝင်ငွေရှာရာတွင် ယောက်ျားများသည် ရှေ့ဆောင်၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု ပြုယက်နှင့်တကွ ဩဇာလွှမ်းမိုးသည်။ ယောက်ျားသည် အရေးပါကြောင်း ကျေးရွာအများအပြားတွင် သို့နယ်ဖော်ညွှန်းပါသည်။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အများဆိုင်ပတ်ဝန်းကျင်တို့တွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဦးဆောင်မှုမှာ အကန့်အသတ်ဖြစ်သည်။ မိရိုးဖလာအ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းက စိုက်ပျိုးရေးတွင် အခြေတည်သည်။ ဆန်ရေစပါး၊ ကုန်းမြင့်ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုး ရေး၊ သို့မဟုတ်ပါက ကြက်ဘဲနှင့်တိရိစ္ဆာန် မွေးမြူရေး တွဲသော ရွှေလှားစိုက်ပျိုးရေးဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ခြင်းမှာ အမြစ်တွယ်နေပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း၊ မိုးရေချိန်နှင့် ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲများက ကုန်ထုတ်စွမ်းအားကို ခြိမ်းခြောက်နေသည်။ အများအားဖြင့် ဝင်ငွေရသီးနှံများသည်လည်း မြေပြန့်အရပ်ဒေသမှ ထုတ်ကုန်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ဆန်စပါးနှင့် အစေ့ထုတ်ပြောင်းသည် အဓိက အစားအစာဖြစ်ပြီး စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံသော ကာလသည် တစ်နှစ်လျှင် (၈)လသာဖူလုံမှုရှိပြီး၊ တစ်နေရာနှင့် တစ်နေရာမတူကွဲပြားမှု ကျယ်ပြန့်သည်။ နယ်စပ်ကုန်ကူးခြင်း၊ ရာသီစာအငှားလုပ်အားခ၊ ပြည်ပသို့ရွှေ့ပြောင်းသွားလာစီးပွားရှာခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအခြားအရပ်ဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာစီးပွားရှာခြင်းတို့ကို များစွာတွေ့ရပါသည်။ ရေကောင်းရေသန့်ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအတွက်

² တီးတိန်နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်များအစည်းအရုံး (Tedim Association of Baptist Churches) နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၄၊ ၁၊ ၂၀၁၄။
³ ဟားခါးမှ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအရာရှိများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၇၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

ရေအရင်းအမြစ်သည် လိုအပ်ချက်ကို ပြည့်မီအောင် မဖြည့်ဆည်းနိုင်ပါ။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှစ၍ ချင်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းသည် ကလေးမြို့မှဆန်ကို စားသုံးမှုအတွက် မှီခိုရပြီး တောင်ပိုင်းချင်းပြည်နယ် မှ မြို့များသည် ဧရာဝတီအနောက်ခြမ်းမှ မြို့ကြီးများကို မှီခိုရပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) အကြား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူလက်မှတ်ထိုးပြီးသည့် နောက်ပိုင်းမှစ၍ လုံခြုံရေး အခြေအနေ တည်ငြိမ်ပါသည်^၄။

၂.၁။ လူဦးရေသရုပ်

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ လူဦးရေနှင့် အိမ်ထောင်စုသန်းခေါင်စာရင်း ရှေ့ပြေးရလဒ်များအရ ချင်းပြည်နယ်၏ လူဦးရေသည် စုစုပေါင်း(၄၇၈,၆၉၀)ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အနက် (၅၂%)သည် အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ကြပါသည်^၅။ ဧရိယာ (၃၆,၀၀၀)စတုရန်းကီလိုမီတာ ရှိသည့်အတွက် လူဦးရေသိပ်သည်းဆသည် ၁၄/စတုရန်းကီလိုမီတာ ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်နယ်အားလုံးတွင် ချင်းပြည်နယ်သည် လူဦးရေသိပ်သည်းဆ အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ပါသည်^၆။ ဇယား(၁)သည် မြို့နယ်အလိုက်နှင့် မြို့နယ်ခွဲ(၄)ခုမှ လူဦးရေသတင်းအချက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာတီးတိန်သည် လူဦးရေအသိပ်သည်းဆုံးဖြစ်ပြီးတောင်ပိုင်းမှ ကန်ပက်လက်မြို့နယ်သည် လူဦးရေသိပ်သည်းမှုအနိမ့်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား(၁)။ ချင်းပြည်နယ်၊ မြို့နယ်အလိုက်နှင့် မြို့နယ်ခွဲများမှ လူဦးရေသတင်းအချက်များ(၂၀၁၄)^၇

စဉ်	မြို့နယ်	လူဦးရေ (၂၀၁၄)
၁	တီးတိန်	၈၇,၃၈၉
၂	တွန်းဇံ	၂၁,၂၆၁
၂က	ကျီခါး(မြို့နယ်ခွဲ)	၁၁,၁၃၉
၃	ထန်တလန်	၅၀,၃၆၃
၄	ဖလမ်း	၄၁,၃၉၅
၄က	ရိဒ်(မြို့နယ်ခွဲ)	၆,၆၂၂
၅	ဟားခါး	၄၈,၂၆၆
၆	ကန်ပက်လက်	၂၁,၂၅၉
၇	ပလက်ဝ	၆၄,၈၆၀

^၄ ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး မြေပုံထုတ်ခြင်း (Local Governance Mapping)၊ UNDP ၊ ၂၀၁၄၊ ဇွန်။
^၅ ချင်းပြည်နယ် ဒေသတွင်းဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက် ၂၀၁၄-၂၀၁၅။
^၆ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ (State and Region Governments in Myanmar)၊ Hamish Nixon et.al.၊ MDRI and Asia Foundation၊ ၂၀၁၃၊ စက်တင်ဘာ။
^၇ အရင်းအမြစ် - လူဦးရေနှင့်အိမ်ထောင်စုသန်းကောင်စာရင်း(၂၀၁၄)။

၇က	ဆမိ(မြို့နယ်ခွဲ)	၃၂,၀၉၃
၈	မတူပီ	၃၉,၃၅၅
၈က	ရေဇာ(မြို့နယ်ခွဲ)	၁၂,၂၀၂
၉	မင်းတပ်	၄၂,၅၄၀
	ပြည်နယ်စုစုပေါင်း	၄၇၈,၆၉၀

နောက်ဆုံးကောက်ယူသော လူဦးရေနှင့်အိမ်ထောင်စုသန်းခေါင်စာရင်း(၂၀၁၄) ရှေ့ပြေးသတင်းအချက်အလက်များအရ မြို့ပြနှင့်ကျေးလက် ဒေသနှစ်ခုလုံးတွင် အမျိုးသမီးဦးရေ(၅၂%)က အမျိုးသားဦးရေ(၄၈%)ထက် ပိုများသည်။ ရာခိုင်နှုန်းသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ကာလများနှင့် တူညီနေပြီး မူလတန်း အဆင့်နှင့် မူလတန်းလွန်အဆင့် ကျောင်းနေခြင်းကိုလည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြပါသည်။

ရှေ့ပြေးသန်းခေါင်စာရင်းသတင်းအချက်အလက်များ(၂၀၁၄)ပါ မြို့ပြနှင့်ကျေးလက်လူဦးရေများမှ ကျား/မ ခွဲခြားထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုလည်း ရရှိပါသည် (ဇယား ၂ တွင် ကြည့်ပါ)။

နောက်ဆုံးရရှိသောကိန်းဂဏန်းများအရ ချင်းပြည်နယ်၏လူဦးရေစုစုပေါင်းသည် ၂၀၁၄ခုနှစ်တွင် ၄၇၈,၆၉၀ ဖြစ်ပြီး^၈ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (GAD) ၏ ကိန်းဂဏန်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၂၀၁၃ခုနှစ် ခန့်မှန်းလူဦးရေသည် ၅၇၀,၇၆၀၊ လူဦးရေတိုးနှုန်း ၁.၇% နှင့်တိုးနှုန်းနိမ့်ပါသည်။^၉ အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များက ဖော်ပြသည်မှာ ကျေးလက်ဒေသများတွင် လူဦးရေ ၇၉% ထက်မက နေထိုင်ကြပြီး ၎င်းတို့ အနက် ၅၁.၈% သည် အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဇယား ၂။ ချင်းပြည်နယ်မှကျား/မ ခွဲခြားထားသော လူဦးရေသတင်း အချက်အလက်များ^{၁၀}

အကြောင်းအရာ	ချင်းပြည်နယ်လူဦးရေ		
	ကျား	မ	စုစုပေါင်း
မြို့ပြ	၄၇,၃၀၀	၅၂,၆၀၅	၉၉,၉၀၅
ကျေးလက်	၁၈၂,၇၀၅	၁၉၆,၀၈၀	၃၇၈,၇၈၅
စုစုပေါင်း	၂၃၀,၀၀၅	၂၄၈,၆၈၅	၄၇၈,၆၉၀

^၈ လူဦးရေနှင့်အိမ်ထောင်စုသန်းကောင်စာရင်း(၂၀၁၄)။ လူဦးရေ

^၉ မြန်မာသတင်းအချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲရေးဌာန(၂၀၁၀)။

^{၁၀} အရင်းအမြစ် - ပြည်နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ချင်းပြည်နယ်(၂၀၁၂-၂၀၁၃)၊ ၂၀၁၃၊ ဇူလိုင်လ။

၂.၂။ ကျား/မ ရေးရာ အခန်းကဏ္ဍများ¹¹

မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး ဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂ သဘောတူစာချုပ် (CEDAW) ကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်ကတည်းက လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အမျိုးသမီးများ တန်းတူညီမျှသည့် အခွင့်အရေးများ လက်လှမ်းမှီရရှိစေရန် ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ၊ အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်စီမံကိန်း(၂၀၁၃-၂၀၂၂)တို့ အပါအဝင်ဖြစ်သည့် ဥပဒေများ၊ မဟာဗျူဟာမှတ်တမ်းအမြောက်အများဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်ပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေး နှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန (MSWRR) သည် အမျိုးသမီးရေးရာကိစ္စများအ တွက် ဗဟိုချက် ဖြစ်ပြီး CEDAW ၏ ဦးစားပေးလုပ်ငန်း ၁၂ ရပ်ကို လုပ်ဆောင်ရမည့် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်းကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်¹²။

ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အမျိုးသားကြီးစိုးသည့် ဖွဲ့စည်းပုံဖြင့် စုစည်းတည်ဆောက် ထားပါသည်။ ဤစနစ်တွင် ဖခင်များ (သို့မဟုတ်) ခင်ပွန်းယောက်ျားများသည် အိမ်ထောင်ဦးစီးများဟူသော အခန်းကဏ္ဍတွင် နေရာယူထားပြီး အမျိုးသမီးများ/မိန်းကလေးများကို အိမ်မှုကိစ္စများနှင့် မျိုးဆက်ပွားတာဝန်များ (ကလေးမွေးခြင်း၊ ကလေးထိန်းခြင်း၊ သက်ကြီးရွယ်အိုမိဘများ (သို့မဟုတ်) မသန်စွမ်းသူ ဆွေမျိုး သားချင်းများကို ပြုစုခြင်း)တွင်သာ နေရာပေးခံထားရပါသည်။ အိမ်ထောင်ပြုရန် အငယ်ဆုံးအသက် အရွယ် သည် ကျား/မ အုပ်စုနှစ်ခုလုံးအတွက် ၂၀ ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘာသာရေးဥပဒေအရ မိဘ များ သဘောတူလျှင် အငယ်ဆုံးအသက်အရွယ် ၁၄ နှစ်မှစကာ မိန်းကလေးကို လက်ထပ်ရန်ခွင့်ပြုပါ သည်။

ဥပဒေအကြောင်းများ၊ မဟာဗျူဟာမြောက်သည့် ရှေ့ပြေးအစီအမံများကို ပြဋ္ဌာန်းထားပြီးဖြစ်သော်ငြား ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်ထုံးတမ်းစဉ်လာဥပဒေများ၊ ပြဋ္ဌာန်းခံဥပဒေအမြောက်အများဖြင့် ကျား/မတန်းတူညီ မျှခြင်း သည်အားနည်းနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ထိုဖြစ်တည်ပုံသည်အထူးသဖြင့် အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့် မြေယာ ပိုင်ဆိုင်မှု အခွင့်အရေးများတွင် ပေါ်လွင်ပါသည်။ ကျား/မ ရေးရာ အခြေပြုသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဓမ္မ တာသဘောအဖြစ် လက်ခံထားပြီး ပြည်သူ့အများနှင့်သက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်ဟု မမှတ်ယူကြပါ။ သို့ဖြစ်ရာ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များကို တိုင်တည်ခြင်း ကိုလည်းပြုခဲ့ပါသည်¹³။

ချင်းပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ်အားလုံးတွင် ယောက်ျားများကြီးစိုးသည့် လူမှုဗေဒဖွဲ့စည်းပုံ အခိုင်အမာ ဖြစ်ထွန်းနေ သည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုတွင် ဖြေဆိုသူအမျိုးသမီး အများစုက အမျိုးသမီးများသည်

¹¹ ကျား/မ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တန်းတူညီမျှမှု(မရှိခြင်း)နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သတင်းအချက်အလက်များအတွက် ကျား/မ ကွဲပြားမှုဆိုင်ရာ အထူးကျမ်းကျင်သူ Nora Piston ၏ 'ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာ (Field report on Gender Equality)' ကို ကိုးကားပါသည်။ ၂၀၁၄၊ ဖေဖော်ဝါရီ။
¹² အမျိုးသမီးများနှင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း၊ ပညာရေးနှင့်သင်တန်း၊ ကျန်းမာရေး၊ အရေးပေါ်ဖြစ်ရပ်များ၊ စီးပွားရေး၊ ဆုံးဖြတ် ချက်ချမှတ်ခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး၊ မီဒီယာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်၊ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးအတွက် အဖွဲ့အစည်းယန္တရား၊ အမျိုးသမီးကလေးငယ်။
¹³ ကန်ပက်လက်မှ ပြည်သူ့ရဲအရာရှိနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၃၊ ၂၊ ၂၀၁၄။

‘ဒုတိယ တန်းစားနိုင်ငံသား’ ဟုပင် အမည်နာမ ခွဲကြပါသည်။ အချို့သောဖြေဆိုသူအမျိုးသမီးအချို့က ဖွင့်ဟကြသည်မှာ ‘မိန်းမတွေဆိုတာ ယောက်ျားတွေအတွက် ကျွန်တွေလိုဘဲ’¹⁴ ‘(.....)မိန်းမတွေဆို သူတို့ယောက်ျားတွေ ကို နှာခံရတာ’¹⁵။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် တောင်ယာလုပ်ရသည် (သို့မဟုတ်) တာဝန်ချထားခံရသည့် ကာယအလုပ်ခွင်တွင် လုပ်ရသည်၊ ပြီးလျှင် ကလေးထိန်း၊ လူကြီးသူမများ ပြုစု၊ တောက်တိုမယ်ရ အိမ်မှ ကိစ္စအားလုံးအတွက် မိသားစုတွင် တစ်ဦးတည်းတာဝန်ယူရသူများ ဖြစ်ကြသော ကြောင့် ဝန်နှစ်ခုကို ထမ်းရွက်နေကြရသူများ ဖြစ်ပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် အိမ်ထောင်စုတွင်းရှိ နိစ္စဓူဝ ကိစ္စများတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခံရသည်မှလွဲ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ရမည် ဟု မှတ်ယူခြင်း မပြုကြပါ။

အမျိုးသမီးများသည် အများအားဖြင့် လူထုအစည်းအဝေးပွဲများတွင် မပါဝင်ကြ၊ မြို့နယ်အဆင့်၊ ကျေးရွာအ ဆင့် မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို ခေါင်းဆောင်မှုတွင် ပါဝင်ရလေ့မရှိကြပါ။¹⁶ ‘အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှု အခန်းကဏ္ဍကိုမှာ အများအားဖြင့် လျစ်လျူရှုခံကြရသောကြောင့် အမျိုးသမီးများက ရပ်ရွာ အစည်း အဝေးများတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေး ပြောဆိုခဲ့သည်ရှိသော်လည်း လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွင်းတွင် ကျားမတန်း တူညီမှုရှိရေး အခြေအနေအထိရောက်ရှိရေးမှာ အားနည်းနေသေးသည်သာဖြစ်သည်။

လူထု၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ၊ အထူးသဖြင့် မြို့နယ်နှင့်ကျေးရွာများမှ အမျိုးသားခေါင်းဆောင်များ အတွင်းတွင် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ၊ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ နီးကြားအသိ နည်းပါးလှပါသည်။ လေ့လာမှုတွင်ဖြေဆိုသူများအနက် ခရစ်ယာန်ကျောင်းအခြေပြုဘာသာ အများစုဖြစ်သော အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများလောက်သာ ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်း အသိ နီးကြားမှုကို အဆင့်တခုအထိ (သို့သော် အကန့်အသတ်ဖြင့်) ဖော်ပြကြပါသည်။

ကျားမ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သောအသိအမြင်မှာလည်း လူထုအကြား၊ အုပ်ချုပ်သူများအကြားနှင့် ၎င်းတို့အထဲမှ အများစုဖြစ်သော မြို့နယ်နှင့်ကျေးရွာများမှ အမျိုးသားခေါင်း ဆောင်များအကြား အားနည်းနေသေးပါသည်။ အထူးသဖြင့်ခရစ်ယာန်ဘာသာ အခြေပြုအဖွဲ့ အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များသာ ကျားမတန်းတူညီမျှမှုနှင့်ပတ်သက်၍ (အကန့်အသတ်ရှိသော်လည်း) အတိုင်းအတာတစ်ခု အထိ နားလည်မှုကိုဖော်ပြနိုင်သည်။

---

¹⁴ ‘တီးတိန်မြို့ အမျိုးသမီးများအသင်း (Tedim Town Women Fellowship)’ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ တီးတိန်၊ ၁၅၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

¹⁵ ၎င်း၊

¹⁶ ၎င်း၊

၂.၃။ ချင်းပြည်နယ် - စိန်ခေါ်ချက်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

ချင်းပြည်နယ်အတွက် LSP ရေးဆွဲရာတွင်အခြားဒေသများနှင့်မတူကွဲပြားသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ တွေ့ကြုံခဲ့ရပါသည်။ ကွင်းဆင်းလုပ်ငန်းခွင်တွင် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများနှင့် စကားပိုင်း ဖွဲ့သူများက မကြာခဏ ဆိုသလို 'ငါတို့ချင်းပြည်နယ်' 'ငါတို့ချင်းလူမျိုးယဉ်ကျေးမှု' ဟုသုံးနှုန်းကြပြီး လူမျိုးစုအမှတ်သရုပ်နှင့် ပတ်သက်၍ အားကောင်းသော စိတ်ခံစားမှုကို ဖော်ပြကြပါသည်။ ပြည်နယ်ကို ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းမှသီးသန့်ဒေသ တစ်ခုအဖြစ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနေသော ပြင်းပြသည့် ချင်းလူမျိုး သရုပ်သဏ္ဍန်စိတ် သည် အခွင့်အလမ်းတစ်ခုဖြစ်သလို တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ အခွင့်အလမ်းတစ်ခုဟုဆိုခြင်းမှာ ဒေသတွင်းလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် တာဝန်ယူလို စိတ်ပြင်းပြသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်လည်း ဟုဆိုခြင်းမှာ၊ ချင်းပြည်နယ်ကို 'အခြားသော' ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့်မူဝါဒများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ပဏာမပြု ဆောင်ရွက် မှုများမှ ချန်လှပ်ထားခဲ့ဖွယ်ရာရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ လူဦးရေ၏ ၉၀% ခန့်သည် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်သည့် ချင်းလူမျိုးများသည် (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုဖြစ်သောနိုင်ငံတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လူနည်းစု ဖြစ်ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းအများအပြား၊ ၎င်းတို့အနက် ပွင့်လင်းစွာအပြောဆိုခြင်းသော ချင်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (CHRO) က ပြောပြခဲ့သည်များတွင် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအား ဗုဒ္ဓဝါဒ အတင်းအကျပ် လိုက်စားခိုင်းကြောင်း၊ စာသင်ကျောင်းများနှင့် ကျေးရွာများတွင် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ကြောင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။¹⁷

ချင်းလူမျိုးများတွင် လူမျိုးစုအမျိုးသားရေးတစ်ခု၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ရှိပါသည်။¹⁸ သို့သော် နေ့စဉ် ဘဝတွင် အဆိုပါယဉ်ကျေးမှုအမှတ်သရုပ်နှင့် တစ်စည်းတစ်လုံးတည်းရှိကြောင်း မှတ်တမ်းပြုဖို့ ခက်ခဲပါသည်။ တစ်ခုတည်းသော ချင်းဘာသာစကား မရှိပါ။ သို့သော် ပြည်နယ်အတွင်း ပြောဆိုကြသည့် စကားမျိုး ကွဲ ၅၃ မျိုး - ရွာတစ်ရွာတွင် ပြောဆိုသောစကားကို ရွာနီးခြင်း အခြားတစ်ရွာမှလူများ နားလည်နိုင်စွမ်း မရှိသည်ကို မကြာခဏဆိုသလို တွေ့ရပါသည်။ ချင်းလူမျိုးများကို အဓိကလူမျိုးအုပ်စုခွဲ လေးခုအဖြစ် (အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို မူတည်၍ (နှင့်) သတင်းအရင်းအမြစ်များအရဆိုလျှင် ၆ ခု) ခွဲထားပါသည်။¹⁹ အုပ်စုခွဲများ

¹⁷ ဘားမား/မြန်မာနိုင်ငံတွင် ချင်းလူမျိုးအတွက် ဘာသာရေး(သို့မဟုတ်)ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု လွတ်လပ်ခြင်းအနေအထား (The state of freedom of religion or belief for Chin in Burma/Myanmar); ချင်းလူ့အခွင့်ရေးအဖွဲ့၏ အာဘော်ရှင်းလင်းချက်၊ ၂၀၁၃၊ မင်းတပ်၊ မိုပီ (Mopi) လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့အစည်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၀၊ ၁၊ ၂၀၁၄။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နတ်လကျောင်းများတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ချင်းလူမျိုးခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ နှိပ်ကွပ်ခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည် (Burma's Chin Christians face persecution in Buddhist Na Ta La schools) ၊ Shaikh Azizur Rahman၊ The Star ၊ ၂၇၊ ၁၂၊ ၂၀၁၂။ http://www.thestar.com/news/world/2012/12/27/burmas_chin_christians_face_persecution_in_buddhist_na_ta_la_schools.html

¹⁸ လူမျိုးစုအမျိုးသားရေးအသွင်ပြင်လက္ခဏာများမှာ ဘုံဆိုင်ကိုယ်ပိုင်နာမ၊ တစ်နွယ်ထဲ ဆင်းသက်လာကြောင်း ဒဏ္ဍာရီ၊ မိခင်ဒေသရင်းတစ်ခုနှင့် ချိတ်ဆက်မှုတစ်ခု၊ အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သမိုင်းဆိုင်ရာ အောင်းမေ့ဖွယ်ရာများ၊ ဘုံယဉ်ကျေးမှုဝတ္ထုရုပ်များ၊ တစ်သဘောတည်းဖြစ်သည့် စိတ်ခံစားမှု၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် ချင်းလူမျိုးအမှတ်သရုပ် (Christianity and Chin Identity) တွင် ကြည့်ပါ။ ပြုစုသူ - Lian H Sakhong၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမျိုးစုများ ဖြာထွက်ခြင်းကို ရှာဖွေခြင်း (Exploring Ethnic Diversity in Burma) တည်းဖြတ် - Michael Gravers ၊ NIAS ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၂၀၀၇။

¹⁹ ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်စဉ် သတင်းအချက်အလက်ပေးသူများက အောက်ပါအုပ်စုခွဲ(၄)ခုကို သဘောတူကြပါသည်။ တွန်းဇန်နှင့် တီးတိန်တွင် နေထိုင်ကြသော ဝိုမီး၊ ဖလမ်း၊ ဟားခါး၊ ထန်တလန်၊ မတူပီတွင် နေထိုင်ကြသော လိုင်မီ၊ မင်းတပ်နှင့် ကန်ပက်

တွင် တူညီသည့် သရုပ်သဏ္ဍာန်များ ရှိပါသည်။ အများစုတွင် အမျိုးသားများ ကြီးစိုးသည်။ အမျိုးသားများ ကြီးစိုးရာ ပိုနေမြဲကျားနေမြဲ အခြေအနေအောက်တွင် ရပ်ရွာအဝန်းအဝိုင်း၌ အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ကြီးစိုးမှု နည်းပါသည်။ အမျိုးသမီးများတွင် အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်များ (သို့မဟုတ်) မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် မရှိပါ။ အသက် မွေးဝမ်းကျောင်းများတွင် အဓိကကျသည်မှာ တောင်သူယာလုပ် ဖြစ်ပါသည်။ စားဝတ်နေရေးအ တွက် လောက်ငရံသာဖြစ်သော စိုက်ပျိုးရေး သစ်တောနှင့် မွေးမြူရေးကို အခြေခံသည်။ မြို့နယ်အားလုံး တွင် ထိုပုံစံအတိုင်း မတိမ်းမယိမ်း ဖြစ်ပါသည်။ တောင်ပိုထူထပ်သည်ဖြစ်၍ မြောက်ပိုင်းမှ မြို့နယ်များကို လက်လှမ်းမီဖို့ ခက်ခဲပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခွဲခြားခံရဖို့ အကြောင်းများပါသည်။

"ထီးတည်း" ဖြစ်ခြင်းသည် ချင်းပြည်နယ်၏ ယေဘုယျလက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ပကတိ ပထဝီ အနေအထားများနှင့် ဆက်နွယ်မှု ရှိရှိမှုလောက်မကဘဲ နိုင်ငံရေးသရုပ်အရ လူမျိုးစုဖြစ်မှုအရ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် ဘာသာစကားအရ ထီးတည်းဖြစ်နေမှုမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ တောင်ပြိုမှုများကြောင့် လမ်းကွန်ယက်ကို ပြင် ဆင်ရန်၊ ထိန်းသိမ်းရန် အစဉ်မပြတ် လိုအပ်သည်။ လက်ကိုင်ဖုန်းကွန်ယက်ဖြင့် လွှမ်းခြုံနိုင်မှု ချို့တဲ့သည်။ လက်ကိုင် ဖုန်းရနိုင်မှုတွင် အကန့်အသတ်များရှိဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဆက်သွယ်ရေး ကွန်ယက်များဖြန့် ကျက်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ လက်ရှိထုတ်လွှင့်နေသော ရေဒီယိုနှင့် တီဗွီလိုင်းများ အားနည်း မှုကြောင့် ချင်းပြည်နယ်ကျေးလက် နေပြည်သူများအတွက် သတင်းအချက်အလက် လက်လှမ်းမီရန် အကန့် အသတ် အလွန်ကြီးပါသည်။ သတင်းစာရရှိနိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေသတွင်း မြို့များမှအပ အခြားနေရာများ တွင် လုံးဝမရနိုင်သလောက်နီးပါး ဖြစ်ပါသည်။ အသိပညာပိုင်းတတ်ကျွမ်းမှုတွင် ကန့်သတ်ခံနေရပြီး ပညာရပ်အလိုက် ကျွမ်းကျင်သူများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ဖို့ ဒေသတွင်း အခက်အခဲ ရှိနေပါသည်။ ဥပမာ - ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဌာနများမှ ကျွမ်းကျင် ဝန်ထမ်းများကို ချင်းပြည်နယ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ဆွဲဆောင်ခြင်းသည် အလွန်ခဲယဉ်းပါသည်။ ခေတ်မီသောနိုင်ငံသားဆိုသည့် အယူအဆအားနည်းကြပြီး ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုတွင် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများမှ ပြောကြားသည်မှာ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားအခွင့် အရေးများ၊ ဥပဒေစိုးမိုးခြင်း (သို့မဟုတ်) ဒေသန္တရနယ်ပယ်ကျဉ်းကျဉ်းလေးထက် ကျော်လွန်သည့် နိုင်ငံတော်အဆင့် အဖွဲ့အစည်းများ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ ဗဟုသုတအလွန် နိမ့်ကျပါသည်။ စီမံ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အပေါ်တွင် အကန့်အသတ်ရှိသော နားလည်မှုသည် ဒေသ၏ "ဘာသာစကား" ထီးတည်း ဖြစ်တည်ခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကမကထပြုမှုများကို လက်ခံရန် တုံ့နေ ခြင်းများကို ပိုမိုအားဖြည့်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။

ယေဘုယျအနေဖြင့်ဖော်ပြရလျှင် ချင်းပြည်နယ် ကျေးလက်ဒေသများတွင် မြို့နယ်အဆင့်တွင်ရှိသော အရင်း အနှီးများ(capitals)မှလွဲပြီး **(အစိုးရအဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းထားမှုများမှာ ကျန်ဒေသများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက) ပျောက်ကွယ်နေသည့်** သွင်ပြင်လက္ခဏာ ရှိပါသည်။ ပညာရေးနယ်ပယ်တွင် ကျေးရွာအဆင့် အစိုးရခန့်

လက်တွင် နေထိုင်ကြသော အရှို၊ ပလက်ဝတွင် နေထိုင်ကြသော ခူမီး၊ အချို့သတင်းအရင်းအမြစ်များတွင် ဖြည့်စွက်အုပ်စုခွဲ(၂)ခု အဆိုပြုသည်။ အရှိုနှင့် မိရိုး ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် ချင်းလူမျိုးအမှတ်သရုပ် တွင် ကြည့်ပါ။ ပြုစုသူ - Lian H Sakhong ၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမျိုးစုများဖြာထွက်ခြင်းကို ရှာဖွေခြင်း၊ တည်းဖြတ် - Michael Gravers ၊ NIAS ပုံနှိပ်၊ ၂၀၀၇။

၁၆

ဆရာများ ရှိပါသည်။ သို့သော် အရေးအတွက် မလုံလောက်သဖြင့် လူထု (သို့မဟုတ်) ခရစ်ယာန် ဘာသာ ကျောင်းက ထပ်တိုးဆရာများဖြင့် ဖြည့်စွက်ရန်၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ရန် လိုအပ်လာ ပါ သည်။ ကျန်းမာရေး နယ်ပယ်တွင် ရွာစဉ် လှည့်၍ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်စောင့်ရှောက်သော၊ ကလေးကာကွယ်ဆေးထိုးသော သားဖွားဆရာမများဖြင့် ကျေးရွာများကို ဝန်ဆောင်မှုပေးပါသည်။ ဆေးကုရန်နှင့် ကလေးမွေးဖွားရန် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုခံယူဖို့ သွားရသည့်ခရီးကား ဝေးလှသည်ဖြစ်၍ လက်လှမ်းမီ မရနိုင်တော့ပါ။ သွားစရာယာဉ် (သို့မဟုတ်) ခရီးစရိတ် ထောက်ပံ့ရန် အရင်းအမြစ်များမရှိခြင်းက ပို၍ ရှုပ်ထွေးစေပါသည်။ ပြည်နယ်တွင် တရားရေးနှင့်ဥပဒေဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအလုံအလောက် လက်လှမ်းမီ အခြေအနေ ဖြစ်ရပ်မရှိပါ။ ရှိရင်းစွဲဖြစ်သော တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို ကျေးရွာ ရပ်မိရပ်ဖများ၊ ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဖြင့် နောက်ခံပြုထားသည့် လူငယ်ကော်မတီများ က စီမံအုပ်ချုပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အဆင့် ဌာနဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ **ကျေးရွာအဆင့် တွင်မရှိခြင်းက အရပ်ဖက်လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ခရစ်ယာန်ကျောင်းအဖွဲ့များမှ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများကို တာဝန်ယူ လုပ်ဆောင်ရန် အခွင့်အရေးများစွာရစေသည်။** အဆိုပါဖြစ်ရပ်ကို ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများတွင်သာမက ဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စု များ (ဥပမာ၊ မိဘမဲ့ကလေးငယ်များ၊ မသန်စွမ်းများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူမိသားစု များ)အတွက် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဝန်ဆောင်မှု များတွင်လည်း တွေ့ရပါသည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအချို့နှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်း ကွန်ယက်အချို့သည် အင်အားအလွန်တောင့်တင်းကြပြီး ချင်း ပြည်နယ် နယ်နိမိတ်ကို ကျော်လွန်၍ပင် ဖြန့်ကျက်နိုင်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့နှင့်အခြား အာရှနိုင်ငံများ၊ ဥရောပနှင့် အမေရိကစသည်ဖြင့် ကမ္ဘာအနှံ့ ရောက်နေကြသည့် အပေးရောက် ချင်းလူမျိုးများ ထံမှ အရင်းအမြစ်များ စုဖွဲ့စီးဆင်းမှု အရှိန် အဟုန်လည်း ကြီးမားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပူပိုင်းတွင် အင်အားတောင့် တင်းသည့် ကျေးရွာအခြေပြု လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး လုပ်ငန်းယန္တရားများရှိကြောင်း သုတေသနများတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါ သည်²⁰။ ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးတွေ့ရှိချက်များသည် ချင်းပြည်နယ်တွင် ကျေးရွာအခြေပြု လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေး လုပ်ငန်းများရှိကြောင်း အခိုင်အမာ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

ပြဿနာများ အကျိုးအကြောင်းအပြန်အလှန် ဆက်နွှယ်နေပုံကိုလည်း ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးတွေ့ရှိချက်မှ မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ပါသည်။ **ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် ထပ်လောင်းအားဖြည့်ပေးသည့် အခြင်းအရာတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအခြင်းအရာက ပညာရေးနှင့်၊ ကျန်းမာရေးပိုင်းတွင် သာမက ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများအတွက် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးပိုင်းတွင်ပါ ဆိုးကျိုးဖြစ်အောင် ပိုမိုတွန်းအားပေးနေ သကဲ့သို့ဖြစ်သည်။** ။ (ဥပမာ၊ ကျောင်းထွက်ခြင်းများ)။ ထို့အတူ ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်းသည်လည်း ဘဝရပ်တည်ရန် ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် အိမ်ထောင်စုများ၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်

²⁰ မြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်သူ့လူထုအခြေပြုလူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းယန္တရားများ (Community Based Social Protection Mechanisms in Myanmar) ၊ ပြုစုသူ - Mike Griffiths ၊ SPGRG,nd.။

သည့် အစည်းအဝေးပတ်ဝန်းကျင်ကို အမျိုးသမီးများ လက်လှမ်းမီခြင်း စသည်တို့ကို ဆုတ်ယုတ်စေပါသည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော တီးတိန်မြို့နယ် အမျိုးသမီးများအသင်းကဲ့သို့ စံနမူနာပြု အလေ့အကျင့် ကောင်းများလည်း ရှိပါသည်။

ဆက်နွယ်စာစု။ တီးတိန်မြို့နယ်အမျိုးသမီးများအသင်း (Tedim Township Women’s Fellowship)

ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှခြင်း အသိအမြင်နိုးကြားစေမည့် ဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ရန်နှင့် တီးတိန်မြို့နယ် မြို့ပြ နှင့် ကျေးလက်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ ခေါင်းဆောင်မှုအကြောင်း သင်တန်းများပို့ချရန် ရည်ရွယ်၍ တီးတိန်မြို့ အမျိုးသမီးအသင်းကို အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အဖြစ် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် တီးတိန်မြို့၌ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ဒါရိုက်တာသည် ကျား/မ ရေးရာအခြေခံသည့် ခွဲခြားနိမ့်ချဆက်ဆံခြင်းများ၊ ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ကျား/မ ဩဇာအာဏာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက် ပုံသရုပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အလွန်အသိပညာ ဗဟုသုတရှိကြောင်းသိခဲ့ရသည်။ အဖွဲ့အစည်းက တီးတိန်မြို့နယ်မှ ပြည်သူများအကြား အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန်နှင့် ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှခြင်းအကြောင်း နိုးကြားအသိ မြင့်တက်လာစေရန်အတွက် စီမံချက်အဆိုပြုချက်တစ်ရပ် ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပြုချက်ကို သတင်းအချက်အလက်များဖြင့် ဖြည့်စွက် တိုးမြှင့်ပြီး အတွဲ (၂) တွင် တင်ပြထားသည့် ကျား/မအခွင့် အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းစီမံချက် အဆိုပြုချက် အဖြစ် တင်ပြထားပါသည်။

၃။ ချင်းပြည်နယ်မှ လူမှုဘဝပြဿနာများ၏ အဓိကသွင်ပြင်လက္ခဏာများ

ချင်းပြည်နယ်တွင် အဓိကအပိုင်း နှစ်ရပ်ခွဲ၍တင်ပြပါသည်။ (၁) အဓိကပြဿနာများနှင့် စိန်ခေါ်ချက်များ၊ ၎င်းတွင် အဖွဲ့အစည်းပိုင်းအားဖြည့် တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သည်။

(၂) ကလေးသူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ အပါအဝင်ဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ။ ပညာရေးနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန် ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများနှင့် နီးနွယ်နေသည့် ပြဿနာများကိုလည်း ဆွေးနွေးပါသည်။ ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှခြင်းကို သီးသန့်ကဏ္ဍတစ်ခုအနေဖြင့် ကိုင်တွယ်ပတ်သက်သလို လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေး နယ်ပယ်သုံးခုလုံး (ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုဝန်ထမ်း) တွင် ယုတ်နွယ်နေသော ဦးစားပေးကဏ္ဍ တစ်ခုအနေဖြင့်လည်း ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ပါသည်²¹။

²¹ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းကို မှတ်တမ်းမှတ်ရာများ ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အစောပိုင်းကာလက ချင်းပြည်နယ်အတွင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းမှ ရရှိခဲ့သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အခြေခံပါသည်။ ယုံကြည်လောက်ဖွယ်ဖြစ်သည့်အရေအတွက်ပြ သတင်းအချက်အလက်များ ရှားပါးခြင်းနှင့်ရရှိရန် ခက်ခဲခြင်းတို့ကြောင့်ရနိုင်စရာသတင်းအချက် အလက်များသည် အဓိကအားဖြင့်အရည်အသွေးပြုများဖြစ်ကြပါသည်။ ပြင်ဆင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်လျှင်စခန်းယုံကြည် လောက်ဖွယ် စာရင်းအင်းများ မရှိကြောင်း ချင်းပြည်နယ်အစိုးရကကွက်ကွက်ကွင်းကွင်းပြသခဲ့ပြီးမှန်ကန်မှန်/မရှိစစ်ဆေးခြင်း ကို လုပ်ငန်း ကာလ အတွင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၃.၁။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးစွမ်းရည်

ရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်မှုနှင့် သီးသန့်နှီးနွယ်နေသော ပြဿနာများကို အလေးဂရုမပြုခြင်းနှင့် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်းသည် ချင်းပြည်နယ်တစ်ခုလုံးအနှံ့ ပျံ့နေပါသည်။ ဆိုပါဖြစ်ရပ်များက ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ ကို ဘေးဖယ်ခံရခြင်း ပိုမိုဖြစ်စေရန် တွန်းအားပေးနေပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများတွင် နည်းပညာစွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လူသားစွမ်းဆောင်ရည် နိမ့်ကျခြင်း၊ အရင်းအမြစ်များ မရှိခြင်း (အထူးသဖြင့် လူ မှုဝန်ထမ်း၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး) တို့ကြောင့် မိဘမဲ့ကလေးငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ မသန်စွမ်း သူများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း လုပ်ငန်းရပ်များကို အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ဝင်ရောက်တာဝန်ယူခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။

၃.၁.၁။ အဖွဲ့အစည်းများဖွဲ့စည်းပုံ

ပြည်နယ်ရုံး (၃)ခု (ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး)နှင့် အတူလက်တွဲ ဆောင်ရွက်ရသည့် ချင်းပြည်နယ် လူမှုရေးဝန်ကြီးသည် လူမှုရေးကဏ္ဍနှင့် လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးများကို အလုံးစုံ တာဝန်ယူပါသည်²²။ မြို့နယ်အဆင့်တွင် လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာနက ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စု များ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် အခွင့်အရေးများ လုံခြုံမှုရှိစေရန် တာဝန်ခံရပါသည်။ ကျရာတာဝန်များကိုထမ်း ဆောင်ရန် ဦးစီးဌာနတွင် ဝန်ထမ်းအင်အား မပြည့်စုံပါ။ လုပ်ငန်းဘတ်ဂျက်များ မရှိပါ။ မြို့နယ်လူမှုဝန်ထမ်းဦး စီးဌာနအနေဖြင့် အောက်ပါနယ်ပယ်များကို လွှမ်းခြုံကာကွယ်ရပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းကော်မတီလုပ်ငန်း များအတွက် စီမံချက်များရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဘတ်ဂျက်ထောက်ပံ့ခြင်း၊ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်သင်တန်းကျောင်းများ၊ ဂေဟာများစောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း(ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစား သင်တန်းကျောင်းများ၊ မူလတန်းကြိုကျောင်းများ၊ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုဌာနများ၊ ဘိုးဘွားရိပ်သာများ စသည် ဖြင့်)၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံစာတင်ပြခြင်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်²³။

လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအများစုတွင် ဝန်ထမ်း ၅ ဦး ၆ ဦးဖြင့် လုပ်ငန်းလည်သည်ဆိုရုံမျှသာရှိပြီး ၎င်းတို့တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး၊ အကြီးတန်းနှင့် အငယ်တန်းစာရေးများ၊ လက်ထောက် ၁ ဦး ပါဝင်ပါသည်။ ရောက်ရှိခဲ့သော မြို့နယ်အများအပြားတွင် ဝန်ထမ်းခန့်ထားခြင်း မပြုသောကြောင့် (သို့မ ဟုတ်) သင်တန်းသွားနေသောကြောင့် အမှုထမ်း မရှိပါ။ အနိမ့်ဆုံးအဆင့် ဘွဲ့ရဖြစ်ရမည်ဆိုသည့် လိုအပ်

²² မြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ၊ Hamish Nixon နှင့် အပေါင်းပါများ၊ MDRI နှင့် Asia Foundation၊ ၂၀၁၃၊ စက်တင်ဘာ။
²³ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ အမှုထမ်းနှင့် တာဝန်များအကြောင်း မင်းတပ်မြို့နယ်မှ ရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အခြေခံသည်၊ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာပြန်ဆိုချက်။

ချက်က လုပ်ငန်းနယ်ပယ်၊ အထူးကျွမ်းကျင်မှုလိုအပ်ချက်များနှင့် အမြဲတစေကိုက်ညီခြင်းမရှိတတ်ပါ²⁴။ ချင်းပြည်နယ်မှ မြို့နယ်တိုင်းတွင် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန မရှိပါ။ ကန်ပက်လက်မြို့နယ်၏ လူမှုဝန်ထမ်းကိစ္စများကို မင်းတပ်မြို့နယ်မှ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနက ကိုင်တွယ်ပါသည်။ လက်ရှိအချိန်တီးတိန်၌ထိုကဲ့သို့ပင် လုပ်ငန်းမလည်ပတ်ပါ။ သို့သော် မူလတန်းကြိုကျောင်း ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါသည်။

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု အဆင့်နိမ့်ကျခြင်းများအတွက် ဘတ်ဂျက်အကြပ်အတည်းများကို အကြောင်းပြချက်အဖြစ် မကြာခဏ ဖော်ပြကြပါသည်။ မြို့နယ်အဆင့်တွင် သတင်းအချက်အလက်များ ပြန့်ကျဲနေသောကြောင့် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ ဘတ်ဂျက်များကို ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်း ပြုလုပ်ရန် မလွယ်ကူပါ²⁵။ ဘတ်ဂျက်ကို လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်း ကုန်ကျစရိတ်များ (စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ရုံးသုံးကုန်ကျစရိတ်များ အကျုံးဝင်သည်)နှင့် သင်တန်းကျောင်းဂေဟာများသီးသန့်အလိုက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း ကုန်ကျစရိတ်များ (ဥပမာ မိဘမဲ့ဂေဟာတစ်ခု (သို့မဟုတ်) မူလတန်းကြိုကျောင်းတစ်ခုတွင် တက်ရောက်နေသော ကလေးအရေအတွက်ကို အခြေခံ၍ စသည်ဖြင့်)ဟု ထပ်မံခွဲခြားထားပါသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဝန်ထမ်းခန့်ထားလစာပေးပါသည်။ မြို့နယ်အဆင့်တွင် လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု စွမ်းဆောင်ရည် အကန့်အသတ်ရှိသောကြောင့် ဦးစားပေးနယ်ပယ်တစ်ခုကိုသာ အမြဲတမ်း ပစ်မှတ်ထားပါသည်။ ဥပမာ၊ ဟားခါးတွင် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနက ဘိုးဘွားရိပ်သာ ဖွင့်လှစ်သည်။ တီးတိန်တွင် မူလတန်းကြိုကျောင်း ဖွင့်လှစ်သည်။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနတစ်ခုမျှ မသန်စွမ်းသူများကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ထားခြင်းမရှိသေးပါ။ ကျေးရွာအဆင့်တွင် မသန်စွမ်းသူများစာရင်းပြုစုသည့် ရှေ့ပြေးဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များ ပေးကြသော်လည်း LSP ရေးဆွဲစဉ်ကာလထိ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ စာရင်းတင်ခြင်း မရှိပါ။ မှတ်တမ်းရေးသွင်းရခြင်း မရှိသေးချေ။

၃.၁.၂။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ

အင်အားနည်းပြီးရန်ပုံငွေချို့တဲ့သည့် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကျိုးဆက်များကြောင့် ချင်းပြည်နယ်မှ ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများကို လူမှုဝန်ထမ်းဝန်ဆောင်မှုများပေးရန်နှင့် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက် ရန်တာဝန်သည် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပေါ်သို့ အလုံးစုံကျရောက် လာပါသည်²⁶။ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းများနှင့် အဓိက ချိတ်ဆက်နေပါသည်။ အများစုသည် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းနှင့် ချိတ်ဆက်ပါသည်။ သို့သော်အချို့သည် ရိုမန်ကက်သလစ်

²⁴ သက်ဆိုင်သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနောက်ခံ မရှိခြင်း ဥပမာတစ်ခုပြရလျှင် မင်းတပ်မြို့နယ် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ရာ အမှတ် ၅ ဦးအနက် ၁ ဦးသာ စိတ်ပညာဘွဲ့ရဖြစ်ပြီး ကျန်အမှတ်များမှာ အင်္ဂလိပ်စာ၊ သမိုင်း၊ စာပေးစာယူ၊ ပထဝီဘွဲ့ရများဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

²⁵ DSW နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များ၊ ဟားခါးတွင် ၁၃၊ ၁၂၊ ၂၀၁၄၊ တီးတိန်တွင် ၁၆၊ ၁၂၊ ၂၀၁၄၊ မင်းတပ်တွင် ၂၀၊ ၁၂၊ ၂၀၁၄။

²⁶ အလားတူ ကောက်ချက်များ တင်ပြထားသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ယူနီဆက်အစီရင်ခံစာ 'မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ (Situation of Children in Myanmar)' ကို ကိုးကားပါသည်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းနှင့် ချိတ်ဆက်ပါသည်။ အခြားခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းငယ် အများအပြား နှင့်လည်း ချိတ်ဆက်ပါသည်။

ဖြစ်ရပ်အများစုတွင် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက မိဘမဲ့ဂေဟာများ၊ ဘိုးဘွားရိပ်သာများ (နှင့်/သို့မဟုတ်) မသန်စွမ်းသူများအတွက် သင်တန်းကျောင်းဂေဟာများ ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်သလို ကျေးရွာအတွင်းမှ ထိခိုက်လွယ်သော ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ မိသားစုများအတွက် ဒါနပြုသည့် အစီအစဉ်များကိုလည်း ဖော်ဆောင်ပေးပါသည်။ ဆေးကုစရိတ်ပေးခြင်း၊ ဆေးရုံများသို့ လူနာပို့ဆောင်ခြင်း၊ သွေးလှူရှင်များ စုဆောင်းခြင်း၊ စာသင်ကျောင်းသို့ အပို့/အကြိုလုပ်ခြင်း၊ အလယ်တန်းအဆင့် ကျောင်းသူကျောင်းသားများအတွက် ပညာသင်စရိတ်ချီးမြှင့်ခြင်းစသည့် ထောက်ပံ့ကူညီရေး အစီအမံများကိုလည်း အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများက တာဝန်ခံဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ထပ်မံ၍ ၎င်းတို့က ဒေသနှင့်ကာလအလိုက် လိုအပ်လျှင် လိုအပ်သလို နောက်တိုးဆရာ၊ ဆရာမများ ခန့်ထားရာတွင် စုစည်းရန်ပုံငွေ (mobilizing fund) ဖြင့် ထောက်ပံ့ပါသည်။ ဝေးလံခေါင်သောအရပ်မှ ကျေးရွာများတွင် အဆိုပါ ထောက်ပံ့ရေးအစီအမံများမှ အကျိုးကျေးဇူးများ မခံစားရပါ။ လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်း ယန္တရားများ မထွန်းကားဘဲ ချန်လှပ်ထားခြင်း ခံနေရပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရပ်နမူနာများ အမြောက်အများ ရှိနေ ဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ကျေးရွာအဆင့်တွင် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ရှေ့ပြေးအစီအမံများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများ၏ တာဝန်သီးသန့်လို ဖြစ်နေပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်သည် အစိုးရတွင် အရင်းအမြစ်များ မလုံလောက်ခြင်း၊ အစိုးရကမကထပြုသည်ကို မယုံကြည်ခြင်း၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းအခြေပြု အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အားကောင်းခြင်းစသည်တို့ ပေါင်းစပ်၍ ဖြစ်ထွန်းလာသည့် ရလဒ်များဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်း လွှမ်းမိုးသည့် မြောက်ပိုင်းချင်းပြည်နယ်တွင် အဆိုပါပတ်ဝန်းကျင်မျိုးအား အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းများသည် အင်အားတောင့်တင်းပြီး စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းထားသည့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံနမူနာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွင် အသေးစိတ်လေးများမှအစ ဂရုတစိုက် စီမံထားသည့် ဆင့်ကဲဖွဲ့စည်းမှုမူဘောင်ရှိပြီး လုပ်ရှားမှု အမြောက်အများနှင့် ဆုံးဖြတ်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သော ရှုပ်ထွေးသည့်ရလဒ်များကို ပါဝင်ပါသည်။ လူမှုဘဝ လုံခြုံရေးအစီအမံများ၊ မိဘမဲ့ဂေဟာများ၊ ဘိုးဘွားများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှုအသွင်အပြင်များ ဆင်ယင်ခင်းကျင်းခြင်း၊ လူထုဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများ စသည်တို့အပါအဝင် ကျယ်ပြန့်လာသည့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ခရစ်ယာန်ဘာသာ ကျောင်းတော်များက တာဝန်ခံပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းသင်တန်းနှင့် အသေးစားချေးငွေအစီအမံများ အစပျိုးဆောင်ရွက်ရန် အစီအစဉ်များနှင့် စီမံချက်များ လည်းရှိပါသည်²⁷။ ဘာသာရေး ကွဲပြားနေပြီး

²⁷ ဖလမ်းနှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၉၊ ၁၊ ၂၀၁၄၊ ခရစ်ယာန်ဝန်ဆောင်မှုများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဌာန မှ ထုတ်နုတ်မှတ်စုကိုလည်း ကြည့်ပါ။ ပြုစုသူ၊ Reverend Thawng Bik, n.d.။

မြောက်ပိုင်းနည်းတူ အစိုးရအဆောက်အဦ မဖွံ့ဖြိုးသည့် တောင်ပိုင်းချင်းပြည်နယ်မှ ကျေးရွာများတွင် လူမှုစောင့်ရှောက်ရေးအတွက် ထောက်ပံ့ကူညီမှု အ ဆင့်အတန်း နိမ့်ပါသည်။

၃.၂။ လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ

လူမှုဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ ဆိုသည်မှာ ချင်းပြည်နယ်အတွက် ယေဘုယျ သုံးလေ့မရှိသော သဘောတရားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လူထု၏ မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းသည် လူမှုဘဝ ရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး၊ ထိခိုက်လွယ်သည်ဟု တူညီသည့် သဘောပေါက်နားလည်မှုမျိုး မရှိပါ^{၂၈}။ သို့သော် လူမှုဘဝရပ်တည်ရန် ခက်ခဲသည်၊ ထိခိုက်လွယ်သည်ဆိုသည်ကို လူထုအတွင်း နှိုင်းယှဉ်ခြင်း အားဖြင့် သိသည်ဖြစ်၍ အထူးဂရုပြုဖို့ လိုအပ်သည့် ထိခိုက်လွယ်သူအုပ်စုများအကြောင်း လူထုကနားလည် သဘော ပေါက်ကြပါသည်။

အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများကသော်လည်းကောင်း၊ ကျေးရွာသားများကသော်လည်းကောင်း၊ ကလေးများကို အဓိက ဦးစားပေးအဖြစ် အထူးသဖြင့် လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာထိခိုက်လွယ်မှု အလွန်လွယ်ကူသည့် အ ခြေအနေအဖြစ် ထောက်ပြပြောဆိုကြပါသည်။

မူကြိုကျောင်းထားခြင်းနှင့် မိဘမဲ့ကလေးငယ်များအတွက် အထူးအခြေအနေများကို အဓိက အလေးထား ကြပါသည်^{၂၉}။ သက်ရှိထင်ရှား ဆွေမျိုးနီးစပ်မရှိသော သက်ကြီးရွယ်အိုများဆိုလျှင် ထိခိုက်လွယ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုကြသလို မသန်စွမ်းသူများကိုလည်း ထိခိုက်လွယ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုကြပါသည်။ သို့ သော် မသန်စွမ်းသူများအတွက် ဂုဏ်သိက္ခာရှိသည့် လူ့ဘဝအခွင့်အရေးများရှိသည်ဟုကား သတ်သတ်မှတ် မှတ်အသိအမှတ် ပြုခြင်းမရှိကြပါ။ မသန်စွမ်းသူများနှင့် ထိခိုက်လွယ်သည့်လူများက လူထုထဲတွင် တစ်သား တည်း ပေါင်းစည်းနေသည်ဖြစ်ရာ ထိခိုက်လွယ်သူ လူအုပ်စုအမျိုးမျိုးကြား ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်မှာ ပြတ်သားသောအဖြေမရှိတတ်ပါ။ သက်ကြီးရွယ်အိုများဆိုလျှင် စက္ခုအာရုံချို့တဲ့မည်၊ နားတဖြည်းဖြည်းလေး လာမည်။ မိစုံဖစုံမရှိသောကလေး (သို့မဟုတ်) ဆွေမျိုးသားချင်းများနှင့် နေထိုင်သော ကလေးကိုမိဘမဲ့ ကလေးဟု သတ်မှတ်ကောင်း သတ်မှတ်ပါမည်။ ကိုယ်လက်အင်္ဂါချို့တဲ့မှုသာမန်ဆိုလျှင် ထိုသူများကို 'မသန်စွမ်း' ဆိုသည့်အုပ်စုတွင် မထည့်ပါ။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အိမ်ထောင်စုတွင်လုပ်ရိုး လုပ်စဉ်တစ်စုံတစ်ရာ လုပ်စရာရှိသည်များကို လုပ်ဆောင်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။ ယင်းအချက်မှာ ရပ်ရွာအတွင်း မသန်စွမ်းနှင့် ထိခိုက်နစ်နာလွယ်သူများကို တစ်သားတည်းပေါင်းစပ်ခြင်းဟု ယူဆနိုင်သဖြင့် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင် သည် ဟုဆိုနိုင်သော်ငြားလည်း အခြားတစ်ဖက်တွင်ကား ၎င်းတို့အတွက် အထူးလိုအပ်ချက်များနှင့် အခွင့် အရေးများ သတ်သတ်မှတ်မှတ်ရှိသည်ဟု သဘောမထားကြပါ။

^{၂၈} ဟားခါးလူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၃၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

^{၂၉} မိဘမဲ့ကလေးဟုဆိုရာတွင် အမိလည်းမရှိ၊ အဖလည်းမရှိသော ကလေးပါဝင်သလို မိဘတစ်ဦးသာရှိပြီး ကလေးကို ထောက်ပံ့ နိုင်စွမ်းမရှိလျှင်လည်း မိဘမဲ့ကလေးဟု အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူ အများစုက အမှတ်သညာ ပြုကြပါသည်။

ဇယား ၃ သည် ချင်းပြည်နယ်မှ ဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် အိမ်ထောင်စုများရာခိုင်နှုန်းကို ဖော်ပြပါသည်။ (၎င်းတွင် ဆင်းရဲမွဲတေခြင်း၊ မသန်စွမ်းသူ (သို့မဟုတ်) သက်ကြီးရွယ်အိုရှိသော အိမ်ထောင် စုများ ပင်ငွေမရှိသော အမျိုးသမီးများ၊ အာဟာရမလုံလောက်သည့် အိမ်ထောင်စုများကို ထိခိုက်လွယ်သည့် သွင်ပြင် လက္ခဏာများအနေဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။) ယခုဆောင်ရွက်နေသော LSP မှ ထိခိုက်လွယ်သည့် အုပ်စုပုံစံများနှင့် မတူကွဲပြားမှုများရှိပါသည်။ သို့သော်အခြားကိုးကား ကိန်းဂဏန်းအထောက်အထား မရှိသောကြောင့် ၎င်းသွင်ပြင် လက္ခဏာများကိုသာ ယေဘုယျဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား ၃။ ဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာများရှိသည့် ချင်းပြည်နယ်မှ အိမ်ထောင်စုများရာခိုင်နှုန်း³⁰

	လူနှစ်	ရပ်ကွက်များ	ကျေးရွာများ	မိသားစုများ	ပျိုင်းမျိုမိသားစုများ	ဆင်းရဲသောမိသားစုများ	ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရမည့် PWDs	PWDs ရှိသော ဆင်းရဲသား မိသားစုများ	သက်ကြီးရွယ်အိုများ ကျန်းမာရေး	သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် နေထိုင် သော ဆင်းရဲသားမိသားစုများ	အမျိုးသမီးများအတွက် မျိုးဆက် ပြားကျန်းမာရေး	ပင်ငွေမရှိသော အမျိုးသမီးများ အရေအတွက်	အာဟာရမလုံလောက်မှု
ချင်းပြည်နယ်	၁၄၄၇	၃၂	၁.၄၁၅	၇၈၀၃၁	၅၄	၄၀	၂	၄.၄	၁၅.၆	၁၂.၉	၃၀.၅	၄၄.၉	၀.၅
ဖလမ်း	၁၈၉	၄	၁၈၅	၇၆၈၈	၄၁	၃၀	၂	၄.၂	၁၀.၆	၁၀.၁	၂၅.၆	၃၄.၃	၀.၁
ဟားခါး	၈၀	၆	၇၄	၇၂၉၂	၉၁	၆၇	၅	၉.၇	၂၇.၇	၂၆.၃	၃၆.၁	၇၉.၁	၁.၃
ထန်တလန်	၉၁	၃	၈၈	၈၅၇၉	၉၄	၆၉	၄	၇.၁	၂၆.၈	၂၅.၄	၅၉.၈	၇၇.၈	၀.၇
တီးတိန်	၁၃၀	၄	၁၂၆	၁၅၄၁၇	၁၁၉	၈၇	၅	၈.၉	၂၇.၆	၂၆.၂	၃၆.၁	၁၀၁.၇	၁.၆
တွန်းဇံ	၁၀၀	၂	၉၈	၄၉၁၈	၄၉	၃၆	၂	၃.၇	၉.၇	၉.၂	၂၁.၅	၃၇.၃	၀.၇
မင်းတပ်	၂၀၃	၂	၂၀၁	၇၁၆၄	၃၅	၂၆	၁	၂.၇	၇.၇	၇.၃	၂၀.၉	၂၈.၆	၀.၁
မတူပီ	၁၆၂	၄	၁၅၈	၈၅၂၀	၅၃	၃၉	၂	၄.၀	၁၃.၉	၁၃.၂	၃၆.၇	၄၂.၃	၀.၄
ကန်ပက်လက်	၁၁၈	၃	၁၁၅	၃၅၂၉	၃၀	၂၂	၂	၂.၉	၅.၇	၅.၄	၁၁.၆	၂၄.၂	၀.၈
ပလက်ဝ	၃၇၄	၄	၃၇၀	၁၄၉၂၃	၄၀	၂၉	၂	၃.၀	၁၀.၆	၁၀.၀	၃၂.၉	၃၃.၆	၀.၈

၃.၂.၁။ ကလေးသူငယ်များ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများ ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်(CRC)ကို ၁၉၉၁ ခုနှစ်က လက်မှတ်ထိုးထားပြီးသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ၎င်းကို အခြေခံဥပဒေဖြင့် အာမခံပေးထားခြင်း ကားရှိမနေသေးချေ။ CRC ကို အဓိကအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကလေးသူငယ်ဥပဒေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကလေး သူငယ်များဆိုင်ရာ အမျိုးသားလုပ်ငန်းစဉ် (၂၀၀၅-၂၀၁၅) မူဘောင်တို့တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထား

³⁰ အရင်းအမြစ် - ချင်းပြည်နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ၂၀၁၂။

ပါသည်။။ နိုင်ငံတော်သည် မိခင်များနှင့် ကလေးများအတွက် လူမှုဘဝသာယာရေးဆောင်ရွက်ရန် ကတိကဝတ်ပြုသည့်အပြင် ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ တိုးတက်ခြင်းအပါအဝင် လူမှုစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကိုမြှင့်တင်ရန်၊ အခြေအနေပိုကောင်းသည့် လူနေမှုအဆင့်အတန်းများရရှိရန် တာဝန်ခံပြီးတာဝန်ခံမှုကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် ခိုင်လုံစေပါသည်³¹။

ကလေးသူငယ်များသည် ၎င်းတို့၏ လူမှုစီးပွားရေးဘဝနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာမှီခိုရမှုများကြောင့် ထိခိုက်ခံရရန်လွယ်ကူပါသည်။ ကလေးများသော အိမ်ထောင်စုများတွင် ထိခိုက်လွယ်မှုအတိုင်းအဆ ပိုမိုမြင့်မားပြီးအစားအစာဆင်းရဲခြင်းနှင့် မြေယာမဲ့ခြင်းများကို ကြုံတွေ့ရသည့်အပြင် နိုင်းယုဉ်ကြည့်ပါက ကြွေးတင်ခြင်းအရင်းအနှီး အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ကွဲပြားမှုအခြေအနေနှင့် နေရာအိမ်စသည်အားဖြင့် ချွတ်ချုံ့ကျလှသည်ဖြစ်ရာ ယင်းအခြေအနေများကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံသည့် အခြေအနေကို ပိုမိုကြုံတွေ့နိုင်ကြောင်းကို လေ့လာချက်များက မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်ပါသည်³²။ ယူနီဆက်၏ 'မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်း ၂၀၁၂ ခုနှစ်ဘက်စုံအစီရင်ခံစာ'³³ တွင် ကလေးသူငယ်အခွင့် အရေးများအဖြစ် ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရမည့် ဦးတည်လုပ်ငန်းနယ်ပယ်များကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားပါသည် (ကျန်းမာရေး၊ အာဟာရ၊ ပညာရေး၊ (လူမှုဘဝ) ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး)။ အဆိုပါနယ်ပယ်များတွင် စူးစိုက်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အရေးကြီးကြောင်း ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးလုပ်ငန်းများမှ တွေ့ရှိချက်များဖြင့် သေချာစေခဲ့ပါသည်။ ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးလုပ်ငန်းတွေ့ရှိချက်များက ထိုသို့ ဦးတည်လုပ်ငန်းနယ်ပယ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းများ၏ အရေးပါမှုကို ခိုင်မာသေချာစေခဲ့ပါသည်။

အထိခိုက်လွယ်ဆုံးအုပ်စုအဖြစ် ကလေးသူငယ်များ ပေါ်ထွက်လာသောကြောင့် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ တက်ရောက်လာသူများက လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး ရှေ့ပြေးစီမံချက်များတွင် ကလေးသူငယ်များကို အဓိကဦးတည်အုပ်စုတစ်ခုအဖြစ် ဦးစားပေးသတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည်။ ကလေးသူငယ်များအနေဖြင့်လည်း မိဘနှင့်မိသားစု၏ ပံ့ပိုးမှုအပေါ်အလုံးစုံမှီခိုရသည် ဖြစ်သောကြောင့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အထူးဂရုပြုခံရရန် လိုအပ်ပါသည်။ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးပိုင်းတွင် ထိခိုက်လွယ်မှု မြင့်မားသော ဖြစ်ရပ်များ၌ ဆင်းရဲမွဲတေခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဘဝ လက်လွတ်ဆုံး

³¹ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်း၊ ပြုစုသူ - ယူနီဆက်နှင့် အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂၊ ဇူလိုင်။

³² ကလေးသူငယ်ဆင်းရဲမွဲတေမှုတွင် ရှုထောင့်များကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန်နှင့် ရေတွက်ပုံသင့်ရန် ထိခိုက်လွယ်မှုပုံပြုထုတ်ခြင်းကို အသုံးပြုခြင်း (Using vulnerability mapping to identify and quantify dimensions of Child Poverty) ၊ ပြုစုသူ - Mike Griffiths၊ SPPI n.d။

³³ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေအလုံးစုံကို ပုံဖော်ရန် မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းကို ခွဲခြမ်းကုံးကားပါသည်။ ပြုစုသူ - ယူနီဆက်နှင့် အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂၊ ဇူလိုင်။

ရုံးခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာမလုံခြုံခြင်း၊ ဖဲကျဉ်ခံရခြင်း၊ အခွင့်အရေးများ ရုပ်သိမ်းခံရခြင်း၊ စသည်တို့၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ရပ်များကို ငွေဆော်ဦးခံရသူများမှာ ကလေးသူငယ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

သဘောတရားအရဆိုလျှင် Save the Children နှင့် ယူနီဆက်တို့၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုဖြင့် မြို့နယ်အားလုံးတွင် ၂၀၁၃ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများကော်မီတီ (CRC) ကို အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက တာဝန်ခံရပါသည်။ သို့သော် အင်တာဗျူးများတွင် CRC များ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရရှိခဲ့သော သတင်းအချက်အလက်များမှာ အကန့်အသတ်မှုသာ ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ်အဆင့် CRC တွင် ပါဝင်သူများမှာ

ဇယား ၄။ ပြည်နယ်အဆင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများကော်မီတီ ဖွဲ့စည်းပုံ³⁴

ပြည်နယ်လူမှုရေးဝန်ကြီး	ဥက္ကဋ္ဌ
ပြည်နယ်နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီး	ဒုဥက္ကဋ္ဌ
လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန	အတွင်းရေးမှူး
ကယ်ဆယ်ရေးဦးစီးဌာန	တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး
အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန	အဖွဲ့ဝင်များ
ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့	
အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဌာန	
ပြန်ကြားရေးနှင့်ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဦးစီးဌာန	
အလုပ်သမားဦးစီးဌာန	
အားကစားနှင့်ကာယပညာဦးစီးဌာန	
ပညာရေးဦးစီးဌာန	
ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန	
ဥပဒေဌာန	
မြန်မာနိုင်ငံ ကြက်ခြေနီအသင်း	
မိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း	

မြို့နယ်အဆင့်တွင် CRC ဖွဲ့စည်းပုံသည် ပိုမိုကျစ်လစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မှု အဆင့် အမျိုးမျိုးတွင် သတ်မှတ်ထားသော အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် ပိုနည်းပါသည်။ မင်းတပ်မြို့နယ်တွင် လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာနက ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလက ဖွဲ့စည်းခဲ့သော CRC နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်များ ပေးခဲ့ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပတ်သတ်ပြီး ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအကြား ဖြန့်ဝေရန် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် နီးနောဖလှယ်ပွဲတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲအခိုင်အမာဆောင်

³⁴ မြို့နယ်အဆင့်ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ကွဲလွဲမှု အနည်းငယ်ရှိပြီး အလွှာများစွာ မပါဝင်တော့ပါ။ မြို့နယ်အမျိုးမျိုးတွင် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းထွက်နေသော ဖော်ပြချက်များကို စုဆောင်းခဲ့ပါသည်။

ရွက် ရမည့် လုပ်ငန်းများအတွက် စီမံချက်မရေးဆွဲခဲ့ပါ။ ဘတ်ဂျက်ချထားခြင်းမပြုခဲ့ပါ³⁵။ ကန်ပက်လက် မြို့နယ်တွင် CRC ကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နှစ်ကုန်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ယူနီဆက်က အစည်းအဝေးများ ကျင်းပပေး သောအခါကော်မတီသည် အသက်ဝင်လာကြောင်း အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက ဆိုပါသည်။ အ သက် မပြည့်သေးသည့် ယောက်ျားကလေးငယ်တစ်ဦးကို ယာဉ်မတော်တဆမှုဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လိုက် သည့် တရားရုံးအမှုအခင်းတစ်ခုတွင် CRC က ကြားဝင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်³⁶။

ထိခိုက်လွယ်သော အခြေသို့ဆိုက်နေသည့် ကလေးများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဖြစ်ရပ်အမြောက်အများမှာ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး (သို့မဟုတ်) မသန်စွမ်းခြင်းစသည်တို့နှင့် နီးနွယ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အောက် တွင်ဖော်ပြထားသော မသန်စွမ်းသူများ၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးခေါင်းစဉ်များတွင်လည်း ဆက်လက် ဆွေး နွေးသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

မိဘမဲ့ကလေးသူငယ်များ။ မိဘနှစ်ပါးလုံး မရှိသော ကလေး (သို့မဟုတ်) မိဘတစ်ဦးသာရှိပြီး ၎င်းတို့၏ အ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို လုံခြုံအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းမရှိလျှင် ထိုကလေးသူငယ်များကို မိဘမဲ့ကလေး သူငယ်များဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ ဆွေမျိုးရင်းချာမရှိသော ကလေးငယ်များကို၊ မွေးစားမိဘများရှိခဲ့ လျှင်ပင် မိဘမဲ့ကလေးသူငယ်များဟု ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်³⁷။ ကလေးတစ်ဦးဦးကို မိဘမဲ့ဂေဟာသို့ပို့ ရန် ဆုံးဖြတ်ကြရာတွင် မုဆိုးဖို၊ မုဆိုးမ ဖြစ်ကျန်ခဲ့သောမိဘက သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးသားချင်းရှိပါက ၎င်းတို့က ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းတော်တို့၏ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုဖြင့် လုပ်ဆောင် လေ့ရှိပါသည်။

ကွင်းဆင်းသုတေသနဆောင်ရွက်စဉ် ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းတော်များ၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၊ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများက ဖွင့်လှစ်ထားသည့် မိဘမဲ့ဂေဟာ အများအပြားသို့ သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။ ဝင်ခွင့် သတ်မှတ်ချက်များ ဆိုသည်မှာ မိဘနှစ်ပါးလုံး မရှိသော၊ မိဘတစ်ပါးသာရှိသော၊ သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးသား ချင်းမရှိသော ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူကလေးငယ်များကို ဦးစားပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယေဘုယျအနေဖြင့် ဖော်ပြရလျှင် မိဘမဲ့ကလေးသူငယ်များအား ကောင်းစွာပေါင်းစည်းထားပြီး နိမ့်ချဆက်ဆံခြင်းမျိုးခံရပုံ မတွေ့ရှိပါ³⁸။ မိဘမဲ့ဂေဟာများကို လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ရပါသည်။ အစိုးရထံမှ အထောက် အပံ့အနည်းငယ်မျှသာ (ကလေးတစ်ယောက်အတွက် တစ်နှစ်လျှင် ထမင်းတစ်နပ်စာ ငွေ ၆ ကျပ် (အမေရိကန် ငွေကြေး ၁ ပြားထက် နည်းသည်) ရပါသည်။ ရရှိခဲ့သော သတင်းအချက်အလက်အရ ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစ၍ ယနေ့အချိန်ထိတိုင် အောင် အဆိုပါပမာဏကို ညှိနှိုင်းပြုပြင်ခြင်း မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သေးပါ။

³⁵ မင်းတပ် DSW နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၀၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

³⁶ ကန်ပက်လက် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၃၊ ၁၊ ၂၀၁၃။

³⁷ တွေ့ဆုံမေးမြန်းစဉ် မကြာခဏဆိုသလို မိဘမဲ့ဂေဟာနှင့် ဘော်ဒါကျောင်း ကွဲပြားမှု အနည်းအကျဉ်းမျှသာရှိသည်ကို တွေ့ရပါ သည်။ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများ၏ အမြင်တွင် ၎င်းတို့၏ ကလေးကို ဘာကြောင့်အဝေးကို ပို့ရသည်ဆိုသည်ထက် ကလေးကို ရွာ နှင့်ဝေးရာ ပို့သည်ဆိုသည်အချက်က ပိုထင်နေပါသည်။

³⁸ Bethsaida Orphanage တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ၁၆၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

ချင်းပြည်နယ်မှ မိဘမဲ့ဂေဟာများ အပြင် ရန်ကုန်မြို့တွင် ချင်းပြည်နယ်မှ မိဘမဲ့ကလေးများအတွက် ရည်ရွယ်၍ ထပ်မံဖွင့်လှစ်ထားသည့် မိဘ မဲ့ဂေဟာ ၅၀ ဝန်းကျင်ခန့် ရှိပါသည်။ ယင်းမိဘမဲ့ဂေဟာများသည် ပြည်ပမှ ငွေကြေးအထောက်အပံ့နှင့် ဆောင်ရွက်သော ခရစ်ယာန်သာသနာပြုလုပ်ငန်း၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

မူလတန်းကြိုကျောင်းများ။ မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို မြို့ပြနှင့် အချို့ကျေးရွာများတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ ကျူရှင်စရိတ်တွင် ကျောင်းဝင်ကြေးအပြင် လစဉ်ကြေးပါ ပါဝင်သောကြောင့် အများအားဖြင့် စီးပွားရေး ချောင်လည်သည့် မိသားစုများသာ ၎င်းတို့၏ ကလေးငယ်များကို အစိုးရ၏ မူလတန်းကြိုကျောင်းများသို့ စေလွှတ်နိုင်ကြပါသည်။ ကျောင်းဝင်ကြေးနှင့် လစဉ်ကြေးများသည် တစ်ကျောင်းနှင့်တစ်ကျောင်းမတူ၊ အချို့ ဖြစ်ရပ်များတွင် သဒ္ဒါကြေးအနေနှင့် ပေးနိုင်ပါသည်။ တီးတိန်မြို့နယ်တွင် ကျောင်းဝင်ကြေး ၁,၃၀၀ ကျပ်၊ လစဉ် ကြေး ၁,၀၀၀ ကျပ်ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ကလေးငယ်များအား နေ့စဉ် ထမင်းနှစ်ကြိမ်ကျွေးရန်နှင့် သင်ကြားနည်းပညာ လေ့ကျင့်သရုပ်ပြနိုင်ရေးအတွက် ဖြစ်ပါသည်³⁹။ ထန်တလန်မြို့နယ်မှ ဖားရွန် ကျေးရွာတွင် ငွေပေးချေ ရာ၌ ထင်းတစ်စည်း၊ ၅၀၀ ကျပ်တန်ဆန်နှင့် ငွေသား ၅၀၀ ကျပ်တို့ဖြင့် ပေးချေ ရပါသည်။ ယေဘုယျအနေ ဖြင့် မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို ဆင်းရဲသောမိသားစုများမှ ကလေးငယ်များ လက်လှမ်းမမီပါ။ ထို့ကြောင့် သူငယ်တန်းသို့ စတင်ချိန်တွင် သူငယ်တန်းကြိုကျောင်းထွက် ကလေးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက သင်ယူမှုနောက်ကျသည့် အနေအထား ဖြစ်စေပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အမြင့်သို့လှမ်းဖို့ ထိုကလေးငယ်များအတွက် ပိုမိုခက်ခဲစေနိုင်ပါသည်။ ဆင်းရဲသူမိသားစုများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကလေး ငယ်များကို မူလတန်းကြိုကျောင်းသို့ပို့ရန် အစိုးရ၏ အထောက်အပံ့ (သို့မဟုတ်) ပုဂ္ဂလိက၏ အထောက် အပံ့များ ရနိုင်စရာအကြောင်းမရှိပါ။ ချင်းပြည်နယ် ပညာရေးမှူးရုံးနှင့် လူမှုဝန်ထမ်းရုံးတို့မှ (DSW) မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန် တာဝန်ခံရပါသည်။ ကျေးရွာမှ ရပ်မိရပ်ဖများနှင့် မိဘများ ပါဝင်ပြီး ကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူး ဦးဆောင်သည့် ကော်မတီကကြီးကြပ်ပါသည်။ ကွင်းဆင်းလေ့လာ ရေး ဆောင်ရွက်စဉ်ကာလအတွင်း ကြီးကြပ်မှုအစီရင်ခံစာများ မရရှိခဲ့ပါ။

ကလေးလုပ်သား။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ကလေးလုပ်သားခိုင်း စေမှုအဆိုးဝါးဆုံးပုံစံများ(အမှတ်စဉ် ၁၈၂၊ ၁၉၉၉) သဘောတူညီချက်ဆိုင်ရာ လက်မှတ်ရေးထိုးမှုကို လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရန်^{၄၀} ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၈ ရက်က ကြိုတင်သဘောတူထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သဘောတူစာချုပ်တွင်အဆိုးဝါးဆုံးသော ကလေးလုပ်သားစေခိုင်းမှုများကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ရန်နှင့်ပပျောက် စေရန် တောင်းဆိုထားပြီး ၎င်းတို့တွင် ကျွန်ပြုခြင်း၊ လူကုန်ကူးခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ကလေး များကို အသုံးချခြင်း၊ ကလေးများကို ပြည့်တန်ဆာအဖြစ် အသုံးချခြင်း၊ ညစ်ညမ်းရုပ်ပုံများနှင့် ရာဇဝတ်မှု လုပ်ငန်းများ (မှူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းကဲ့သို့)တွင် အသုံးချခြင်းများပါဝင်သလို ဘေးအန္တ

³⁹ ကောက်ခံရရှိသော လစဉ်ကြေး + အစိုးရထောက်ပံ့ငွေ၊ ကလေးတစ်ယောက်ချင်းစီအတွက် ပေါင်းကြည့်လျှင် လုံလောက်သည့် ပမာဏ ရမည်မဟုတ်ပါ။ ကုန်ကျစရိတ်များကို ထေမိရန် ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်ငြား မူလတန်းကြိုကျောင်းများမှ ဘတ်ဂျက်သ တင်းအချက်အလက်များ အတိအကျရရှိနိုင်ဖို့ ခက်ခဲပါသည်။

ရာယ်များသော အလုပ်များစေခိုင်းခြင်းလည်းပါဝင်ပါသည်⁴⁰။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ကလေးလုပ်သားပပျောက်ရန် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလမှစ၍ လေးနှစ်စီမံကိန်းကို စတင် အကောင် ထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ စီမံကိန်းတွင် အသိနီးကြားမှမြှင့်တင်ခြင်း၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အခြားထဲဝင်ဆောင် ရွက်သူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်းတို့ပါဝင်သလို ဥပဒေမူဘောင်ကို ပြန်လည်ပြင်ဆင် ရေးဆွဲ ခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်⁴¹။ ချင်းပြည်နယ်တွင် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး ကော်မတီများသည် ကလေး သူငယ် အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အသိဗဟုသုတများမြှင့်တင်ရန်၊ အသိနီးကြားမှတည် ဆောက် ရန်၊ ဗဟုသုတဖြန့်ဝေရန်၊ စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ သို့သော်အဆိုပါအဖွဲ့ အစည်းများသည် သန္ဓေ တည်ကာစ အစောပိုင်းကာလတွင် ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးလာစေရန်နှင့် ပံ့ပိုးကူညီရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကွင်းဆင်းသုတေသနဆောင်ရွက်စဉ်က ကလေးလုပ်သားများကို လမ်းဖောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းခွင်များတွင် မကြာခဏ မြင်တွေ့ခဲ့ရပါသည်။ လေ့လာရေးအဖွဲ့များနှင့် တွေ့ဆုံဖြေကြားမှုမှသိရသည်မှာ ကလေးငယ်များ အပါအဝင် လမ်းလုပ်သားအများစုကို ဆောက်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီများက အခြားပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး များမှခေါ်လာကြသည်ဆို သည့်အချက်ကို ကိုးကားပြီး ၎င်းကိစ္စကို ပြဿနာတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန် တွန်းဆုတ်နေခဲ့ ကြပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်နေသော်လည်း တင်ဒါခေါ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ချင်းပြည်နယ်အစိုးရ (သို့မဟုတ်) မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက တာဝန်ခံရပါသည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် ဒေသန္တရ နယ်မြေအ တွင်းမှ ကန်ထရိုက်လုပ်ငန်းများတွင် လက်ရှိမျက်မြင်ကိစ္စ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်နေခြင်းကို တားမြစ်သည့် စာကြောင်းများ ထည့်သွင်းလျှင် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။ ကလေးစစ်သား ကိစ္စကို ပလက်ဂျီနယ်တွင်သာ ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ပလက်ဂျီနယ်တွင် (INGO) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ကလေးသူငယ်ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဖြူးခြင်း လုပ်ရှားမှုတစ်ခု ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ပြည်နယ် တစ်ခုလုံးတွင် ကလေးစစ်သားဖြစ်ရပ် စုစုပေါင်း(၁၄)ခု မှတ်ပုံတင်ထားပြီး ဖြစ်ပါသည်⁴²။

⁴⁰ http://ilo.org/global/standards/information-resources-and-publications/news/WCMS_233060/lang--en/index.htm တွင်ကြည့်ပါ။

⁴¹ www.business-standard.com ၊ ၂၊ ၇၊ ၂၀၁၄။

⁴² Save the Children ၊ Association for Christian Communication နှင့် လူ့တွေ့မေးမြန်းချက်၊ ပလက်ဂျီ၊ ၃၁၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

ရုပ်ပုံ ၁။ ကလေးစစ်သားများပိုစတာ⁴³

၃.၂.၂။ အမျိုးသမီးများနှင့် ကျား-မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု⁴⁴

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး ဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂ သဘောတူစာချုပ် (CEDAW) ကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် ဘေဂျင်းကြေငြာစာတမ်းနှင့်လုပ်ငန်းစီမံချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အစိုးရအနေဖြင့် CEDAW တွင် ထပ်မံဖြည့်စွက်ထားသော လုပ်ထုံးကျင့်ဝတ်နှင့် ပတ်သက်၍ သဘောတူလက်မှတ်ထိုးရန် ကျန်ရှိနေပါသေးသည်။ ဖြည့်စွက်လုပ်ထုံးကျင့်ဝတ်တွင် ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ရပ်များအတွက် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းအနေဖြင့် သဘောတူစာချုပ်အတိုင်း နစ်နာကြေးတောင်းခံခွင့် ပေးထားပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှခြင်းကိစ္စကို အလေးဂရုပြု၍ ထည့်သွင်းထားသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်⁴⁵။ သို့သော် ထုံးတမ်းစဉ်လာဥပဒေနှင့် ပြဋ္ဌာန်းခံဥပဒေ နှစ်ရပ်လုံးမှ ဥပဒေအများအပြားတွင် အမွေဆက်ခံခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုဥပဒေ၊ မိသားစုဥပဒေ၊ ကျား/မ

⁴³ မြန်မာ့ရဲတပ်ဖွဲ့၊ UNDP ၊ World Vision International ၊ Save the Children မှ ပိုစတာ၊ DSW ၊ မင်းတပ်၊ ဓါတ်ပုံ - Bente Topsøe - Jensen။

⁴⁴ ချင်းပြည်နယ်မှ ကျား/မအခွင့်အရေးများကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ တွေ့ရှိချက်များကို အသေးစိတ်ပုံဖော်ခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းအတွက်-ကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာ၊ ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်း၊ ပြုစုသူ - Nora Pista ၊ ၁၀/၂၀၁၄၊ ယခုခရီးတွင် အဆိုပါကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိချက်များကို အခြေခံထားပါသည်။

⁴⁵ မြန်မာနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ၊ အပိုဒ် ၃၄၈၊ `လူမျိုး၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ ရာထူးဌာနန္တရ၊ အဆင့်အတန်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ဆင်းရဲချမ်းသာတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ မည်သည့်နိုင်ငံသားကိုမျှ ခွဲခြားမှု မရှိစေရ´ (ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ ၂၀၀၈)။

ကွဲပြားမှုကို အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှု၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး စသည်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေမူဘောင် တွင် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းကိစ္စကို အလေးဂရုမပြုပါ။

ချင်းပြည်နယ်မှ ဒေသအားလုံးတွင် ရိုးရာဖြစ်သည့် ယောက်ျားကြီးစိုးသောစံနစ်၊ ယောက်ျားအခြေပြု အမျိုး အနွယ်စီးဆင်းမှုစံနစ်၊ ဒေသန္တရနယ်ပယ်တွင်း၌သာ ကွက်၍ကျင့်သုံးသော ထုံးတမ်းစဉ်လာများက အခြေ တကျတည်ရှိ နေကြနေပြီး အဆိုပါအခြေအနေများသည် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူ ညီမျှခြင်းအတွက် အဓိကကျသော စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားနှိမ် ချခြင်းသဘောထားများနှင့် အလေ့အကျင့်များ အမြစ်တွယ်နေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လူမှုတည်ဆောက်ပုံများ ကြောင့် ပြည်နယ်တွင်းနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှ အဆင့်အားလုံးတွင် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်း တူညီမျှခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပဟုသုတ မရှိခြင်း၊ နိုးကြားသတိ မရှိခြင်းသည် ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်တည်နေပါသည်။ ကော်မီတီအမျိုးမျိုးတွင် အမျိုးသမီးများကို ကိုယ်စားပြုရာ၌ အကန့် အသတ်ရှိနေပြီး ယင်းအချက်က အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ ပေါ်ထွက်မလာခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ် ပိုင်း အကြောင်းရင်း ဖြစ်နေပါသည်။

ပြည်နယ်အတွင်း မြင်တွေ့နေရသည့် လက်ထပ်ခြင်းနှင့် ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ကျင့်သုံး ခြင်းတွင် အမျိုးသမီးများ အထူးသဖြင့် နစ်နာနေကြရပါသည်။ ၎င်းတွင် အရွယ်မတိုင်မီ အိမ်ထောင်ပြုခြင်း ပါဝင်ပြီး နှိုင်းယှဉ်ပါက ထိုအလေ့အကျင့်ကို ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ချင်းများထက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအကြား ၌ ပိုတွေ့ရပါသည်။ မြို့နယ်အားလုံးတွင် ‘ပါဆယ်ထုပ်သတို့သမီးများ’ ဟု ကင်ပွန်းတပ်ထားသော လက်ထပ် ထိမ်းမြားခြင်းမျိုးနှင့် ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ နိုင်ငံခြားတွင် နေထိုင်သည့် ချင်းအမျိုးသားနှင့် လက်ထပ်ရန် နိုင် ငံရပ်ခြား တိုင်းပြည်များသို့ စေလွှတ်လိုက်သော ငယ်ရွယ်သူ သတို့သမီးလေးများကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများ၏ မကြာခဏ ပြောပြချက်များအရဆိုလျှင် ထိုသို့ပြုကျင့်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သတို့သမီး၏ ဝင်ငွေအခြေအနေ ပိုကောင်းလာစေရန်နှင့် ချင်းပြည်နယ်မှ ဆွေမျိုးသားချင်းများသို့ ငွေလွှဲ ပို့ နိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။ အလွန်ဆင်းရဲသော အမျိုးသမီးများ ထိုအခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက်ရန် အလွယ်ကူဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် ဆန္ဒမပါဘဲ ပြည်ပသို့ ထွက်ခွာရ သည်ဟု မိမိကိုယ်မိမိ ထင်မြင်နေကောင်း ထင်မြင်နေနိုင်ပါသည်။ ဖြစ်ရပ်အများစုတွင် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာကို ဆွေမျိုးသားချင်းများက စီစဉ်သည်ဖြစ်၍ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့သည် တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် လက်မထပ်ခင်က သိကျွမ်းဝင်ကြသည် မဟုတ်ပါ။

အမွေဆက်ခံခြင်းအခွင့်အရေးများ။ အမျိုးသမီးနာမည်နှင့် မြေယာအမည်ပေါက်လျှောက်ထားခြင်း (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီးအနေဖြင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခြင်းများအတွက် ဥပဒေဖြင့် ‘ကန့်သတ်’ ထားခြင်းမျိုး မရှိပါ။ သို့ သော် ထုံးတမ်းစဉ်လာကျင့်ထုံးများအရ ယောက်ျားသည် အိမ်ထောင်ကိုဦးစီးပြီး ၎င်းနာမည်နှင့် မြေယာအ မည်ပေါက်လုပ်ပါသည်။ မြေပိုင်ရှင်ကွယ်လွန်သော် မြေယာအမည်ပေါက်ကို ဖခင်မှ သားအကြီးဆုံးသို့ (အ ချို့ဒေသများတွင် အငယ်ဆုံးသားသို့) ယောက်ျား၏မျိုး ရိုးအစဉ်အတိုင်း လွှဲပြောင်းပါသည်။ သားယောက်ျား

မရှိလျှင် ယောက်ျား၏ အခြားဆွေမျိုးများသို့ လွှဲပြောင်းပေးပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်မှ မြို့နယ်အားလုံးတွင် ယောက်ျားမျိုးရိုးစဉ်အတိုင်း အမွေဆက်ခံမှု စီးဆင်းခြင်း၊ ထုံးတမ်းစဉ်လာလေ့များကြောင့် အမျိုးသမီး အမည်ဖြင့် မြေယာအမည်ပေါက်သည်မှာ မရှိသလောက် ဖြစ်ပါသည်။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု။ ကိစ္စအကြီးအသေး အခြေအနေ ကွာခြားကောင်း ကွာခြားမည် ဖြစ်သော်လည်း မြို့နယ်အားလုံးတွင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုရှိကြောင်း ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုတွင် ဖြေဆိုသူများက ပြောပြကြ ပါသည်။ ဟားခါးမြို့နယ်တွင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု မကြာခဏဖြစ်သည်ဟု တင်ပြကြပါသည် (ခန့်မှန်းခြေ အမျိုးသမီးများ၏ ၆၀% သည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ခံရသူများဖြစ်ကြပါသည်)။ တီးတိန်မြို့နယ်တွင် အိမ်ထောင်ရှိ အမျိုးသမီးများ၏ ၇၀-၈၀% ခန့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုခံရသည်ဟု အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးက ခန့်မှန်းကြပါသည်⁴⁶။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအချက် များမှတစ်ခုသည် ယောက်ျားများ အရက်သောက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြို့နယ်တိုင်းတွင် ထိုသို့တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ရန် တွန်းပို့နေသည့် အခြားအခြင်းအရာတစ်ခုမှာ အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ခြင်းဖြစ်ပြီး အလုပ် လက်မဲ့ခြင်းက အိမ်ထောင်စုအတွင်း မကြာခဏဆိုသလို စိတ်ဖိစီးမှု ဖြစ်စေပါသည် (အောက်ဖော်ပြပါ အခန်းတွင်ကြည့်ပါ)။ အကြမ်းဖက်မှု၏ သားကောင်များအတွက် စံနစ်တကျ ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် လုပ်ငန်းများ မည်သည့်မြို့နယ်တွင်မျှ မရှိပါ။ တီးတိန် မှ ဘုရားကျောင်းတော်အခြေပြု အမျိုးသမီးအဖွဲ့ အစည်းသည် လူမှုရေးအထောက်အကူနှင့် နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေး ပညာပေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ပေးနေသည့် တစ်ခုတည်းသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ ချဉ်းကပ်မှုများသည် များသောအားဖြင့် ပဋိပက္ခ၏ နောက်ခံ အကြောင်းတရားများကို ဆန်းစစ်ခြင်းမပြုဘဲ ကြားဝင်စေ့စပ်သူ (သို့မဟုတ်) ခရစ်ယာန်ဘာသာက လင်နှင့်မယား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရန် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ဖြစ်ရပ်များတွင် ကျူးလွန်ခံရသူ (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီး၏ မိသားစုအား သဘာဝအရ လုပ်ကိုလုပ်ရမည့် (obligation naturalis) ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် နှစ်နာကြေးပေးရန် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို အမိန့်ချပါမည်။ ဖြစ်ရပ်အများစုကို ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကိစ္စဟု ရှုမြင်ကြသည်ဖြစ်ရာ အာဏာပိုင်များထံ သတင်းပို့တိုင်ကြားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့်အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ မည်မျှမည်မျှဖြစ်မှန်း အာဏာပိုင်များမသိပါ။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို မျက်ကွယ် ပြုထားသည့်ပုံစံ ပေါက်နေပါသည်။

လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် ပြင်ပထွက်၍ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာအလုပ်လုပ်ခြင်း။ ထန်တလန်၊ တီးတိန်၊ ဖလမ်း၊ မင်းတပ်မြို့နယ်များတွင် မိန်းမ၊ ယောက်ျားနှစ်မျိုးလုံးကို လူကုန်ကူးသည့်အကြောင်း ပြောပြခဲ့ကြသကဲ့သို့ ချင်းပြည်နယ်မှ မြန်မာနိုင်ငံအခြားဒေသများနှင့် ပြည်ပသို့မကြာခဏထွက်ကာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာ အလုပ် လုပ်ကြကြောင်းကိုလည်း ပြောပြကြပါသည်။ ကာယအလုပ်နှင့် နီးနွယ်သည့် ဆန္ဒအလျောက်ရွှေ့ပြောင်း သွားလာလုပ်ကိုင်ခြင်းအမျိုးအစားနှင့် သက်ဆိုင်သူ၏ ဆန္ဒမပါဘဲ (သို့မဟုတ်)သက်ဆိုင်သူက အကြောင်းစုံ

⁴⁶ 'တီးတိန်မြို့ အမျိုးသမီးများအသင်း' မှ အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်များ၊ တီးတိန်မြို့နယ် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်အသင်းတော်၊ ၂၅ နှစ် ကာလအတွင်း တစ်ဦးတည်းသော အမျိုးသမီးဓမ္မဆရာနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ တီးတိန်၊ ၁၆၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

မသိဘဲခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်သည့် လူကုန်ကူးမှုအမျိုးအစား၊ ထိုနှစ်ခု ကွဲပြားပြားဖြစ်ရန် အရေးကြီး ပါသည်။ ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်သည့် လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် ဘဝအခြေအနေပိုကောင်းစေရန် (နှင့်/သို့မဟုတ်) အိမ်သို့ ငွေလွှဲပို့ရန် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ပြင်ပထွက်၍ ရွှေ့ပြောင်း သွားလာလုပ်ကိုင်ခြင်း တို့အကြား ခြားထားသည့်စည်းသည် ထင်းကနဲမြင်သာခြင်း မရှိပါ။ ဘောဂဗေဒရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် လူကုန်ကူးခြင်း သည် အစေခံသဖွယ် အခြေအနေ အောက်တွင် များသောအားဖြင့် ပိတ်လှောင်ထားကြပြီး လုပ်ခလုံးလုံးမရ (သို့မဟုတ်) မဖြစ်စလောက်သာကြပြီး အိမ်သို့ငွေပြန်ပို့ရန် အကြောင်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့်ငွေလွှဲပျောက်ဆုံး ခြင်းသာအဖတ်တင်ပါသည်။ လူကုန်ကူးမှု မြင့်တက်လာသော အခြေအနေတွင် ငွေလွှဲကို အဓိက စားသုံး သူများဖြစ်သော တစ်ဦးတည်းနေအမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်များ၊ မသန်စွမ်းဒုက္ခိတများ အနေဖြင့် ငွေလွှဲမှု ဆုတ်ယုတ်လာသောကြောင့် လူမှုဘဝဆုံးရှုံးနစ်နာမှုများ ခံစားရဆုံး ဖြစ်လာပါသည်။

ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုလူတွေ့ မေးမြန်းခြင်းများနှင့် အစည်းအဝေးများတွင် လုပ်သားရွှေ့ပြောင်းခြင်း၌ အမျိုး သား လုပ်သားများသည် အများအားဖြင့် မလေးရှားနိုင်ငံ၊ အမျိုးသမီးများသည် ထိုင်းနှင့် စင်ကာပူ နိုင်ငံများသို့ ပိုမို၍ ရွှေ့ပြောင်း သွားလာကြသည်/လူကုန်ကူးခြင်းခံရသည်ဟု ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ မိဘများ၊ ပွဲစားများ/ကိုယ်စားလှယ်များ စီစဉ်သည့်အတိုင်း လိုက်လုပ်ရသည်ဖြစ်၍ ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒကိုအခြေမခံဘဲ သွားလာလုပ်ကိုင်ရဖွယ် ပိုရှိပါသည်။ အဆိုပါအမျိုးသမီးအများစုမှာ အသက် အရွယ်အားဖြင့် ငယ်ရွယ်ကြသည်။ မိန်းမပျိုလေးများ/အိမ်ထောင်မကျသေးသော အမျိုးသမီးများ၊ ရံဖန်ရံခါ အပျိုဖော်ဝင်စ မိန်းကလေးများ ပါဝင်တတ်သည်။ မည်သည့်မြို့နယ်တွင်မဆို လူကုန်ကူးခြင်းဖြစ်ရပ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာများကို ဒေသဆိုင်ရာအရာရှိ မည်သူကမျှ တိကျပွင့်လင်းစွာ ပြောဆိုနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ထိုအကြောင်းအရာကို အလေးဂရုပြုခြင်းမရှိပါ။ ကို သတိမူမိခြင်း ရှိဟန်မတူပါ။ အစီရင်ခံစာပါ ဖြစ်ရပ်များသည် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံတကာကော်ပိုရေးရှင်း၏ ပြဿနာကို ကိုင်တွယ်မည့် မည်သည့်လုပ်ရပ်ကိုမဆို ထပ်ပိုး၍ 'ဟန့်'သည်မျိုး ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပုံမှန်ရေးနေကျ အစီရင်ခံစာများကိုသာ ထုတ်လုပ်ရန်ရည်ရွယ်ကာ လူကုန်ကူးမှုအန္တရာယ်များကို လျစ်လျူပြုရန် အကြောင်း ဖန်နေသည်မျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

လူကုန်ကူးမှုအန္တရာယ် မြင့်တက်ခြင်း(အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ဒေသများတွင်)သည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း၊ အလုပ် အကိုင်လိုအပ်ချက်များ၊ ရွာသူရွာသားများကြားတွင် နီးကြားအသိမရှိခြင်းနှင့် ပညာမတတ်ခြင်း၊ ဆိုသည့် လူမှုစီးပွားရေးအခြေအနေအရပ်ရပ်ကြောင့်ဟု မှတ်ယူရန်ရှိပါသည်။ အိန္ဒိယနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ် ဒေသ များမှ ပထဝီအခြေအနေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ရှိသလို အလွန်အမင်းဆင်းရဲမွဲတေခြင်း ဖြစ်ရပ်များနှင့် အခိုင်အမာဖြစ်ထွန်းနေသည့် ယောက်ျားကြီးစိုးသောစံနစ်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ရှိပါသည်။

အလုပ်အကိုင်။ အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းကို ချင်းပြည်နယ်မှ မြို့နယ်အားလုံးတွင် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာပြဿနာတစ် ရပ်အဖြစ် တွေ့ရှိရပြီး အမျိုးသမီးများ ရင်ဆိုင်နေရသော ဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲခြင်းနှင့် ထိခိုက်လွယ် ခြင်း၊ လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးတွင် မှီခိုနေခြင်းတို့ကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေပါသည်။ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်းက အိမ် ထောင်

စုအတွင်းစိတ်ဖိစီးမှုကို ဆင့်၍တိုးစေပြီးမကြာခင်ဆိုသလို ကျား/မ ကွဲပြားမှုကိုအခြေခံသည့် အကြမ်းဖက် မှုများ၊အထူးသဖြင့်အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများကို အခြေအနေပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ဖြစ်စေပါ သည်။ အမျိုးသားများနှင့် နိုင်းယုဉ်လျှင် အမျိုးသမီးများတွင် ပညာရေးအဆင့်အတန်း ပိုမိုနိမ့်ကျသည်ဖြစ်၍ အလုပ်အကိုင်ရရှိမှု ခက်ခဲသည်။ လစာတပြေးညီရဖို့ ခက်ခဲသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သူများ ဖြစ်လာရန် ၎င်းတို့၏ ဩဇာအာဏာကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည့် ခေါင်းဆောင်ရာထူးများကို လက်လှမ်းမီရန် ခက်ခဲပါ သည်။ တသီးတခြားနှင့် ထီးတည်းဖြစ်နေသော ကျေးရွာအများအပြား၊ မပြည့်စုံသည့် အခြေခံအဆောက် အဦ၊ ကွန်ယက်ဖွဲ့ရန် ဖြစ်တန်စွမ်းခွဲခြင်း၊ အဆိုပါဖြစ်ရပ်များကရှိရင်းစွဲ ကျား/မ အခွင့်အရေး ရှေ့ပြေး လုပ်ငန်းများကို ကွန်ယက်ပုံစံ ဖွဲ့စည်းရန်၊ သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေရန်၊ စိတ်တူကိုယ်တူ အဖွဲ့ အစည်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အတူပူး ပေါင်း၍ ပေါင်းစပ်အင်အားအာနိသင် ဖန်တီးရန်၊ စသည်တို့အတွက် စိန်ခေါ်ချက်များကို ထပ်ဆောင်း၍ ဖြစ်စေပါသည်။

ဆက်နွယ်စာစု ။ ဖလမ်းမှ လိုင်လွန်ကြယ်တာရာလူထုဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်း (Lailun Star Community Development Association)

ချက်ကိုစလိုဗက်အခြေပြု NGO ဖြစ်သည့် ‘လိုအပ်နေသော ပြည်သူများ (People in Need)’ ၏ ပံ့ပိုးကူ ညီမှုဖြင့် ‘လိုင်လွန်ကြယ်တာရာလူထုဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်း’ ကို ၂၀၁၂/၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ အသင်းက ကျား/မ အခွင့်အရေးရှုထောင့်ကို လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပေါင်းစည်းပြီး သင်တန်းများပေးပါသည်။ သင် တန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စာရင်းကိုင်ပညာ၊ ငွေကြေးစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ လူထုဖွံ့ဖြိုးရေး စသည်တို့ကဲ့သို့ သီးသန့် ကျွမ်းကျင်မှုများ သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများကို ၎င်းတို့၏ လူထုတွင် ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ် လာစေရန် ဩဇာအာဏာမြှင့်တင်ပေးမည်ဟု ဖြစ်ပါသည်။ သင်တန်းသူများက ပြောပြခဲ့သည်မှာ သင်တန်းမှ ရ ရှိသည့် ကျွမ်းကျင်မှုများကြောင့် လူထုတွင် ပိုမြင့်သောနေရာများ ရရှိလာသည်၊ လူထုဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု ပိုမိုအားကောင်းလာသည်ဟု ဆိုပါသည်⁴⁷။

၃.၂.၃။ မသန်စွမ်းသူများ

ထိခိုက်လွယ်သူ ပြည်သူများအတွက် အလုံးစုံတာဝန်ယူသူအဖြစ် နိုင်ငံတော်သည် ၎င်း၏ တာဝန်ခံမှုကို ‘မိခင်နှင့်ကလေးသူငယ်များ၊ မိဘမဲ့ကလေးများ၊ ကျဆုံးသောတပ်မတော်သားများ၏ ကလေးများ၊ ဒုတိယအဆင့် မစွမ်းသူများ၊ မသန်စွမ်းသူများ’ ဟု တရားဝင် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပြီး ယင်းကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြပါသည်။ ထိုအခွင့်အာဏာကို ဖြည့်ဆည်းရန် လူမှုဝန်ထမ်းဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန (MSWRR) တွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန (DSW) သည် ၂၀၁၀ ခုနှစ်က ဆောင်ရွက်ခဲ့သော မသန်စွမ်းသူများ အခြေအနေဆိုင်ရာလေ့လာမှုကို⁴⁸ အခြေ ခံကာ

⁴⁷ ဖလမ်းမှ သင်တန်းတက်ရောက်သူများ၊ အသင်းဝင်များနှင့် စူးစိုက်အုပ်စုဝင်ဆွေးနွေးချက်၊ ၁၈၊ ၁၊ ၂၀၁၄။
⁴⁸ ပထမမြန်မာအမျိုးသားမသန်စွမ်းသူများသုတေသန ၂၀၁၀ (First National Disabilities Survey, 2010)။

၂၀၀၈-၂၀၁၁ အရေးပေါ်လုပ်ငန်းစီမံချက်၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော မသန်စွမ်းသူများအတွက် လုပ်ငန်းစီမံချက် (၂၀၁၀-၂၀၁၂)ကို⁴⁹ အသေးစိတ်ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။ လုပ်ငန်းစီမံချက်တွင် အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ၊ နိုင်ငံတွင်း နှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများမှ ဆောင်ရွက်သူအမျိုးမျိုးတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ကြိုတင်မျှော်မြင်ထားပါသည်။ ထို့နောက်အခွင့်အရေးများနှင့်လိုအပ်ချက်များ၊ လူထုပြန်လည် ပျိုးထောင်ရေး စီမံချက်များအတွက် လုပ်ငန်းရပ်များ၊ ထိုသို့လမ်းကြောင်းနှစ်ခုစွာဖြင့် အသိပေးဆွေးနွေးပွဲများ ဆောင်ရွက်ပါ သည်။ လုပ်ငန်းစီမံချက်ရှိသော်ငြား အစိုးရ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုအစီအမံများမှာ အကန့်အသတ် အလွန်ကြီးပါ သည်။ ဥပမာပင်စင်အစီအမံသည် အငြိမ်းစားပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများနှင့် စစ်သားများအတွက်သာ အကျိုးခံစား ခွင့်ရရှိစေပြီး သာမန်နိုင်ငံသားများ အကျိုးမဝင်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မသန်စွမ်းသူများကို အုပ်စု(၄)ခု ခွဲခြားထားပါသည်။ အမြင်အာရုံချို့တဲ့သော မသန်စွမ်း သူများ၊ အကြားအာရုံချို့တဲ့သော မသန်စွမ်းသူများ၊ ကာယ(လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု)ချို့တဲ့သော မသန်စွမ်း သူများ၊ အသိဉာဏ်ချို့တဲ့သော မသန်စွမ်းသူများဟု ဖြစ်ပါသည်။ ယေဘုယျအနေဖြင့် မသန်စွမ်းသူများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စာရင်းအင်းကိန်းဂဏန်းများအလွန်ပင်ချို့တဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ လူဦးရေနှင့်အိမ်ထောင်စု သန်းခေါင်စာရင်းက အသေးစိတ်ပိုကျသည့် သတင်းအချက်အလက်များ ထည့်ဝင်နိုင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်း သူများအတွက် ဖြာထွက်နေသော အုပ်စုဖွဲ့ခြင်းပုံစံကို အသုံးပြုနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ခင်းပေးပါသည်⁵⁰။ သို့သော် ရွေးချယ်စရာရှိသည်များကို အထက်ဖော်ပြပါ အုပ်စု(၄)ခုနှင့် ကန့်ထားခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် မသန်စွမ်းသူ ၁ ယောက် (သို့မဟုတ်) ထို့ထက်မကသော အိမ်ထောင်စု၏ ဆင်းရဲမွဲ တေမှုနှုန်းသည် မသန်စွမ်းသူမရှိသော အိမ်ထောင်စုထက် ၁.၅ ဆ ပိုမြင့်ပါသည်⁵¹။ အားလုံးကိုခြုံကြည့် လျှင် နိုင်ငံအတွင်း အိမ်ထောင်စုအားလုံး၏ ၁၀% တွင် မသန်စွမ်းသူ ၁ ယောက် (သို့မဟုတ်) ထို့ထက်ပို၍ ရှိနေပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် စီးပွားရေးနယ်ပယ်တွင် ထိခိုက်လွယ်မှု မြင့်တက်နေပါတော့သည်။ သုတေသနများ တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်မှာ `မသန်စွမ်းသူများသည် ဆင်းရဲခြင်း၊ ပညာမတတ်ခြင်း၊ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ် ခြင်း၊ နေစရာအိမ် ညံ့ဖျင်းခြင်း၊ မြေယာမဲ့ခြင်း၊ အချိန်မတန်မီ သေဆုံးခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာ မဖူလုံခြင်း၊ ပြည်သူ တွင်းမှ သတင်းအချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမမီခြင်း၊ အများဆိုင်နေရာများမှ ဖယ်ထုတ်ခံရခြင်း၊ ၎င်း တို့၏ အခွင့်အရေးများ မျက်ကွယ်ပြုခံရခြင်း၊ စသည့် ဒုက္ခများ ခံရဖို့ ပိုမိုလွယ်ကူပါသည်⁵²။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊

⁴⁹ မသန်စွမ်းသူများအတွက် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလုပ်ငန်းစီမံချက် ၂၀၁၀-၂၀၁၂။
⁵⁰ သိရသလောက် ၂၀၁၄၊ လူဦးရေနှင့်အိမ်ထောင်စုသန်းကောင်စာရင်း ရှေ့ပြေးရလဒ်များသာ ပုံနှိပ်ပြီးစီးပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤမူဝါဒစာတမ်းအကြမ်း ပြုစုနေချိန်၌ အချိန်နှင့်တပြေးညီဖြစ်သော သတင်းအချက်အလက်များ မရခဲ့ပါ။
⁵¹ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် မသန်စွမ်းသူများ၊ မသန်စွမ်းသူများကို ဩဇာတက်အောင် လုပ်ပေးခြင်းဖြင့် နိုင်ငံ၏ ဆင်းရဲမွဲ တေမှုကို အဘယ့်ကြောင့် လျော့ချနိုင်သည် (Poverty and Disability in Myanmar: why empowering persons with disabilities will reduce national poverty)၊ SPPRG Bulletin၊ အတွဲ ၁၊ နံပါတ် ၁၊ ၂၀၁၂၊ ဖေဖော်ဝါရီ။
⁵² မသက်မသာ ဖြစ်ရပါသော အမှန်တရားများ၊ မသန်စွမ်းခြင်းကြောင့် တန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်း၊ (Uncomfortable truths: Inequalities due to Disability)၊ SPPRG Bulletin၊ အတွဲ ၁၊ နံပါတ် ၅၊ ၂၀၁၂၊ ဇွန်။

အမျိုးသားမသန်စွမ်းသူများသုတေသနတွင်⁵³ ဖော်ပြထားသည်မှာ မသန်စွမ်းသူများ၏ ၅၀%သည် ကျောင်းမနေဖူးပါ (နိုင်ငံယဉ်ပါက မသန်စွမ်းမဟုတ်သူ ကလေးများတွင် ၁၀%)၊ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ၏ ၂%သာ အထက်တန်းဆင့် ကျောင်းပြီးသည် (နိုင်ငံယဉ်လျှင် မသန်စွမ်းမဟုတ်သူ ကလေးများတွင် ၁၂%)။ မှတ်တမ်းများအရ မသန်စွမ်းသူများ၏ ၈၅% သည် အလုပ်လက်မဲ့များ ဖြစ်ကြသည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှ ဝင်ငွေမရှိ (သို့မဟုတ်) မသန်စွမ်းမဟုတ်သူများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ဖြာထွက်မှု ပိုနည်းသည်။ နေစရာအိမ်၊ မြေယာကို လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှု၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ စသည်တို့နှင့် စပ်ဆက်လိုက်လျှင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် ထိခိုက်လွယ်မှုဖြစ်ဖို့ ပိုများပါသည်။ SPPRG ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ စံကောက်ဦးရေ ၁,၁၀၀ တွင် ၀.၅% သာရှိသော မသန်စွမ်းသူများသာ မ သန်စွမ်းသူတစ်ယောက်အဖြစ် ရအပ်သည့်အခွင့်အရေးများကို အသုံးပြုကြသည်။ အများစုဖြစ်သော (၆၈%) သည် မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုသည်ကို တစ်ခါမျှ မကြားဖူးကြပါ ဟု အစီရင်ခံတင်ပြ ထားပါသည်⁵⁴။

ပြည်နယ်လူမှုဝန်ထမ်းမှချင်းပြည်နယ်တွင် ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအား ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်ရာကျေးရွာမှ မသန်စွမ်းသူဦးရေနှင့် မသန်စွမ်းသူအမျိုးအစားများကို အစီရင်ခံရန် တောင်းခံခဲ့ပြီး ဖြစ်သော်လည်း မသန်စွမ်းသူများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စာရင်းအင်းကိန်းဂဏန်း အနည်းငယ်မျှသာ ရှိပါသည်။ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုတွင်မေးမြန်းမှုပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးအများစုသည် ၎င်းတို့ဒေသမှ ဆွေမျိုးထဲတွင် မသန်စွမ်းသူရှိသော မိသားစုစာရင်းကို ပြုစုနိုင်ကြပါသည်။ အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် မသန်စွမ်းသူ များကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ရှိသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့တွင် မသန်စွမ်းသူများ အရေအတွက်၊ မည်သို့မည် ပုံ မသန်စွမ်းသည် စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်ပိုကျသည့် သတင်းအချက်အလက်များ ရှိနေ ကြောင်း မှတ်သားခဲ့ရပါသည်⁵⁵။

ယေဘုယျအနေဖြင့် ချင်းပြည်နယ်တွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လိုအပ်ချက်များကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း အလွန်နိမ့်ပါသည်။ မသန်စွမ်းသူများအကြောင်း မေးမြန်းသောအခါ ဖြေဆိုသူအများစုသည် ကာယပိုင်းတွင် မသန်စွမ်းဖြစ်နေသူများကိုသာ ကိုးကားကြပြီး မျက်စိကွယ်ခြင်း၊ အမြင်အာရုံချို့တဲ့ခြင်း၊ အကြားအာရုံချို့တဲ့ခြင်းစသည်တို့ကို အသက်အရွယ်နှင့်ဆိုင်သော ပြဿနာများအဖြစ်အမြဲတစေ သတ်မှတ်ကြပါသည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းနေသူများတွင် သီးခြားအခွင့်အရေးများရှိသည်ဟု မသိကြပါ။ ၎င်းတို့ မိသားစုအတွက် ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြကြပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုကို ဖြေဆိုသူများ၏ အဆိုအရ ကိုယ်ကာယလုပ်ရှားမှုတွင် ဆိုးဆိုးဝါးဝါး စိန်ခေါ်ခံနေရသည့် မသန်စွမ်းသူများနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

⁵³ အမျိုးသားမသန်စွမ်းသူများသုတေသန၊ လူမှုဖူလုံရေးဦးစီးဌာနနှင့် အနာကြီးရောဂါမစ်ရှင်၊ ၂၀၁၀။
⁵⁴ မသက်မသာ ဖြစ်ရပါသော အမှန်တရားများ၊ မသန်စွမ်းခြင်းကြောင့် တန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်း၊ SPPRG Bulletin၊ အတွဲ ၁၊ နံပါတ် ၅၊ ၂၀၁၂၊ ၉၈။
⁵⁵ မသန်စွမ်းသူများနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ မရှိခြင်းသည် ဆိုးလှပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများအတွက် အဆိုပြုစီမံချက်များတွင် စီမံချက်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အောက်ပါ အခန်း ၅.၃ တွင် ကြည့်ပါ။

ကစဉ် ကလျားဖြစ်နေသော မသန်စွမ်းသူများကို အိမ်တွင် အမြဲလှောင်ထားသည်။ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ မရ၊ လူမှုဘဝစာမျက်နှာတွင် ပါဝင်မှု လုံးဝမရှိ (သို့မဟုတ်) အကန့်အသတ်နှင့်သာ ပါဝင်ရ သည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းသူများ၏ ဖြစ်ရပ်များတွင် သော့ခတ်ပြီး လှောင်ထားသည် (သို့မဟုတ်) ကြီးနှင့်တုတ်ထားသည်ဟု ပြောပြကြပါသည်⁵⁶။ မသန်စွမ်းသူများအပေါ် ရှုမြင်ပုံကားကြင်နာဖွယ် သနား စဖွယ်ဟု ခံစားရှုမြင်လေ့ရှိပါသည်။ သို့သော် မကြာခဏဆိုသလို မိသားစုများတွင် ရှက်လိုက်တာဟု ထုတ်ဖော်ပြောမိလေ့ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ မသန်စွမ်းကလေးကို လူမြင်ကွင်းမှ ဖျောက်ထားသည်⁵⁷။ အင်တာ ဗျူးဖြေဆိုသူများ ပြောပြသည့် ဖြစ်ရပ်အချို့ ရှိသေးသည်။ ရွာသားများက မသန်စွမ်းကလေးငယ်များနှင့် မ သန်စွမ်းလူငယ်များကို လှောင်ပြောင်လေ့ရှိပြီး အိမ်အပြင်ဖက်ထွက်ရာတွင် မခံချိမခံသာဖြစ်အောင်၊ ရှက် သွားအောင် လုပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်⁵⁸။

ရုပ်ပိုင်းနှင့်စိတ်ပိုင်း သာမန်ချို့တဲ့သော မသန်စွမ်းသူများက နေ့စဉ် အိမ်ထောင်စုအလုပ်များတွင် ပါဝင်လုပ် ကိုင်ပါသည်။ ဥပမာ၊ ရေခပ်ခြင်း၊ တောင်ယာလုပ်ခြင်း စသည်ဖြင့်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းသူများအဖို့ ကျေးရွာများတွင် သော့ခတ်၍ လှောင်ထားခြင်း ခံရနိုင်သော်လည်း မြို့များတွင် ၎င်းတို့ကို လမ်းကြိုလမ်း ကြားများတွင် တွေ့ရတတ်ပါသည်။

ရုပ်ပုံ ၂။ ထန်တလန်မှ ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့⁵⁹

ထန်တလန်မှ ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့မှရရှိသော သ တင်း အချက်အလက်များအရ အခြားကျောင်းသားများ က ခွဲခြားနှိမ်ချခြင်း၊ တခါတရံ ကျောင်းဆရာများက လည်း ခွဲခြားနှိမ်ချခြင်းကို မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ ခံ စားနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အခြားဒေသများမှ ရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးပြီး တွေ့ရှိရသည်မှာ ကိုယ်ကာယပိုင်းတွင် မ စွမ်းမသန်ဖြစ်နေသော ကလေးသည် မစွမ်းမသန် မ ဖြစ်သောကလေးနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ သင်ယူနိုင်မှု စွမ်း ရည်များရှိသည် ဆိုသည့်အချက်ကို ကျောင်းဆရာများ အနေနှင့် မဆိုစလောက်သာ အသိအမှတ်ပြုကြပြီး

မိဘများကြားတွင် သိမြင်နားလည်မှု မြင့်တင်ရန် လိုအပ်နေသည်⁶⁰။ မသန်စွမ်းဖြစ်မှုများကို သတိပြုမိရန်နှင့်

⁵⁶ အေဒင်ဥယျာဉ်သစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက် (New Eden Development Project) နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၃၊ ၁၊ ၂၀၁၄။
⁵⁷ ရိုမန်ကက်သလစ်ဘုန်းတော်ကြီးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ဟီးလောင်ရွာ(Hee Lung)၊ မင်းတပ်မြို့နယ်၊ ၂၁၊ ၁၊ ၂၀၁၄။
⁵⁸ ကိယန်ဘောက်ကျေးရွာ(Kianboh)၊ ပလက်ဝမြို့နယ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၊ ၂၊ ၂၀၁၄။
⁵⁹ ဓါတ်ပုံ၊ Bente Topsoe-Jensen ရိုက်ကူးသည်။

၎င်းတို့ကိုအကျုံးဝင်စေသည့် ပညာရေးဖြစ် ထွန်းရန် စနစ်ကျသည့် သင်ကြားရေးနည်းနာများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျောင်းဆရာများကို လေ့ကျင့်သင်ကြား ထားပုံက လုံလောက်မှ မရှိကြောင်း လည်းတွေ့ရှိ ရပါသည်။

CDO အပြင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် အဖွဲ့အစည်းအနည်းငယ်ကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဟားခါး တွင် ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းသူ ၂၅ ဦးကို ပြန်လည်ပျိုးထောင်ရန်နှင့် အထူးပြုပညာရေးပေး ရန် ပုဂ္ဂလိက၏ ကမကထပြုမှုတစ်ခုအဖြစ် Bethzatha မသန်စွမ်းသူများဖွံ့ဖြိုးရေးဌာန (Bethzatha Disabled Development Centre) ကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းများမှ ပုဂ္ဂလိကလှူဒါန်းမှုများနှင့် ရန်ပုံငွေရှာဖွေရေး လှုပ်ရှားမှုများဖြင့်ဌာန လုပ်ငန်းများ ကိုလည်ပတ်ပါသည်⁶¹။

မသန်စွမ်းသူများအတွက် အစိုးရအထောက်အပံ့ဖြင့် ဆောင်ရွက်သော နေရာဌာနများအထောက်အပံ့များ မရှိပါ။ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့ အစည်းများသည် ယေဘုယျအနေဖြင့်ဆွေမျိုးသားချင်းများ(သို့မဟုတ်) ခရစ်ယာန် ဘာသာကျောင်းများမှ လှူဒါန်းမှုများကို မှီခိုရပါသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်း အများအပြားတွင် မသန်စွမ်းသူများအားလှူဒါန်းရန် အထူးအခမ်းအနားများ နှစ်စဉ်ရှိပါသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်း အနည်းငယ်က ဆန်နှင့်အခြားအခြေခံစားသောက်ကုန်များ ပါဝင်သည့်ရိက္ခာထုတ်များ လစဉ်ဖြန့်ဝေပါသည်။

ဆက်နွယ်စာစု။ ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့⁶²

ထန်တလန်မြို့နယ်မှ ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့ (CDO)ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ချင်းပြည်နယ်အစိုးရထံ တရား ဝင်မှတ်ပုံတင်ထားခဲ့ဖြစ်ပါသည်။ အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်စုစုပေါင်း ၂၂၀ (အမျိုးသား ၁၃၆ နှင့် အမျိုးသမီး ၈၄) ရှိပြီး ၎င်းတို့အနက် ၃၆ ဦးသည် ထန်တလန်မြို့ပေါ်တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ CDO သည် မြို့နယ်အတွင်းရှိ မသန်စွမ်းသူများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို တက်တက်ကြွကြွ ဆောင်ရွက်နေပြီး အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအထောက်အပံ့၊ လူထုအတွင်း အသိနိုးကြားမှု မြှင့်တင်ခြင်း၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းများ၊ NGO များ၊ အစိုးရနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အရေးကိစ္စ များတွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ခြင်း၊ စသည်တို့အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများကို စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရန်နှင့် သင်တန်းများပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်များချမှတ်ကာ လုပ်ငန်းရပ် အမျိုးမျိုးကို အကောင်အထည်ဖော်နေပါသည်။ အနာ ဂတ်စီမံချက်များတွင် သတင်းအချက်အလက်များ ကောက်ယူခြင်း၊ အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ခြင်း၊သင်တန်းနှင့် ပညာပေး လုပ်ငန်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအထောက်အပံ့၊ သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေခြင်းလှုပ်ရှားမှုစသည်တို့ကို အလေး ပေးထားပါသည်။

⁶⁰ တီးတိန်မှ မူကြိုနေ့ကလေးထိန်းကျောင်းတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၆၊ ၁၊ ၂၀၁၄။ ဟီးလောင်ရွာ၊ မင်းတပ်မြို့နယ်၊ ၂၁၊ ၁၊ ၂၀၁၄။
⁶¹ Bethzatha မသန်စွမ်းသူများဖွံ့ဖြိုးရေးဌာနနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၇၊ ၁၊ ၂၀၁၄။
⁶² ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့မှ ရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ ဘာသာပြန်ဆိုသူ - Tluang Lian Hnin ။

၃.၂.၄။ သက်ကြီးရွယ်အိုများ

လက်ရှိလူဦးရေ ခန့်မှန်းချက်များအရ အသက် ၆၀ အထက်လူဦးရေသည် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၉% ရှိပြီး အဆိုပါကိန်းဂဏန်းသည် ၂၀၅၀ ရောက်လျှင် ၂၅% ထိ တိုးလာမည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။ အသက်ကြီး လာသည်နှင့် စီးပွားရေးဆောင်ရွက်မှု ရုတ်ခြည်းကျဆင်းလာသည်ဖြစ်၍ သက်ကြီးရွယ်အိုများအနေဖြင့် ၎င်း တို့မိသားစုများ၏ ထောက်ပံ့မှုကို မှီခိုရပါသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်သူအများစုကို ယေဘုယျ အနေဖြင့် ဆင်းရဲသူဟု သတ်မှတ်ကြပါသည်။ ပင်စင်အစီအမံများ ရှားပါးပြီး ယခင်အစိုးရနှင့် စစ်တပ်တွင် အမှုထမ်းသူများအတွက်သာ ရနိုင်ပါသည်⁶³။ လေ့လာမှုများတွင် အသက် ၇၀ နှင့် ၈၀ အထက် ရောက် သည်နှင့် အိမ်ထောင်စုတစ်ခု၏ ထိခိုက်လွယ်မှုအန္တရာယ် မြင့်တက်လာကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်း၊ အထွေထွေကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်း၊ အမျိုးသမီးဦးဆောင်သည့် အိမ်ထောင်စု၊ မုဆိုး မဘဝ၊ ပညာရေးအဆင့်အတန်းနိမ့်ကျခြင်း စသည်အခြေအနေတို့ ထပ်လောင်းထည့်လိုက်သောအခါ ထိ ခိုက်နစ်နာလွယ်မှုအခြေအနေ ပိုမိုဖြစ်ထွန်းလာစေနိုင်ပါသည်⁶⁴။

ယေဘုယျအနေဖြင့် ချင်းယဉ်ကျေးမှုတွင် အိုမင်းမစွမ်းသူများကို လေးစားကြပါသည်။ သို့သော် အိုမင်း ခြင်း၏ ဩဇာအာဏာသည် လူပုဂ္ဂိုလ်၏ စီးပွားရေးအမှီအခိုကင်းမှုနှင့် ချိတ်ဆက်နေပါသည် (သို့မဟုတ်) အနိမ့်ဆုံးအနေဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်၏ မိသားစုနောက်ခံအခြေအနေနှင့် ချိတ်ဆက်ထားပါသည်။ အိမ်ထောင်စုတွင် သက်ကြီးရွယ်အို မိသားစုဝင်တစ်ဦးရှိခြင်းက အိမ်ထောင်စု၏ လူမှုအရင်းအနှီးကို တိုးစေပါသည်။ သက်ကြီး ရွယ်အို အမျိုးသားများသည် တောင်ပိုင်းချင်းပြည်နယ်မှ ကျေးရွာများရှိ ‘အောင်တမန်’ လို ကျေးရွာဆုံး ဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်သူများအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ကြီးမားသလောက် သက်ကြီးရွယ်အို အမျိုးသမီးများ မှာမူ အများပြည်သူအဝန်းအဝိုင်းတွင် သက်ကြီးရွယ်အို အမျိုးသားများနှင့် ဆတူလွှမ်းမိုးနိုင်သည့် အဆင့်အ တန်း မရကြပါ။ ထို့ပြင် မကြာခင်ဆိုသလို အဝန်းအဝိုင်းမှ ဖယ်ထုတ်ခံရပါသည်။

⁶³ မြန်မာနိုင်ငံမှ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၏ အခြေအနေ (The Situation of Older People in Myanmar) ၊ HelpAge ၊ UNFPA ၊ MSWRR ၊ ၂၀၁၂။

⁶⁴ အိုမင်းခြင်းနှင့် ထိခိုက်လွယ်ခြင်း၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများတွင် ထိခိုက်လွယ်မှု လျော့ကျရေးအတွက် အထောက်အထားအခြေပြု လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ရွေးချယ်စရာများ (Ageing and Vulnerability: Evidence-based social protection options for reducing vulnerability amongst older persons) ၊ SPFRG ၊ n.d ။

အိုမင်းမစွမ်းသူများကို (အမျိုးသမီး)ဆွေမျိုးသားချင်းများက စောင့်ရှောက်ပါသည်။ မကြာခဏဆိုသလို သားအကြီးဆုံး (သို့မဟုတ်) သမီးနှင့် အတူနေပါသည် (သို့မဟုတ်) ဇာတိရွာတွင် ဆွေမျိုးသားချင်းများအနီးကပ်၍ လွတ်လွတ်လပ်လပ်နေပါသည်။ သို့သော် ငယ်ရွယ်သူမျိုးဆက်များအကြား ရွှေ့ပြောင်းသွားလာစီးပွားရှာမှ မြင့်တက်လာခြင်း (သို့မဟုတ်) အိမ်ထောင်ဖက်တစ်ဦး ကွယ်လွန်ခြင်းကြောင့် အိုမင်း

ရုပ်ပုံ ၃။ ဘိုးဘွားရိပ်သာ၊ ဖလမ်းနှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်း⁶⁵

မစွမ်းသူများအဖို့ ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ ထိခိုက်လွယ်သော အခြေအနေသို့ ရောက်နေကြောင်း ရုတ်ချည်းတွေ့လိုက်ရလေသည်။ ဆေးဖိုးဝါးနှင့် အထူးကြပ်မတ်စောင့်ရှောက်မှုများ လိုအပ်လာပြီဖြစ်သော ကျန်းမာရေးယို့ယွင်းလာခြင်းနှင့် လုပ်ရှားမှုချိနဲ့လာခြင်းဖြစ်ရပ်များတွင် အထက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေတော့သည်။ အခြေအနေကောင်းသည့် ကျေးရွာများတွင် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုလုံခြုံရေးပိုက်ကွန်များနှင့် လွတ်နေသည့် အိုမင်းမစွမ်းသူများ အရေအတွက်အရ ပိုမိုနည်းပါးပါသည်။ ယေဘုယျအနေဖြင့် ပလက်ဝမြို့နယ်တွင် အိုမင်းမစွမ်းသူများအတွက် လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းယန္တရား ပပျောက်နေသည်ဟု ထင်ရပါသည်⁶⁶။

အိုမင်းမစွမ်းသူများအတွက် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းများကို အဓိကဆောင်ရွက်နေသူမှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းများဖြစ်သော်လည်း ဟားခါးမြို့နယ်မှ ဖြစ်ရပ်တွင် အစိုးရက တာဝန်ယူသည့် ဘိုးဘွားရိပ်သာရှိပါသည်။ ၎င်းရိပ်သာတွင် ၂၀၁၃ ခုနှစ် မှစ၍

ရုပ်ပုံ ၄။ ဘိုးဘွားရိပ်သာ၊ ဖလမ်းနှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်⁶⁷

ဘိုးဘွား ၁၅ ဦး (အမျိုးသား ၈ ဦးနှင့် အမျိုးသမီး ၇ ဦး) နေထိုင်ကြပါသည်။ ဘိုးဘွားရိပ်သာက မိမိကိုယ်မိမိမစောင့်ရှောက်နိုင်သော(နှင့်) ဆွေမျိုးသားချင်း မရှိသော ဘိုးဘွားများကို လက်ခံပါသည်။ အချို့ဖြစ် ရပ်များ၌ ဘိုးဘွားရိပ်သာနေထိုင်သူများတွင် မသန်စွမ်းသူ များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဘိုးဘွားများကို လက်ခံရာတွင်

⁶⁵ မိတ်ပုံ၊ ရိုက်ကူးသူ - Bente Topsoe-Jensen။

⁶⁶ ကျေးရွာခရီးများ၊ တန်မသာ (Tamatha) ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် အန်ဂူဝါ (Enkhuwa) ကျေးရွာ၊ ပလက်ဝမြို့နယ်၊ ၁၊ ၂၊ ၂၀၁၄၊ ခွမ်ဂါ (Kuango) ကျေးရွာနှင့် ပိုင်သပင် (Pinethapin) ကျေးရွာ၊ ပလက်ဝမြို့နယ်၊ ၁ - ၂၊ ၂၊ ၂၀၁၄။

⁶⁷ မိတ်ပုံ၊ ရိုက်ကူးသူ - Bente Topsoe-Jensen။

ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းများမှ လွှဲပြောင်းပေးပို့ခြင်း (သို့မဟုတ်) ကျေးရွာ/မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှလွှဲပြောင်းပေးပို့ခြင်းကို ပုံမှန်အားဖြင့်အခြေခံပါသည်။ အခြားသတ်မှတ်ချက် အမြောက်အများကိုလည်း အခြေခံပါသည်။ ဘိုးဘွားများသည် အသက် ၆၀ နှင့်အထက်၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ နေထိုင်နေသူ၊ ဆွေမျိုးနီးစပ်မရှိ (အဓိက သမီးများ)၊ မှဆိုးဖို/မှဆိုးမ ဖြစ်ရပါမည်။ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် လက်မခံခင် ကြိုတင်၍ ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်ပြီး လေ့လာကြည့်ရှုခြင်းကို အခြေခံပြီး လက်ခံလေ့ရှိပါသည်။ ဖလမ်းမြို့နယ်နှင့် မင်းတပ်မြို့နယ်မှ ဘိုးဘွားရိပ်သာများကို သွားရောက်လေ့လာခဲ့ပါသည်။

သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ရိပ်သာဂေဟာတွင်ပြုစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လူထုအခြေပြုစောင့်ရှောက်မှုအတွက်လိုအပ်သည့် ကာကွယ်ရေးရှေ့ပြေး ဆောင်ရွက်ချက်များအကြောင်း အနည်းအကျဉ်းမျှသာ သိကြပါသည် (သို့မဟုတ်) သတိမူမိကြပါသည်။

ရိပ်သာများကို ထပ်ဆောင်း၍ အဖွဲ့အစည်း အနည်းအကျဉ်းက အိမ်တွင်းပြုစောင့်ရှောက်ခြင်း ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ သက်ကြီးရွယ်အို (နှင့်/မသန်စွမ်းသူ) နေထိုင်ရာအိမ်သို့ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများက ဆန်နှင့် ဟင်းသီး ဟင်းရွက်များကို ယူဆောင်ကာ တစ်လတစ်ခေါက် အရောက်သွားကြပါသည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် အရောက်သွားရမည့် ကိစ္စများကြောင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်ရန် ခက်ခဲသည်ဖြစ်ရာ အဆိုပါ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းအမျိုးအစားကို မြို့ပြဒေသများတွင်သာ တွေ့ရှိရပါသည်⁶⁸။

INGO တစ်ခုဖြစ်သော သက်ကြီးရွယ်အိုပြုစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့က မင်းတပ်မြို့နယ်တွင်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန် စိတ်ဝင်စားကြောင်းနှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် DSW သို့ သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အသစ်တစ်ခေါက် အရောက်လာရန် စီစဉ်ထားသည်မှလွဲ၍ နောက်ထပ်လုပ်ဆောင်မှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိသေးပါ။ HelpAge သည် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ ပရိုဂရမ်များ မြှင့်တင်လျက်ရှိပါသည် (ဥပမာသက်ကြီးချင်းကူညီမှုကိုယ်ထူကိုယ်ထအုပ်စုများအဖွဲ့ အစည်းနှင့်)။

ဆက်နွယ်စာစု။ ဖလမ်းဘိုးဘွားရိပ်သာ

ဖလမ်းဘိုးဘွားရိပ်သာကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး လက်ရှိအချိန်တွင် နေထိုင်သူ ၃ ဦး (အမျိုးသမီး ၂ ဦး၊ အမျိုးသား ၁ ဦး) ရှိပြီး အများဆုံး ၅ ဦးသာ ဆန့်ပါသည်။ နေထိုင်သူများမှာ သက်ကြီးရွယ်အိုများ ဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့ကို စောင့်ရှောက်ပေးမည့် ဆွေမျိုးသားချင်းမရှိ (သို့မဟုတ်) ကာယပိုင်းတွင် မသန်စွမ်းသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ နေထိုင်သူ တစ်ဦးဖြစ်သော ၆၀ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးကြီးက ရှင်းပြခဲ့သည်မှာ သူမ၏ တစ်ဦးတည်းသော သမီးသည် ခင်ပွန်းနှင့် အတူနေရန် အိန္ဒိယသို့ ပြောင်းသွားပြီးနောက် သူမအား စောင့်ရှောက်မည့် ဆွေမျိုးတစ်ယောက်မျှ မရှိဘဲ ကျန်ခဲ့သည်။ နေထိုင်သူ အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် အသက် ၅၂ နှစ် ရှိပြီဖြစ်ပြီး ကိုယ်ကာယပိုင်း မသန်စွမ်း ဖြစ်နေပါသည်။ တတိယနေထိုင်သူသည် ၇၁ နှစ်အရွယ် အဘိုးအိုတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဇနီးနှင့် သားသမီး ၅ ဦး အားလုံး ဆုံးပါးပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် စောင့်ရှောက်မည့်ဆွေမျိုး အသက်ရှင်လျက် ကျန်သူမရှိတော့ဘဲ သူတစ်ယောက်သာ ကျန်နေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရိပ်သာကို ငွေကြေးထောက်ပံ့နေသည့် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်က နေထိုင်သူအားလုံးကို လွှဲပြောင်းပေးပို့ခဲ့ပါသည်။ နေထိုင်သူများကို ရိပ်သာတွင် မိသားစုနှင့် အတူနေသူ အမျိုးသမီးငယ်တစ်ဦးက စောင့်ရှောက်ပေးပါသည်။ ဧည့်ခန်းနှင့် တစ်ယောက်ချင်းစီ၏ အခန်းများသည် သန့်ရှင်းပြီး ပရိဘောဂများဖြင့် လှလှပပ တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။ နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်က လူပိုဆန့်စေရန် အဆောက်အဦသစ်တစ်ခု တိုးချဲ့မည့်အစီအစဉ် ရှိပါသည်။

၃.၃။ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ

ချင်းပြည်နယ်ပညာရေးစနစ်သည် မူကြိုနေ့ကလေးထိန်းကျောင်းများမှ၊ မူလတန်းကျောင်းများ၊ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းကျောင်းများ၊ ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစား စာသင်ကျောင်းများ၊ အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများ၊ ဘုန်းတော်ကြီးသင်စာသင်ကျောင်းများထိ ကျယ်ပြန့်သော ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ စာသင်ကျောင်းစနစ်တွင် အဓိကအုပ်စု (၃)စု ပါဝင်ပါသည်။ မူလတန်းကျောင်းတွင် ၅ နှစ်၊ ၎င်းကို ထပ်မံခွဲခြားထားသည်မှာ မူလတန်း (အောက်ဆင့်) (၁တန်း-၃တန်း)နှင့် မူလတန်း (အထက်ဆင့်) (၄တန်း-၅တန်း)၊ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းကျောင်း ၄ နှစ်/အလယ်တန်းကျောင်း (၆တန်း-၉တန်း)၊ အထက်ဆင့် အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်း ၂ နှစ်/အထက်တန်း (၁၀တန်း-၁၁တန်း)။ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် (၁တန်းမှ ၈တန်း)နှင့်ညီသော မူလတန်းလွန်စာသင်ကျောင်းများကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းသည် အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်း ၃ နှစ်/အလယ်တန်းပြီးစီးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား ၅။ မြန်မာနိုင်ငံစာသင်ကျောင်းစနစ်ကို ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်း

	ပညာရေးအဆင့်အတန်း(အခြေခံပညာရေး)		အတန်းအဆင့်(အတန်း)	စာသင်ကျောင်းအမျိုးစား
၁	မူလတန်း	အောက်ဆင့်	၁တန်း၊ ၂တန်း၊ ၃တန်း	မူလတန်းကျောင်း
		အထက်ဆင့်	၄တန်း၊ ၅တန်း	
၂	အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်း	အောက်ဆင့်	၆တန်း၊ ၇တန်း၊ ၈တန်း၊ ၉တန်း	အလယ်တန်းကျောင်း
		အထက်ဆင့်	၁၀တန်း၊ ၁၁တန်း	အထက်တန်းကျောင်း

စာသင်ကျောင်းအမျိုးအစား ၄ မျိုးရှိပါသည်။ ခွင့်ပြုချက်ကျပြီးကျောင်းများ/ကျောင်းကြီးများ၊ ခွဲကျောင်းများ၊ တွဲဘက်ကျောင်းများ၊ ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းများ။ နောက်ဆုံးကျောင်းအမျိုးအစားနှစ်ခုဖြစ်သော တွဲဘက်ကျောင်းများနှင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စကို ကျောင်းကြီးတစ်ကျောင်းနှင့် တွဲထားလေ့ရှိပါသည်။ သို့သော် ကျောင်းအင်္ဂါရပ်များအားလုံးကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများစီစဉ်ခြင်း ကိစ္စများကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ဆောင်ရွက်ရပါသည်။ တွဲဘက်ကျောင်းနှင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းများမှ ကျောင်းသားများကို ကျောင်းကြီးမှ ကျောင်းသားများအဖြစ်တွဲဖက်၍ အစီရင်ခံစာ တင်ပါသည်။ သို့သော် ကုန်ကျစရိတ်အများစု(ဆရာများ၏ လခများအပါအဝင်)ကို ကျောင်းထူထောင်သူများ (အများစုမှာ လူထု၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၊ အခြားဝန်ကြီးဌာနများ)က တာဝန်ယူပါသည်။ ဖြစ်ရပ်အများစုတွင် တွဲဘက်ကျောင်းများ၌ စာမေးပွဲကျင်းပရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းသားများသည် အစိုးရခွင့်ပြု

ချက်ကျပြီး ကျောင်း/ကျောင်းကြီးများတွင် စာမေးပွဲသွားရောက်ဖြေဆိုရန် လိုအပ်ပါသည်။ ခွဲကျောင်းဆရာများ ကိုလည်း သက်ဆိုင်ရာအစိုးရက ခန့်အပ်ပါသည်⁶⁹။

ပညာရေးတွင် ရရှိနိုင်မှုနှင့် လက်လှမ်းမီမှု (အကျုံးဝင်ခြင်း၊ သာတူညီမျှခြင်း၊ စိတ်-လူမှုအကြောင်းအရာများ) အပါအဝင် ပြဿနာရှိနေသော နယ်ပယ်များကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ပြီး ဖြစ်သလို ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ အရည်အသွေးပိုင်းကိုလည်း ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ အဆင့်သုံးဆင့်တွင် စိန်ခေါ်မှုများရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ပြည်ထောင်စု၊ ချင်းပြည်နယ်၊ မြို့နယ်/ကျေးရွာအဆင့် (ယူနစ်အဆင့်) - စိန်ခေါ်မှုများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်နွှယ်နေပြီး အပြန်အလှန် အားဖြည့်နေကြပါသည်။

၃.၃.၁။ ကျောင်းနေခြင်းနှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ

၂၀၁၃-၂၀၁၄ စာသင်နှစ်အတွက် မြို့နယ်(၆)မြို့နယ်အသီးသီးမှ အခြေခံပညာစာသင်ကျောင်းများ အရေအတွက်ကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဇယားတွင် နိုင်းယှဉ်ခြင်းအရ မူလတန်းကျောင်းအရေအတွက် မြင့်မားပြီး အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းကျောင်းများအရေအတွက် ပိုမိုနည်းပါးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အချို့မြို့နယ်များတွင် ဘုန်းတော်ကြီးသင်စာသင်ကျောင်းများနှင့် ပုဂ္ဂလိကစာသင်ကျောင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်များ မရရှိပါ။

ဇယား ၆။ မြို့နယ်အလိုက် စာသင်ကျောင်းအရေအတွက် (၂၀၁၃-၂၀၁၄ စာသင်နှစ်)

	မြို့နယ်	အထက်တန်း	အလယ်တန်း	မူလတန်း	အထက်တန်း (ခွဲကျောင်း)	အလယ်တန်း (ခွဲကျောင်း)	မူလတန်း (ခွဲကျောင်း)	မူလတန်း (တွဲဖက်)	မူလတန်း လွန်ကျောင်း
၁	ဟားခါး	၄	၈	၇၇	၁	၆		၁	၃၂
၂	ထန်တလန်	၃	၁၇	၈၇	၆	၅		၃	၅၉
၃	တီးတိန်	၇	၁၄	၁၁၇	၅	၁၃	၂	၄	၄၉
၄	ဖလမ်းရိဒ်ခေါ်ရဒါ	၄ ၁	၁၃ ၁	၁၄၂ ၁၄	၆	၆	၀	၁	၃၀ ၆
၅	မင်းတပ်	၂	၈	၁၂၈	၃	၇	၇	၁၀	၃၆
၆	ကန်ပက်လက်	၂	၂	၈၀	၂	၅	၁၇	၁၀	၈

မူလတန်းကြို ကျောင်းဝင်ခြင်း၊ အသားတင်နှင့် စုစုပေါင်းကျောင်းဝင်ခြင်း၊ မူလတန်းပညာရေးပြီးဆုံးခြင်း၊ အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်း ကျောင်းဝင်ခြင်းနှင့် ပြီးဆုံးခြင်း၊ ကျောင်းထွက်နှုန်း စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍

⁶⁹ မြန်မာနိုင်ငံ ပညာရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကောက်ယူခြင်းသုတေသန (Data Collection Survey on Education Sector in Myanmar) ၊ JICA ၊ ၂၀၁၃၊ ဖေဖော်ဝါရီ။

ကိုးကားနိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်အတိအကျ မရရှိခဲ့ပါ။ သို့သော် ဦးတည်အုပ်စုငယ်ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းမှ ရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များကို အခြေခံကာ ဟားခါး၊ ဖလမ်း၊ မင်းတပ်ခရိုင်(၃)ခုရှိ ပညာရေးအဆင့်အမျိုးမျိုးမှ စာသင်ကျောင်း၊ ဆရာ၊ ကျောင်းသား အရေအတွက်များကို အားလုံးခြုံ၍ အောက်ပါအတိုင်း ယေဘုယျပုံပြ ပြုစုနိုင်ပါသည်။

ဇယား ၇။ ခရိုင်(၃)ခုမှ စာသင်ကျောင်း၊ ဆရာ၊ ကျောင်းသား အရေအတွက်များ (၂၀၁၂-၂၀၁၃)

မူလတန်းကျောင်းများ (၂၀၁၂-၂၀၁၃)			
ခရိုင်	စာသင်ကျောင်းအရေအတွက်	ဆရာအရေအတွက်	ကျောင်းသားအရေအတွက်
ဟားခါး	၇၇	၅၀၈	၆,၃၁၇
ဖလမ်း	၃၆၁	၉၉၈	၁၈,၅၅၆
မင်းတပ်	၄၈၀	၁,၃၃၅	၃၃,၂၃၆

ချင်းပြည်နယ်တွင် မူလတန်းလွန်အဆင့်၌ ဆရာအရေအတွက် မလုံလောက်မှုလက္ခဏာ ရှိပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စာသင်ကျောင်းများ ရှိသည်။ သို့သော် မူလတန်းလွန်အဆင့်အတွက် အရည်အချင်းရှိသည့် ဆရာမလုံလောက်ပါ။ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် လူထု(သို့မဟုတ်)ခရစ်ယာန်ဘာသာကျောင်းများက စာသင်ကျောင်းများ လက်တွေ့အလုပ်ဖြစ်စေရန် နောက်တိုးဆရာများခန့်အပ်ပြီး လစာပေးပါသည်။ ဆရာများ ပြတ်လပ်မှုကြောင့် စာသင်နှစ်တစ်နှစ်လုံး အတန်းတိုင်းတွင် သင်ကြားမှုနောက်ကျခြင်းများ ဖြစ်စေပါသည်။ လက်ရှိ ပညာရေးမူဝါဒမှ လိုအပ် ချက်များကြောင့် လိုအပ်သည့် အသိဗဟုသုတများ မရရှိဘဲနှင့် ကျောင်းသားများကို အတန်းတင်ပေးနေခြင်းများ ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကြောင့်ကျောင်းသားများကြား စိတ်ပျက်ခြင်း၊ စိတ်ဓါတ်ကျခြင်းများ ဖြစ်အောင်ဦးတည်နေပြီး ကျောင်းထွက်နှုန်းများ ပိုတိုးလာအောင် အားပေးသလိုဖြစ်နေပါသည်။ နည်းပညာနှင့် နည်းစံနစ်ကျကျ သင်ကြားရေးစွမ်းရည် မရှိခြင်းကြောင့် ကျောင်းသားများကို ပံ့ပိုးရန်ထိရောက်ပြီး အာနိသင်ထက်မြက်သည့် သင်ကြားခြင်းနှင့် သင်ယူခြင်းနည်းလမ်းများ အသုံးပြုနိုင်စွမ်း မရှိပါ။

အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းကျောင်းသားများအတွက် ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားအင်္ဂါရပ်များမရှိခြင်းသည် လေ့လာမှုတွင် အဓိကပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာပြီး ဝေးလံသော ကျေးရွာများမှ ကျောင်းသားများ ကျောင်းတက်နိုင်ရန် အဟန့်အတားတစ်ခုအဖြစ်တွေ့ရှိရပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်အစိုးရက ဘော်ဒါကျောင်းဆောင်အသစ်များ စတင်ဆောက်လုပ်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် တောင်ထူထပ်သောဒေသတွင် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းပိုင်း အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ထပ်တိုး ဆရာမ (၁,၂၀၀) ယောက် စုစည်းရန် အစီအစဉ်များ ရှိပါသည်။ ယခု စီမံချက်ရေးဆွဲနေသည့်အဆင့်၌ နောက်ဆုံး သတင်းအချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ချင်းပြည်နယ်ဒေသနောက်ခံရှိသော ဆရာ၊ဆရာမများကို ရွေးချယ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ သတ်မှတ်ချက်များအတိုင်း စုစည်းဖို့

ခက်ခဲကြောင်း အစိုးရက အသိမှတ်ပြုပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဝေးလံခေါင်သီသော ကျေးရွာများသို့ တာဝန်ချ ထားခြင်းကိုလည်း ဆွဲဆောင်မှုရှိသည်ဟု မထင်မှတ်ကြပါ။ အစိုးရကချင်းပြည်နယ်နှင့် အခြားခက်ခဲဒေသ များမှ မူလတန်းပြဆရာများအ တွက် တိုးမြှင့်လစာ (၇၀,၀၀၀)ကျပ် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၁) ပေးပါသည်။ သို့သော် ၎င်းသည် အရည်အ ချင်းသတ်မှတ်ချက်နှင့် ပြည့်မီသည့်သူများက အလုပ်ခန့်နိုင်ရန် လုံလောက် သည့် ဆွဲဆောင်မှုမဖြစ်နိုင်သေးပါ^{၇၀}။ အကယ်၍ဆရာများက တာဝန်ကျရာနေရာတွင် အနည်းဆုံး ၄ နှစ် တာဝန်ထမ်းမည်ဆိုပါက အဆင့်မြင့်ဆရာဖြစ်သင်တန်းပေးဖို့ အစိုးရတွင် အစီအစဉ် ရှိပါသည်။

၃.၃.၂။ မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လက်လှမ်းမီခြင်း

ရှေးဦးကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်စောင့်ရှောက်ရေး (ECCD) သည် အသက် ၃ နှစ်မှ ၅ နှစ်ကြား မူကြိုအ ရွယ် ကလေးသူငယ်များကို လွှမ်းခြုံပါသည်။ ကျေးရွာအဆင့်၌ မူလတန်းကြိုကျောင်းဖြင့် လွှမ်းခြုံမှုတွင် အကန့်အသတ် ရှိပါသည်။ ဝေးလံခေါင်သီသောဒေသများတွင် မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို လက်လှမ်းမီမှု မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဆင်းရဲသားမိသားစုများအနေဖြင့် ကျောင်းဝင်ကြေးနှင့် ကျောင်းလခပေးရန် တတ်နိုင်စရာအကြောင်းမရှိသည်ဖြစ်၍ မြို့နယ်(မြို့ပြ)မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို အခြေအနေကောင်းသည့် မိသားစုများမှ ကလေးငယ်အများစု ရှိရာအရပ်တွင် တွေ့ရပါသည်။ ၎င်းနှင့်ပတ်သက်၍ နမူနာ အမြောက်အ များရှိပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များတွင် ထောက်ပြကြသည်မှာ အကြမ်းဖျဉ်းအနေဖြင့် ကလေးငယ်သုံးပုံ တစ်ပုံခန့်သည် အကယ်၍ ၎င်းတို့က တက်ချင်သည်ဆိုလျှင်တောင်မှ မူလတန်းကြိုကျောင်းတက်ဖို့ မတတ် နိုင်ပါ။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍ ကျေးရွာအများအပြားတွင် ယူနီဆက်အထောက်အပံ့ဖြင့် ECCD ဆောင်ရွက်နေ သော ကန်ပက်လက်မြို့နယ်မှ ကျေးရွာအားလုံး၏ ၃၀% ခန့်သာ မူလတန်းကြိုကျောင်းဝန်ဆောင်မှု ရှိပါ သည်။ အခြားမြို့နယ်များနှင့် နိုင်းယှဉ်ပါက မင်းတပ်မြို့နယ်တွင် ကျေးရွာအဆင့် မူလတန်းကြိုကျောင်းဝန် ဆောင်မှု ရှိသည်ဟုပင် ပြောရခက်ပါသည်။

မူလတန်းကြိုကျောင်းစံနှစ်တွင် နည်းစံနှစ်ကျကျ သင်ကြားခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်ခြင်း ပျောက်ဆုံးနေပြီး တပြေး ညီဖြစ်သော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတစ်ခု ဖွဲ့စည်းထားခြင်း မရှိပါ^{၇၁}။ မူလတန်းကြိုကျောင်းတွင် မူကြိုအရွယ် ကလေးငယ်များအတွက်သာ သီးသန့်ဖြစ်သည့် သင်ကြားရေးနည်းနာပေဒ လိုအပ်ချက်များကို စူးစူးစိုက်စိုက် အာရုံပြုရမည့်အစား မူလတန်းကျောင်းတက်လျှင် အရံသင့်ဖြစ်စေတော့ဟု မှတ်ယူကာ မူလတန်းအဆင့်မှ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာများကို အသုံးပြုနေကြပါသည်။ ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်ရပ်အမျိုးမျိုးကို ကွင်းဆင်းသုတေသနဖြင့် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ၃ နှစ်မှ ၅ နှစ်အရွယ် ကလေးငယ်များအတွက် ၎င်းတို့၏ လူမျိုးစုဘာသာစကားဖြင့် ဘာသာစကားပြင်ဆင်ထားခြင်း မရှိသလောက်နီးနီးဖြစ်ပြီး ထို့အတွက် ကြောင့် အဆိုပါအသက်အပိုင်းအခြားအုပ်စုမှ အထွေထွေကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အခက်အခဲ ဖြစ်စေ

^{၇၀} ချင်းပြည်နယ် လူမှုရေးရာဝန်ကြီးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၇၊ ၃၊ ၂၀၁၄။

^{၇၁} မူကြိုနေ့ကလေးထိန်းကျောင်းများကို MSWRR (သို့မဟုတ်) ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ခံသည်မျိုး ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပါသည်။ ကလေးငယ်များကို ဗမာစကားဖြင့် အများဆုံးသင်ကြားပေးပြီး ချင်းဘာသာစကားကို အသုံးမပြုပါ။ ကျေးလက်ဒေသများမှ ကလေးအများစုက ချင်းဘာသာစကားသာပြောပြီး ဆရာများက ဗမာဘာသာစကား သာပြောသည်ဖြစ်၍ ဤတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

၃.၃.၃။ ပညာတစ်ပိုင်းတစ်စနှင့် ကျောင်းထွက်ခြင်းများ

ကျောင်းနေအရွယ် ကလေးငယ်အများစု⁷² မိန်းကလေးနှင့် ယောက်ျားလေး နှစ်မျိုးလုံး မူလတန်းကျောင်း တက်ကြပါသည်။ ယောက်ျားလေးဦးရေထက် မိန်းကလေးဦးရေက အနည်းငယ်ပိုများပြီး ချင်းပြည်နယ်၏ ယေဘုယျ ကျား/မ လူဦးရေသရုပ်ပြနှင့် အချိုးညီညီ တွက်မည်ဆိုလျှင် ၅၂% ရှိပါသည်။ ကလေးငယ်အ များစုအတွက် မူလတန်းပညာရေး (၁ တန်းမှ ၅ တန်း) ဆုံးခန်းတိုင်ပါသည်။ သို့သော် မူလတန်းပညာရေး ပြီးဆုံးသော်လည်း အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းကျောင်းသို့ ဆက်မတက်သော ယောက်ျားလေး (သို့မ ဟုတ်) မူလတန်းလွန်အဆင့် (၆ တန်းမှ ၈ တန်း) ကျောင်းတက်နေစဉ် ကျောင်းထွက်သော ယောက်ျား လေး၊ ထိုဖြစ်ရပ်နှစ်ခုမှ တစ်ခုနှင့် အကျုံးပင်နေသော ယောက်ျားကလေးငယ်များ ကျေးရွာများတွင် အ မြောက်အများ ရှိပါသည်။ မိန်းကလေးများက ပို၍ ကျောင်းဆက်တက်ကြဟန် တူပါသည်။ မိန်းကလေးများ ၏ ပညာရေးကို ဦးစားပေးခြင်းသည် ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ အောက်စီးက နေရသည်ဆိုသည်နှင့် ကဏ္ဍကောဇူ ဖြစ်ဟန်ရှိပါသည်။ သို့သော် ၎င်းကို မိန်းကလေးများနှင့် အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် ပညာရေးနှင့် စီးပွားရေးတွင် အမှီအခိုကင်းသည်ဆိုသည့် ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် အနာဂတ်ကာလ လိုအပ်ချက်များကို ဂရုပြုကြောင်း ထင်ဟပ်ပြနေသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ သုတေသနဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြ သခဲ့သည်မှာ ပညာသင်မည့်အစား တောင်ယာလုပ်မည် (သို့မဟုတ်) လုပ်ခစားလုပ်မည်၊ အချို့ဖြစ်ရပ်များ တွင် မြို့ပြအရပ်ဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာလုပ်ကိုင်မည် (သို့မဟုတ်) ပြည်ပထွက်မည်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ (သို့မဟုတ်) ပိုမိုဝေးလံသောအခြားနိုင်ငံများ (မလေးရှား)သို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာစီးပွားရှာမည်။ အစောပိုင်း ကာလကျောင်းထွက် နန်းများတွင် အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းအောက်ဆင့်တွင် ကျောင်းထွက်ကြသည့် ကျေးရွာများ (ကျေးလက်ဒေသများ)မှ ယောက်ျားလေးများမှာ အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ မြို့ပြဒေသများမှ ယောက်ျားလေးများက အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းအောက်ဆင့်နှင့် အထက်ဆင့်များတွင် ကျောင်းထွက် ကြပြီး အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းအောက်ဆင့် နောက်ဆုံးနှစ်(၉ တန်း)တွင် ကျောင်းထွက်အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ အတန်းမြင့်အဆင့် စာသင်ကျောင်းများ (ဆိုလိုသည်မှာ မူလတန်းလွန်စာသင်ကျောင်းများ)ကို လက်လှမ်းမမီခြင်းက ဆရာဦးရေမလုံလောက်ခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်၍အဓိကကျသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်နေပါ သည်။ ကျောင်းထွက်ရခြင်းသည် ကျောင်းသားမိသားစုအတွင်းမှ စီးပွားရေးပြဿနာများကြောင့် အဓိက ဖြစ်ပြီး ထို ပြဿနာများသည် သွားစရိတ်၊ လာစရိတ် မထောက်ပံ့နိုင်ခြင်း၊ ပိုကြီးသော မြို့များ/မြို့ကြီးများသို့ ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားထားရန်မထောက်ပံ့နိုင်တော့ခြင်း စသည့်တို့ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။အခြေခံအဆောက်

⁷² မူလတန်းကျောင်း (၁ တန်း) တက်ရန် တရားဝင်သတ်မှတ်ထားသည့် အသက်သည် ၅ နှစ်အရွယ် ဖြစ်ပါသည်။

အညီပိုင်းတွင် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးမကောင်းခြင်း၊ ပို့ဆောင်ရေးအင်္ဂါရပ်များ မရှိခြင်း၊ စသည် တို့ကိုလည်း ကွင်းဆင်းမေးမြန်းမှုကို ဖြေဆိုသူများက ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါအကြောင်း အရာများကြောင့် အလယ်တန်းကျောင်းသို့ အရောက်သွားဖို့ ခရီးဝေးနှင့်ရမည်ဖြစ်သော ကျောင်းသားများ အတွက် တားဆီး ဟန့်တားထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။

ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူမိသားစုများ၊ ထိခိုက်လွယ်သောမိသားစုများ (အထူးသဖြင့် မိစုံဖစုံမရှိသော ကလေးငယ် များနှင့် မိဘမဲ့ကလေးငယ်များ)မှ ကလေးငယ်များမှာ အရေအတွက်အရ ကျေးရွာတစ်ရွာရှိ ကလေးငယ် အားလုံး၏ ငါးပုံတစ်ပုံခန့်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းကြပြီး ထိုကလေးငယ်များအနေဖြင့် ကျောင်းမှန်မှန်တက်ဖို့ အခက်အခဲများ မကြာခဏကြုံတွေ့ရပါသည်။ အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းကျောင်းတက်ဖို့ ကျောင်းစ ရိတ်များ (သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး၊ ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားစရိတ်များ)သည် အထူးသဖြင့် ကျေးရွာတွင်းမှ မူလတန်းကျောင်းတွင် ကျောင်းနေခြင်းနှင့် နိုင်းယှဉ်ပါက ဆင်းရဲသားမိသားစုများမှ ကလေးငယ်များ အတွက် ထပ်တိုးအတားအဆီးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

၃.၃.၄။ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များအတွက် ပညာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ ကင်းမဲ့ခြင်း⁷³

တရားဝင် စာရင်းအင်းများ မရသော်လည်း⁷⁴ ကောက်ယူရရှိခဲ့သည့် အရည်အသွေးအခြေပြု သတင်းအချက် အလက်များအရ စာသင်ကျောင်းများတွင် မသန်စွမ်းကလေးငယ်များနှင့် မသန်စွမ်းလူငယ်များ တက်ရောက် သင်ကြားမှုပျက်ကွက် နေသည်ဟု ညွှန်းဆိုနေပါသည်။ တဆက်တည်းအားဖြင့် တွေ့ရှိရသည်မှာ ပညာရေး ဝန်ဆောင်မှုများတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပါဝင်နိုင်မှုကို အလေးထားရန် လိုအပ်နေခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ စာသင်ကြားမှုပျက်ကွက်နေခြင်းအကြောင်းရင်းမှာများသောအားဖြင့်လူမှုရေးအသိုင်းအဝိုင်း အတွင်း စွဲထင်နေသည့်နှိမ်ချစ်တိတ်များကြောင့်ဖြစ်သကဲ့သို့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့်စာသင်ကျောင်းများကို လက်လှမ်း မီခြင်းများကဲ့သို့သော လက်တွေ့ကျသည့် ပြဿနာရပ်များကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရေးကို လက်လှမ်းမီမှုတွင် ကျေးလက်မှကလေးငယ်များနှင့်နိုင်းယှဉ်ပါက မြို့ပြအရပ်များတွင်နေထိုင်သူ မသန်စွမ်း ကလေးငယ်များကမဆိုစလောက်ပိုကောင်းသည်။ သို့သော်မသန်စွမ်းသူများ အပေါ်ထားရှိသောယေဘုယျ မှတ်ယူချက်၏ဒဏ်ကို ခံနေရဆဲဖြစ်ပါသည်။ ထိုမှတ်ယူချက်မှာ မသန်စွမ်းသူများအတွက်ပညာ သင်ကြား တတ်မြောက်ရန်မလို၊ ပညာရေးအခွင့်အရေးမရှိဟုဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအခြေအနေကို မသန်စွမ်း သူများ အကြား၊ အထူးသဖြင့် လွတ်လွတ်လပ်လပ် အသံမထွက်နိုင်သော (သို့မဟုတ်) တိုးတိမ်သော အသံသာ ရှိသော (မိမိ၏ထင်မြင်ချက်ကို ပြောဆိုနိုင်စွမ်း မရှိသေးသော) ကလေးငယ်များအကြား မကြာခဏ တွေ့နေ ရသည့် မိမိကိုယ်မိမိလေးစားစိတ် နိမ့်ကျခြင်းက ထပ်လောင်း၍ အားဖြည့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကူညီပံ့ပိုး

⁷³ အခန်း ၃.၂.၁ ကလေးသူငယ်များနှင့် အခန်း ၃.၂.၂ မသန်စွမ်းသူများ၊ အထက်ဖော်ပြပါ အခန်းများကိုလည်း ကြည့်ပါ။

⁷⁴ အခန်း ၅ ပါ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများအတွက် အဆိုပြုစီမံချက်များကို မှီငြမ်းကိုးကားသည်။ အခြေခံအဆင့် သတင်း အချက်အလက်များ ကောက်ယူခြင်းသည် စီမံချက်များ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

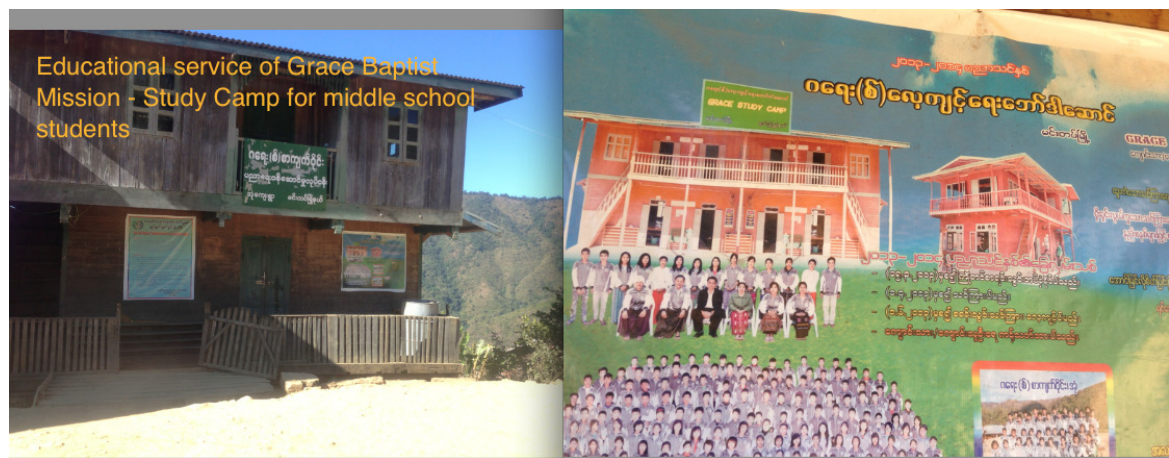

ရေးစီမံချက်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် အခြေခံမျဉ်းမှတ် တစ်ခု တည်ဆောက်ရန် အလွန်ပင် အရေးကြီးပါသည် (အခန်း ၅ တွင် ကြည့်ပါ)။

၃.၃.၅။ အရည်အသွေးမမီသော သင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းများနှင့် ဒေသသုံးဘာသာစကားဖြင့်သင်ကြားရေး

မူလတန်းအဆင့်စာသင်ကျောင်းများတွင် အရည်အသွေးမမီသော သင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းက မျှော်မှန်း သင်ယူကျွမ်းကျင်ပြီးစီးမှုအဆင့်နှင့် ထပ်တူမကျမှုများက ကလေးသူငယ်များ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဆုတ်ယုတ်စေပါသည်။ ထို့ပြင် အရွယ်လွန်ကျောင်းနေခြင်း (ဥပမာ၊ အောင်မြင်ပြီး အတန်းတစ်ခုအတွက် ရရှိရမည့် သင်ယူတတ်မြောက်မှု ကျောင်းသားတွင်မရှိသောကြောင့် အတန်းသစ်သို့ရောက်လာသူများအ တွက် အတန်းအဆင့်လျှော့ချခြင်း)ကို ပြဿနာအဖြစ် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။

အရည်အသွေးမမီ သင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းဖြစ်ပွားရသည့် အကြောင်းရင်းများအနက် အချက်တစ်ချက်မှာ မြန်မာဘာသာစကားကို စာသင်ခန်းတွင်းသုံး ဖြစ်နေခြင်းနှင့် ယင်းမှာ မူလတန်းအောက်ဆင့်အတန်းများ တွင် ဒေသဘာသာစကား(ချင်းဘာသာ)ဖြင့်သင်ကြားရေးကို မကျင့်သုံးခြင်းဆိုသည့်အချက်နှင့် ချိတ်ဆက် နေပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ရပ်အနေဖြင့် မူလတန်းသို့ ကလေးငယ်များ စတက်သည်နှင့် ဗမာဘာသာ စကားကို ၎င်းတို့ နားမလည်ကြသောကြောင့် ဆရာ၏ ရှင်းလင်းပြောပြချက်များကို သဘောပေါက်ဖို့ ခက်ခဲ ပါတော့သည်။ ချင်းစကားတွင် မျိုးကွဲ ၅၀ ကျော်နှင့် အဓိက ချင်းဘာသာစကား ၇ ခု ရှိပါသည်။ ချင်းပြည် နယ် လူမှုရေးဝန်ကြီးက မူလတန်းအောက်ဆင့်ကိုလွန်၍ ချင်းဘာသာစကားကို ဒေသခံဆရာများက ဆက် လက်အသုံးပြုနေသော စာသင်ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားများအတွက် အမျိုးသားအဆင့် စာမေးပွဲများ အောင်မြင်ရန် အခွင့်မသာဖြစ်နေလိမ့်မည်ဟု ဖြစ်ရပ်များကို ပုံဖော်ကြပြီး ချင်းဘာသာစကားဖြင့် နှစ်စွ သင်ကြားရေးကို အလေးထားကြရန် ဆော်သြခဲ့ပါသည်။ မူလတန်းအောက်ဆင့်စာသင်ကျောင်းများအ တွက် ချင်းဘာသာစကား သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်နေပြီး ၎င်းကို မြို့နယ်အားလုံးတွင် တပြေးညီ မကျင့်သုံးကြပါ။

ရုပ်ပုံ ၅။ ဂရေစ်နစ်ခြင်းခရစ်ယာန်သာသနာပြုအဖွဲ့ (Grace Baptist Mission) ၏ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း၊ အလယ်တန်းကျောင်းသားများအတွက် သင်ကြားရေးစခန်း⁷⁵

၃.၃.၆။ သင်ကြားရေးအရည်အသွေးနှင့် ခွဲခြားထားခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

အရည်အသွေးမမီသည့်သင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းများသည် သင်ကြားရေးအရည်အသွေးနိမ့်ကျခြင်းနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေပါသည်။ သင်ကြားပုံအများစုသည် အလွတ်ကျက်မှတ်သည့်ပုံစံဖြစ်ပြီး ကလေးများကိုလွတ် လွတ်လပ်လပ် တွေးခေါ်ရန် အားမပေးပါ။ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ကလေးများအတွက် အရေးကြီး သည့် ရုပ်ပိုင်းနှင့် လူမှုရေး/လူသားစွမ်းရည်များ၊ တီထွင်ဖန်တီးမှုနှင့် အသင်းအဖွဲ့စိတ်ဓါတ်များလို အနုသုခုမစွမ်း ဆောင်ရည်များ ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် လိုအပ်သည့် အခွင့်အလမ်းများ အကန့်အသတ်မျှသာ ရှိပါတော့သည်။ စာသင်ကျောင်းများတွင် ပြေးလွှားကစားခြင်းနှင့် သီချင်းဆိုခြင်းကို များသောအားဖြင့် အရေးမကြီးဟုသတ် မှတ်ထားကြပါသည်။ ယေဘုယျအနေဖြင့် ကစားကွင်းများ (သို့မဟုတ်) ကစားစရာပစ္စည်းများမပါဘဲ စာသင်ကျောင်းတည်ဆောက်သည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် ကျောင်းသားအများစုက ပြောဆိုသည်မှာ၎င်း တို့အဆိုပါပစ္စည်း ပစ္စယများကို လို ချင်သည်ဟု အဆိုပြုခဲ့ကြသည် ဖြစ်သော်ငြား ထူးခြားနားသာ ဖြစ်ကြောင်းပြောပါသည်။

သင်ကြားမှုအရည်အသွေးနိမ့်ကျခြင်းပြဿနာသည် ဆရာများ၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနှင့် ပညာသင်ကြားရေး နည်းစံနစ်ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ အကန့်အသတ်မျှသာ ရှိခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက်နေပါသည်။ စံမမီသည့် သင်ကြားရေးက ကျောင်းသားများ၏ သင်ယူတတ်မြောက်မှုကို နိမ့်ကျစေပါသည်။ ၎င်းတွင် ဆိုလိုချက်နှင့်တကွ အပြည့်အဝ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း မရှိ၊ တွေးတောခြင်း/ဆင်ခြင်ခြင်း မရှိ၊ အရေး ကြီးသည့် ဘဝတွက်တာ ကျွမ်းကျင်စရာများကို သင်ယူမှု မပြု၊ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ သင်ကြားရေး ပစ္စည်းများကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးမပြု၊ သင်ကြားရေးပစ္စည်းကို ပုံနှိပ်စာအုပ်များနှင့် မှတ်စုစာအုပ် များတွင်သာ ကန့်သတ်ထားသည်၊ ရလဒ်အဖြစ် ပေးမှယူတတ်သည့် သင်ယူမှုစတိုင် ထွက်လာပါသည်။ သင်ကြားစံနစ်ကို အဆိုပါသွင်ပြင်လက္ခဏာများဖြင့် သရုပ်ဖော်နေပါသည်။ အတန်းတစ်တန်းစာထက်ပို၍ သင်ကြားခြင်း/သင်ယူခြင်းအပြုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ မရှိ (သို့မဟုတ်) အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ရှိသည်ကို တွေ့ခဲ့ရပါသည်။ သင်ကြားခြင်း/သင်ယူခြင်း ဆောင်ရွက်ချက်များသည် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းကြား ချိတ်ဆက်မှုကို ထုတ်လုပ်ပေးခြင်းမရှိဘဲ စာသင်ခန်းများ အတွင်း၌သာ လှောင်နေပါသည် (စာသင်ခန်းပြင်ပဖြစ်သော ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ထိတွေ့မှုရရှိရန် ဖန်တီးပေး နိုင်ခြင်း မရှိပါ)။

⁷⁵ Grace Baptist Mission က `သင်ကြားရေးစခန်း' တစ်ခု ဖွင့်လှစ်သည်၊ ၎င်းသည် ဘော်ဒါကျောင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကျောင်းသားများ အနေဖြင့် ကျောင်းချိန်ပြီးသည်နှင့် သင်္ချာနှင့် အင်္ဂလိပ်စာကို အထူးပြု၍ အစိုးရ၏ ကျောင်းသင်ရိုးများကို ပြန်ဖတ်ရန် နှစ်ကြိမ် မြောက် အခွင့်အရေး ရပါသည်။ ဓါတ်ပုံ၊ ရိုက်ကူးသူ - ဒေါက်တာနုနုဝေ၊ ၂၀၁၄၊ ဖေဖော်ဝါရီ။

ချင်းပြည်နယ်မှ ပညာရေးကို ခွဲခြားထားခြင်းဖြစ်ရပ်က လွှမ်းမိုးနေပြီး ထိုဖြစ်ရပ်က ဆရာများ၊ မိဘများ၊ ကျောင်းသားများအတွက် ကွန်ယက်ဖွဲ့ခြင်းကို လက်လှမ်းမီမှ ချို့တဲ့စေပြီး၊ ၎င်းတို့၏ အသိဗဟုသုတများကို မြှင့်တင်ပေးသည့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို ချွတ်ခြုံကျစေပါသည်။ ဆရာများအတွက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကွန်ယက်များ မရှိပါ။ ဆရာတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်သွယ်မှုတွင် အကန့်အသတ် ရှိပါသည်။ ထိထိရောက်ရောက် ကြီးကြပ်ခြင်း မဆောင်ရွက်ပါ။ မိဘများနှင့် ကျောင်းသားများမှာ ဒေသကို ခွဲခြားထားခြင်း၊ သင်ကြားခြင်းနှင့် သင်ယူခြင်းတွင် တီထွင်ဖန်တီးမှုနှင့် ဉာဏ်ကွန်မြူးမှ မရှိခြင်း၊ စသည့် ဖြစ်ရပ်များ ပေါင်း၍ အခက်အခဲ ပိုမိုကြုံတွေ့ကြရပါသည်။ ခွဲခြားထားခြင်းက မတူကွဲပြားသော အလွှာများမှ စာသင်ကြားသူများကြား ဆက်သွယ်ရေး စတီမျှသာ ရှိနေသည့်သရုပ်အဖြစ် ပညာရပ်ဆန်ဆန် အသွင်ယူပါသေးသည်။ ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၊ ပံ့ပိုးကူညီသူများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အုပ်စုများမှာ အကန့် အသတ်မျှသာ ရှိနေပြီး အမျိုးမျိုးဖြစ်နေသော ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများကြား ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်မှု လုံးဝမရှိ (သို့မဟုတ်) အနည်းငယ်မျှသာ ရှိပါသည် (အစိုးရ၊ FBOs၊ CBOs၊ CSOs)။

၃.၄။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေ⁷⁶

ချင်းပြည်နယ်မှ ကျန်းမာရေးပြဿနာများသည် စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံခြင်း၊ အာဟာရမပြည့်စုံခြင်း၊ ကူး စက်ရောဂါများ၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများနှင့် နီးနွယ်နေပါသည်။

ကျန်းမာရေးကို ဖွံ့ဖြိုးရေးကိစ္စရပ်အနေနှင့် ပတ်သက်ရာတွင် ထောင့်နှစ်ထောင့်ရှိပြီး နောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုစံနှစ်၊ လူထု၏ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်း။ ပထမသည် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ တဆင့်သွားသည့် အစိုးရ၏ကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။ဒုတိယတစ်ခုနှင့် ပတ်သက်၍ အာဟာရ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများ၊ စသည်ဖြင့် အားလုံးသည် လူထုတစ်ရပ်၏ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်း၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများ၏ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်းအပေါ် လွှမ်းမိုးနေသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့နှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် ကိစ္စရပ်များကို ကဏ္ဍပေါင်းစုံမှ ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

၃.၄.၁။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများကို လက်လှမ်းမီမှု

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအင်္ဂါရပ်များကို ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်နှင့် ကျေးရွာအဆင့်များတွင် တွေ့နိုင်သည့် တိုက်နယ်ဆေးရုံများ၊ ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနများ၊ ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနခွဲများအဖြစ် စုဖွဲ့ထားပါ

---

⁷⁶ ဤအခန်းမှ သတင်းအချက်အလက်များကို ဆေးရုံများ၊ ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနများ၊ ကျေးရွာသားများ၊ အဓိကသတင်းပေးသူများ၊ မြို့နယ်အဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းကို အခြေခံထားသလို ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်စဉ်က ပါဝင်သူစောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ တဆင့်ခံသတင်းအချက်အလက်အရင်းအမြစ်များ၊ သက်ဆိုင်ရာ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများ၊ နည်းပညာအထူးကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ရန်ကုန်မှ အရင်းအမြစ်ကျသည့်လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များကို ဖြည့်စွက်ထည့်သွင်းထားပါသည်။

သည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံမရှိခြင်း၊ ပေးလံခေါင်သီခြင်းနှင့် ဆင်းရဲမွဲတေခြင်း၊ စသည်တို့ကြောင့် ကျန်းမာရေးဋ္ဌာနများသို့ မသွားနိုင်၊ မရောက်နိုင်၊ ရှိရင်းစွဲ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအင်္ဂါရပ်များကို လက်လှမ်းမီဖို့ ခက်ခဲပါသည်။

အောက်ဖော်ပြပါဇယားတွင် ကျန်းမာရေးဋ္ဌာနများ (ဆေးရုံများနှင့် ဆေးခန်းများ) အရေအတွက်ကို ဖော်ပြထားသလို အဓိကကျသည့် ဝန်ထမ်းများ (ဆရာဝန်များ၊ သူနာပြုများ၊ အရံသားဖွားဆရာမများ)၏ အမှန်တကယ်အရေအတွက်များကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား ၈။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ ချင်းပြည်နယ်မှ လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ⁷⁷

	အထွေထွေရောဂါကုဆေးရုံ	ခရိုင်ဆေးရုံ	မြို့နယ်ဆေးရုံ	တိုက်နယ်ဆေးရုံ	ကျေးလက်က/မဋ္ဌာန	ကျေးလက်က/မဋ္ဌာနခွဲ	မိခင်ကလေးကျောင်းဒေသန္တရ	ပုဂ္ဂလိကဆေးခန်း	ဆရာဝန်များ	သူနာပြုများ	သားဖွားဆရာမ
ချင်းပြည်နယ်	၂	၁	၆	၁၅	၅၁	၂၄၉	၁၁	၂၆	၆၄	၄၁၃	၂၄၁
ဖလမ်း	၁			၃	၈	၃၂	၂	၅	၁၄	၈၂	၄၀
ဟားခါး	၁			၁	၄	၁၈	၂	၅	၂၄	၁၃၁	၂၃
ထန်တလန်			၁	၂	၈	၃၂	၁	၂	၂	၁၃	၂၅
တီးတိန်			၁	၃	၁၂	၄၆	၁	၂	၈	၇၉	၅
တွန်းဇံ			၁	၁	၅	၂၀	၁		၁	၁၄	၂၂
မင်းတပ်		၁		၁	၇	၃၀	၁		၇	၅၁	၃၈
မတူပီ			၁	၂	၈	၃၂	၁	၂	၅	၂၂	၃၂
ကန်ပက်လက်			၁	၁	၄	၁၆	၁		၁	၁၃	၁၇
ပလက်ဝ			၁	၁	၈	၃၀	၁		၂	၈	၃၉

ချင်းပြည်နယ်မှ ဆေးရုံများတွင် ဝန်ထမ်းခန့်ထားရန်နေရာ ၃,၂၇၆ ရှိပြီး ၁,၄၇၆ (၄၅%) နေရာ လစ်လပ်နေပါသည်။ လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်တွင် အဆိုးဝါးဆုံး လစ်လပ်မှုကို သမားတော်များနှင့် ခွဲစိတ် ဆရာဝန်များကြားတွင် တွေ့ရပြီး ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးရာထူးနေရာများတွင် နိုင်းယုဉ်ခြင်းအရ လွှမ်းခြုံမှု ပိုကောင်းပါသည်။ သို့သော် မပြည့်မီမှုကား ဆိုးဝါးဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဆေးပေးခန်းများတွင် စုစုပေါင်း ဝန်ထမ်းနေရာ (၉၃၉)၏ ထက်ဝက်ကျော်ကျော် (၄၃၅)သည် လစ်လပ်ဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယကွက်လပ်ကို ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဋ္ဌာနခွဲနှင့် ကျေးလက်လူထုအချိုး ၁:၁,၃၁၃ (ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဋ္ဌာနအတွက် ၁:၅,၇၀၅) ဖြစ်နေသော အခြေခံကျန်းမာရေးလုပ်ငန်း (BHS) တွင် တွေ့ရပါသည်။ ချင်းပြည်နယ် အစိုးရက မြို့နယ်ဆေးရုံများအတွက် လက်ထောက်ဆရာဝန် ၃၇ ဦး၊ တိုက်နယ်ဆေးရုံ ၁၂

⁷⁷ ပြည်နယ်ဦးစီးဋ္ဌာနမှ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ကျန်းမာရေးအစီရင်ခံစာ။

ရုံအတွက်ဆရာဝန် ၄၉ ဦး ချထားပေးရန်တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ ဝန်ထမ်းမမြဲခြင်းကိစ္စက အဓိကပြဿနာ တစ်ခုဖြစ်နေသောကြောင့် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသည့် အလုပ်လျှောက် ထားသူများက ချင်းပြည် နယ်တွင် အနည်းဆုံး ၄ နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ပါမည်ဟု ကတိကဝတ်ပေးဖို့ လိုအပ်သည့် အစီအစဉ်များ ရှိပါသည်။

အမျိုးသားအဆင့်တွင် ကျန်းမာရေးလုပ်သား စုစုပေါင်း (၈၈,၉၇၅) ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် (၂၆,၄၃၅) သည် အထွေထွေရောဂါကုဆရာဝန်များ၊ (၂၅,၅၄၄) သည် သူနာပြုများ၊ (၁၉,၅၅၆) သည် သားဖွားဆရာမ များ ဖြစ်ကြပါသည်⁷⁸။ ၎င်းကို အချိုးချလျှင် လူ (၁,၀၀၀) လျှင် ကျန်းမာရေးလုပ်သား (ဆရာဝန်များ၊ သူနာ ပြုများ၊ သားဖွားဆရာမများ) ၁.၄၉ (သို့မဟုတ် ၁.၆၇၉) ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် အမျိုးသားအဆင့် ကိန်းဂဏန်းများကို နှိုင်းယှဉ်ပါက ချင်းပြည်နယ်၏ အခြေအနေသည် အမျိုးသားအဆင့်ပျမ်းမျှထက် ပိုမို ကောင်းမွန်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဇယား ၉။ မြို့နယ်အလိုက် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနများနှင့် ၎င်းတို့ဝန်ဆောင်မှုပေးသော လူဦးရေ⁷⁹

မြို့နယ်	လူဦးရေ	ကျေးလက် ကျန်းမာရေးဌာန	ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနနှင့် ကျေးလက် လူဦးရေအချိုး	
ဟားခါး	၄၂၆၃၀	၄	၂၅၁၄၈	၁.၆၂၈၇
ထန်တလန်	၅၂၂၉၆	၈	၄၄၆၁၇	၁.၅၅၅၇၇
ဖလမ်း	၄၈၃၈၃	၉	၃၉၆၄၉	၁.၄၉၅၆
တီးတိန်	၈၁၉၀၅	၁၂	၇၇၇၇၀	၁.၆၄၈၀
တွန်းဇံ	၂၉၄၀၀	၅	၂၄၉၆၂	၁.၄၉၉၂
မင်းတပ်	၄၄၀၉၅	၇	၃၂၄၈၃	၁.၄၆၄၀
မတူပီ	၅၂၄၉၃	၉	၃၀၃၀၅	၁.၃၇၈၈
ကန်ပက်လက်	၂၁၃၀၉	၄	၁၅၉၇၁	၁.၃၉၉၂
ပလက်ဝ	၉၂၉၃၈	၈	၇၄၂၆၇	၁.၉၂၈၃
စုစုပေါင်း	၄၆၅၄၄၇	၆၆	၁၆၅၁၇၂	၁.၅၇၀၅

⁷⁸ မြန်မာနိုင်ငံ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးလုပ်သားအင်အားမဟာဗျူဟာစီမံချက် ၂၀၁၂-၂၀၁၇။
⁷⁹ ချင်းပြည်နယ် စီမံကိန်းနှင့်စာရင်းအင်းဌာန၊ ၂၀၁၃။ လူဦးရေကိန်းဂဏန်းမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းကောင်စာရင်းရလဒ်များနှင့် ကွဲလွဲမှု အနည်းငယ်ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ငြားလည်း မြို့နယ်အလိုက် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနနှင့် ကျေးလက်လူဦးရေဆိုင်ရာ အချိန် နှင့် တပြေးညီဖြစ်သည့် ကိန်းဂဏန်းများ မရသေးသည်ဖြစ်ရာ အချိုးချရာတွင် တာဝန်ပေးတည်း မှန်ကန်မှုရှိကြောင်း သေချာစေ ရန် ထိန်းထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ကျေးရွာများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ရွာစဉ်လှည့်၍ ကိုယ်ဝန်ဆောင်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ကာကွယ်ဆေးထိုးနှံသော သားဖွားဆရာမက တာဝန်ယူပါသည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အရင်းအမြစ်များက ရှားပါးပါသည်။ သားဖွားဆရာမအနေဖြင့် အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ဒေသများတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ငွေကို သုံးစွဲ၍ ကျေးရွာအုပ်စုများသို့ ခရီးနှင့်ရပါသည်။ အဆိုပါကျေးရွာများသည် ခရိုင်ချင်းဆက်လမ်းမများနှင့် အတန်ငယ် အလှမ်းဝေးရာ ဝေးလံပြီး လူနေကျသော ဒေသများသို့ ရောက်ရှိရန် နာရီများစွာကြာအောင် လမ်းလျှောက်ရပါသည်။ အဆိုပါအခြေအနေကြောင့် သားဖွားဆရာမများ တစ်ကိုယ်တည်း ခရီးသွားလျှင် အန္တရာယ်နှင့် အထိအခိုက်များနိုင်ပါသည်။⁸⁰

ဟားခါးမြို့နယ်နှင့် မင်းတပ်မြို့နယ်ဆေးရုံများမှ ခွဲစိတ်ခန်းများမှာ စိတ်ကျေနပ်လောက်ဖွယ် ရှိပါသည်။ ယေဘုယျအနေဖြင့် မွေးခန်းများမှာ ဟောင်းနွမ်းပြီး အသစ်လဲလှယ်ဖို့ လိုအပ်နေပါသည်။ ထန်တလန်မြို့နယ်တွင် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်း (FBO) များက အောက်စီဂျင်အိုး လှူဒါန်းပြီး အောက်စီဂျင် ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းရန် အခက်အခဲရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ မင်းတပ်နှင့် ဟားခါးဆေးရုံများတွင် မေ့ဆေးတင်ရန် စက်ကလေးများရှိပါသည်။ နေရာအများစုတွင် အီးစီဂျီစက် ရှိပါသည်။ ဓါတ်မှန်စက်များမှာ အရည်အသွေးအမျိုးမျိုးဖြစ်ပါသည် (မင်းတပ်ဆေးရုံတွင် စက်သစ်တစ်လုံး လတ်တလောလှူဒါန်း ထားသည်)။ နှလုံးနှိုးဆွအသက်ကယ်ကိရိယာများ (defibrillators) မရှိသလောက် ဖြစ်ပါသည်။ နေရာများစွာတွင် လူနာဆောင်များမှာ ကိုလိုနီခေတ် လက်ကျန်များဖြစ်ပြီး အဆင့်မြင့်တင်ရန် နှင့် ထိန်းသိမ်းရန် အရေးပေါ် လိုအပ်နေပါသည်။ သို့သော် အသစ်တိုးချဲ့ဆောင်များကို ဟားခါးနှင့် မင်းတပ်တွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ ဆေးရုံအများစုတွင် သန့်ရှင်းရေးသည် ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လူနာများအတွက် အိမ်သာမရှိသည်ကို မကြာခဏဆိုသလို တွေ့ရပါသည်။

ကျေးလက်ဒေသများတွင် နာမကျန်းသူများအတွက် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု၊ သားဖွားဆရာမ၊ ဆေးဝါးရရှိနိုင်မှုများရှားပါးပြီး သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် မကြာခဏဆိုသလို ကြုံသလိုကျဘမ်း အခွင့်အလမ်းများ အပေါ်မှီခိုနေရပါသည်။ အချိန်မှန်မှန် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ကျေးရွာသားအများစု လက်လှမ်းမမီပါ။ ဖြစ်ရပ်အချို့တွင် စီမံချက်များ (သို့မဟုတ်) INGO များက ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာန အဆောက်အဦများဆောက်လုပ်ပေးပြီး⁸¹ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်ချင်းပြည်နယ်အစိုးရတွင်ဝန်ထမ်းချထားရန် နည်းလမ်းမရှိပါ။ ဌာနများတွင် ဝန်ထမ်းမရှိ ဖြစ်နေပါသည်။

အထူးသဖြင့် မီးဖွားခြင်း စသည်ဖြင့် အရေးပေါ်ကိစ္စများပေါ်လျှင် ဆေးခန်းများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း၊ ကွင်းဆင်းဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး စသည်တို့ မရှိသဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ရယူရာတွင် ကျေးရွာသားများအတွက် အကန့်အသတ် ရှိနေပါသည်။ ဖြစ်ရပ်အများစုတွင် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ပေးပါသည်။ ဥပမာ၊ ထန်တလန်မှ Hornbill ဆေးခန်း၊ တီးတိန်

⁸⁰ ဖလမ်းခရိုင် သူနာပြုနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၁၉၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

⁸¹ ထိုကဲ့သို့သော ဥပမာတစ်ခုကို ထန်တလန်မြို့နယ်၊ ထလွာလမ်း (Thlua Lam) ကျေးရွာတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။

မြို့နယ်၊ စိုင်းဇွန် (Saizun) ကျေးရွာတွင် မယ်တော်မာရီ၊ သို့သော် အစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု မရနိုင်သော ဒေသများတွင် ဟာကွက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရမည့်အစား အစိုးရဝန်ဆောင်မှုရှိသည့်နေရာများတွင် ထပ်တူ အပြိုင်ဖြစ်နေစရာ အကြောင်းရှိပါသည်။

မတော်တဆထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများနှင့် မီးဖွားသည့်ကိစ္စများတွင် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနများ (သို့မဟုတ်) ဆေးရုံများသို့ အရောက်ပို့ရန် စီစဉ်ပေးသူများမှာ ဒေသခံလူထု (သို့မဟုတ်) ခရစ်ယာန်ကျောင်းများ ဖြစ်နေသည်ကို မကြာခဏဆိုသလို တွေ့ရပါသည်။ ဒေသခံလူငယ်အုပ်စုများက သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး တာဝန်များ ယူပါသည်။ ၎င်းတို့က ဥပမာ ယာဉ်မတော်တဆဖြစ်မှုများတွင် သွေးလှူရှင်များ ပို့ဆောင်ပေးသည့် တာဝန်ကိုလည်း ယူပါသည်။ မြို့နယ်အသီးသီးတွင် အနည်းဆုံး သွေးလှူရှင် အယောက် ၁၀၀ ရနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။ လူထုအုပ်စုများကလည်း ဆေးရုံတက်စဉ်ကာလတလျောက် မကျန်းမာသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများကို ပံ့ပိုးကူညီကြပါသည်။ ဆေးဖိုးဝါးခ ကုန်ကျစရိတ်များ ကာမိစေရန် အကြွေးပေးခြင်းဖြင့် ကူညီပေးလိမ့်မည်။

၃.၄.၂။ စားနပ်ရိက္ခာလုံခြုံမှုမရှိခြင်း

စားနပ်ရိက္ခာ လုံခြုံမှုမရှိခြင်း၊ အာဟာရချို့တဲ့မှု ဖြစ်ပွားနှုန်း မြင့်မားခြင်း၊ အာဟာရချို့တဲ့သော ကလေးငယ်များစသည်တို့က ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူမိသားစုများမှ ကလေးငယ်များ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများ၊ အခြားထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ၏ ကျန်းမာရေးအခြေအနေ အရပ်ရပ်အပေါ် ဆိုးဆိုးဝါးဝါးအကျိုး သက်ရောက်ပါသည်။ အဆိုပါပြဿနာများသည် စားနပ်ရိက္ခာ ပြတ်လပ်ခြင်းနှင့် ရနိုင်သော စားနပ်ရိက္ခာအရင်းအမြစ်များကို အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် မည်သို့အသုံးပြုရမည်ကို မသိခြင်းတို့ ပေါင်းစပ်၍ ပေါ်ထွက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကာကွယ်မှုပညာပေးခြင်းလုပ်ငန်း အရေးပေါ် လိုအပ်နေပါသည်။

ပျမ်းမျှအနေဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာလုံခြုံမှု တစ်နှစ်လျှင် ၈ လထက် မပိုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မိသားစုများအနေဖြင့် ၄ လ (သို့မဟုတ်) တစ်နှစ်၏ သုံးပုံတစ်ပုံကာလအတွင်း နေ့စဉ် အစားအစာများ၊ ဖြည့်စွက်အာဟာရများ အမြောက်အများ ဖြတ်တောက်ပစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဇယား ၁၀ ချင်းပြည်နယ်မှ စာရင်းအင်းကိန်းဂဏန်းများဖြင့် အသက်အပိုင်းအခြားအားလုံးမှ ကလေးငယ်များကြား အာဟာရချို့တဲ့မှု ဆိုး/လတ် တိုင်းတာမှုတွင် ဖြစ်ပွားနှုန်း မြင့်မားနေသည်ကို ဖော်ပြထားပြီး ၅ နှစ်အောက် ကလေးငယ်များကြား ပျမ်းမျှ ၃၁% ရှိနေပါသည်။ ကြီးထွားမှုနှုန်းတန်ခြင်း (အသက်အရွယ်အလိုက် အရပ်အမောင်းတွင် နိမ့်နေခြင်း) ဖြစ်ပွားနှုန်း ထူးထူးကဲကဲ မြင့်နေပြီး ကလေးငယ်များ၏ ၆၀% နီးပါး ကြီးထွားမှုနှုန်း တန်နေပါသည်။

ဇယား ၁၀။ ချင်းပြည်နယ်မှ ကလေးများ၏ အာဟာရချို့တဲ့မှု အညွှန်းကိန်းများ (၂၀၀၉-၂၀၁၀)⁸²

⁸² အုပ်စုအလိုက်ဘက်စုံအညွှန်းကိန်းစစ်တမ်းကောက်ယူမှု (Multiple Indicator Cluster Survey) ၊ ၂၀၀၉-၂၀၁၀။

ကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးအဓိကအညွှန်းကိန်းများ	ချင်းပြည်နယ်
ဖွံ့ဖြိုးမှုပုံမှန်မဟုတ်သောအရပ်ပုခြင်း	၅၈%
ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်ခြင်း	၃၁%
ပိန်လှီခြင်း	၉%

ကလေးသူငယ်အာဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ စာရင်းအင်းများအရ ချင်းပြည်နယ် ဒေသအများစုမှ ကိန်းဂဏန်းများသည် ဆိုးဝါးပြီး အမျိုးသားနှင့် ကိန်းဂဏန်းများအောက် များစွာကျဆင်းနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဟားခါး၊ တီးတိန်၊ တွန်းဇန်၊ ကန်ပက်လက်၊ ပလက်ပမြို့နယ်များတွင် အာဟာရချို့တဲ့သော ကလေးငယ်အရေအတွက် သိသိသာသာ မြင့်တက်နေပါသည်⁸³။ ထိုဖြစ်ရပ်သည် စားသုံးမှုချို့တဲ့ခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံခြင်း၊ အာဟာရဓါတ်အများစုကို ဖျက်ဆီးပစ်သည့် ပုံစံမကျသည့် ချက်ပြုတ် ခြင်းနည်းလမ်းများကြောင့် ဖြစ်ရပါသည်။ ဆင်းရဲသူကျေးရွာသားများအတွက် အသားဓါတ်အရင်းအမြစ်များ အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရနိုင်ပါသည်။ ဥနှင့်နို့ကို စားခဲလှပါသည်။ များသောအားဖြင့် ကြက်ဥများကို ကြက်သားဖောက်ရန်ဆောင်ထားကြပါသည်။ ငါးကို မြစ်များ၊ ချောင်းမကြီးများနှင့်နီးရာ အရပ်များတွင်သာ ရနိုင်ပါသည်။ ဆိတ်နို့၊ နွားနို့၊ နွားနောက်နို့များ သောက်သုံးသည့်အကျင့် မရှိပါ။ သို့နှင့်ပင် လူအများက နို့ဆီနှင့် အသားခြောက်များကို အားထားကာ စားသုံးတော့သည်။

ဇယား ၁၁ ဖြင့် အမျိုးသားအဆင့်နှင့် ချင်းပြည်နယ်၊ မြို့နယ်များမှ အာဟာရချို့တဲ့သော ကလေးငယ်များ၊ အာဟာရမပြည့်ဝသော ကလေးငယ်များနှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် ကိန်းဂဏန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အမျိုးသားအဆင့် ပျမ်းမျှနှင့် အနုတ်လက္ခဏာဆောင် ကွာခြားနေသည့် ချင်းပြည်နယ်မှ ကိန်းဂဏန်းများကို ထင်ရှားအောင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကိန်းဂဏန်းအရ မြို့နယ်အများစုသည် အနည်းဆုံး ကိုးကားအညွှန်းကိန်း ၁၈ ခုတွင် အမျိုးသားအဆင့် ပျမ်းမျှအောက် ရောက်နေသည်ကို ဖော်ပြနေပါသည်။

ဇယား ၁၁။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ချင်းပြည်နယ်နှင့် အမျိုးသားအဆင့် ကလေးကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်ခြင်း⁸⁴

ဒေသ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်၊ ဇြိနယ်)	၁နှစ်အောက်ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့် ကလေးငယ်များ(၁နှစ်အောက်အာဟာရ ချို့တဲ့မှု)(စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း)			၃နှစ်အောက်ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့် ကလေးငယ်များ(၃နှစ်အောက်အာဟာရ ချို့တဲ့မှု)(စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း)			၃နှစ်အောက်ပြင်းထန်သောကိုယ်အလေး ချိန်မပြည့်ခြင်း(ပြင်းထန်သောအာဟာရ ချို့တဲ့မှု)(စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း)		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	စုစုပေါင်း (၂၀၀၉)	စုစုပေါင်း (၂၀၁၀)	စုစုပေါင်း (၂၀၁၁)	စုစုပေါင်း (၂၀၀၉)	စုစုပေါင်း (၂၀၁၀)	စုစုပေါင်း (၂၀၁၁)	စုစုပေါင်း (၂၀၀၉)	စုစုပေါင်း (၂၀၁၀)	စုစုပေါင်း (၂၀၁၁)
ပြည်ထောင်စု	၄,၀	၃,၈	၂,၉	၄,၁	၃,၈	၃,၁	၀,၄	၀,၄	၀,၃
ချင်းပြည်နယ်	၄,၆	၄,၉	၃,၄	၃,၇	၄,၀	၂,၇	၀,၆	၀,၇	၀,၅
ဖလမ်း	၃,၂	၃,၂	၁,၀	၂,၆	၁,၄	၀,၆	၀,၂	၀,၃	

⁸³ MIMU ၊ ၂၀၁၃၊ မေ။

⁸⁴ မြို့နယ်ကျန်းမာရေးအခြေအနေပုံပြု၊ ၂၀၁၁၊ ကျန်းမာရေးစီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၁။

ဟားခါး	၇,၃	၃,၈	၃,၀	၆,၇	၅,၁	၄,၄	၁,၁	၀,၆	၀,၉
ထန်တလန်	၄,၄	၆,၀	၂,၃	၃,၀	၃,၉	၂,၁	၀,၆	၀,၆	၀,၆
တီးတိန်	၄,၇	၅,၀	၄,၃	၃,၄	၄,၀	၃,၆	၁,၀	၁,၁	၀,၉
တွန်းဇန်	၇,၇	၅,၆	၆,၄	၈,၉	၆,၇	၃,၂	၀,၄	၀,၂	၀,၃
မင်းတပ်	၃,၃	၃,၇	၀,၆	၂,၅	၃,၄	၀,၆	၀,၆	၀,၉	၀,၁
မတူပီ	၅,၆	၂,၆	၂,၅	၄,၁	၂,၃	၂,၀	၀,၈	၀,၄	၀,၃
ကန်ပတ်လက်	၄,၁	၈,၁	၉,၆	၃,၇	၈,၇	၇,၄	၀,၅	၁,၉	၁,၃
ပလက်ဝ	၂,၆	၉,၈	၄,၂	၁,၉	၆,၅	၂,၅	၀,၆	၁,၅	၀,၈

၃.၄.၃။ ကူးစက်ရောဂါများ

နိုင်ငံအတွင်းမှ အခြားပြည်နယ်အများအပြားကဲ့သို့ ကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် ဖြစ်မြဲဖြစ်သော ဖျားနာခြင်းနှင့် အသက်ရှူလမ်းကြောင်းရောဂါများကို ထပ်ဆောင်း၍ ကူးစက်ရောဂါပြဿနာများ ရှိပါသည်။ ချင်းပြည်နယ် ကျန်းမာရေးအခြေအနေကို မိခင်နှင့်ကလေးကျန်းမာရေး အညွှန်းကိန်းများမကောင်းခြင်း၊ အရက်သောက် သုံးမှုမြင့်မားခြင်း၊ အတွေ့ရများသည့် မတော်တဆထိခိုက်မှုများနှင့် ဒဏ်ရာရမှုများ၊ အစာအိမ်ရောဂါ၊ ဝမ်းဗိုက်တွင် အလုံးပေါ် ခြင်း၊ အသည်းရောဂါများ၊⁸⁵ စသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာများဖြင့် သရုပ်ဖော်ပါသည်။ ငှက်ဖျား၊ ရေနှင့်အစားအစာများမှတစ်ဆင့် ကူးစက်သော ရောဂါများ၊ တီဘီ၊ အိတ်ချ်အိုင်ဗွီ၊ ကင်ဆာ၊ အဆုတ်တွင်ပိုးဝင်ခြင်းများသည်လည်း ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိ ရောဂါများဖြစ်ပါသည်။ ရောဂါကာကွယ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဗဟုသု တ အလွန်အမင်း ချို့တဲ့ပါသည်။ ရောဂါကာကွယ်ရေး ပညာပေးများ လိုအပ်နေပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်မှ အဓိက ကျန်းမာရေးပြဿနာအချို့နှင့် ပတ်သက်၍ ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်းကို ဇယား ၁၂ ဖြင့် ဖော်ပြထားပါ သည်။

⁸⁵ ချင်းပြည်နယ်ကျန်းမာရေးအစီရင်ခံစာ၊ ၂၀၁၃။

ဇယား ၁၂။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ချင်းပြည်နယ်မှ ကျန်းမာရေးကိုးကားအညွှန်းကိန်းများ⁸⁶

	ကလေးသူငယ်များ						အမျိုးသမီးများ						ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့သူများ						အိုမင်းမစွမ်း		
	ကျန်းမာရေး						မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး														
ချင်းပြည်နယ်	ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်ခြင်း(၁နှစ်အောက်)%	ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်ခြင်း(၃နှစ်အောက်)%	ဆိုးထိုက်မီးကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်ခြင်း(၃နှစ်အောက်)%	ကာကွယ်ဆေးထိုးနှံသောကလေးအရေအတွက်(ပျမ်းမျှ%)	မိစတွင်းကလေးသေဆုံးနှုန်း ၁၀၀၀လျှင်	၅နှစ်အောက်ကလေးသေဆုံးနှုန်း ၁၀၀၀လျှင်	ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနတွင်ကလေးမွေးဖွားခြင်းရာခိုင်နှုန်း	ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်သောကလေးရာခိုင်နှုန်း	ကိုယ်အလေးချိန်မပြည့်သောကလေးရာခိုင်နှုန်း	မိခင်သေဆုံးနှုန်း ၁၀၀၀လျှင်	ကုန်ထုတ်လုပ်သည့်အသက်အုပ်စုမသေးပြီအောင်ရရှိခြင်းရာခိုင်နှုန်း	မသန်မစွမ်းဖြစ်ပွားနှုန်း	၅နှစ်အောက်မသန်မစွမ်းသူ	အိုမင်းမစွမ်းသူများကြားမသန်မစွမ်းသူနှုန်း	မသန်မစွမ်းသူများကြားဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ	ကျောင်းမနေသောမသန်မစွမ်းကလေးများ	ဖြစ်ပွားနှုန်း	အိုမင်းမစွမ်းသူများနှင့်အတူနေထိုင်ရုံသာမီသာစုရာခိုင်နှုန်း			
အမျိုးသားအဆင့်	၂.၉	၃.၁	၀.၃	၇၇.၃၃	၁၂.၆	၁၇.၂		၂.၉	၁.၃	၇၄	၁.၂	၂၁.၂		၂.၃၂	၀.၈၈	၆.၉၈	၃၇.၃	၅၂.၉		၆.၇၂	၉.၃၂
ချင်းပြည်နယ်	၃.၄	၂.၇	၀.၅	၅၁.၈၃	၁၀.၅	၁၆.၄		၀.၄	၀.၅	၆၄.၃	၁.၁	၂၀.၆၄		၁.၈၅	၀.၇၂	၈.၁၁	၈၀	၆၂		၆.၂၅	၂၃.၉၁
ဖလမ်း	၁	၀.၆	၀	၆၁.၃၃	၇.၆	၁၀.၁		၀.၁	၀	၆၀.၇	၈	၂၁.၁၉		၂.၅၃	၀.၉၁	၁၂.၇၃	၈၀	၆၂		၆.၄၇	၂၄.၇၃
ဟားခါး	၃	၄.၄	၀.၉	၈၂	၉.၃	၁၃.၉		၀	၀.၃	၇၆	၁.၉	၂၁.၁၁		၂.၆၂	၀.၉၅	၁၂.၈၉	၈၀	၆၂		၇.၅၆	၂၈.၉
ထန်တလန်	၂.၃	၂.၁	၀.၆	၃၆.၃၃	၇.၁	၉.၉		၀	၀.၅	၅၉.၆	၀.၇	၂၀.၂၃		၁.၈၅	၀.၆၇	၆.၂၂	၈၀	၆၂		၇.၀၅	၂၆.၆၆
တီးတိန်	၄.၃	၃.၆	၀.၉	၈၁.၃၃	၃.၇	၈.၄		၀.၂	၀.၂	၈၁.၃	၁.၆	၂၁.၅၄		၁.၈၅	၀.၆၇	၆.၇	၈၀	၆၂		၅.၇၇	၂၂.၀၈
မင်းတပ်	၆.၄	၃.၂	၀.၃	၃၂.၈၃	၁၄.၅	၂၃		၀	၀	၆၉.၆	၂.၄	၁၉.၁၇		၁.၈၅	၀.၆၇	၇.၃	၈၀	၆၂		၄.၈၈	၁၈.၆၈
မတူပီ	၀.၆	၀.၆	၀.၁	၁၇.၃၃	၁၄.၄	၂၆		၀	၀.၆	၆၁.၅	၁.	၁၉.၆၇		၁.၈၅	၀.၆၇	၆.၉၅	၈၀	၆၂		၅.၃၈	၂၀.၆
ကန်ပက်လက်	၂.၅	၂	၀.၃	၁၈.၆၇	၁.၈	၉.၁		၀	၀.၉	၅၄.၄	၈	၂၀.၀၆		၁.၈၅	၀.၆၇	၆.၃၉	၈၀	၆၂		၆.၅၇	၂၅.၁၄
ပလက်ဝ	၉.၆	၇.၄	၁.၃	၁၆.၆၇	၂၄.၃	၄၁		၀	၁	၇၄.၈	၃.၇	၁၉.၈၁		၂.၃၆	၀.၈၅	၁၂.၇၇	၈၀	၆၂		၄.၇၅	၁၈.၁၈
မတူပီ	၄.၂	၂.၅	၀.၈	၅၈	၂၅.၆	၂၇.၅		၃.၃	၁.၃	၄၈.၅	၈	၂၀.၉၁		၁.၈၅	၀.၆၇	၆.၃၇	၈၀	၆၂		၆.၅၇	၂၅.၁၄

ချင်းပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားသော အဓိကကူးစက်ရောဂါများမှာ

တီဘီရောဂါ။ ဆေးရုံအစီရင်ခံစာများတွင် အဆုတ်ယောင်ရောဂါ၊ ရေတိုအသက်ရှူလမ်းကြောင်းပိုးဝင်သောရောဂါများ၊ ရုတ်တရက်အသက်ရှူလမ်းကြောင်းကျပ်ခြင်းရောဂါ၊ ပန်းနာရောဂါများ ဖြစ်ပွားမှုနှုန်း မြင့်သည်ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း ရောဂါရှာဖွေထောက်လှမ်းခြင်း အလွန်အမင်း အားနည်းပါသည်။ ကျယ်ပြန့်သည့် ပထဝီဒေသအနှံ့ တီဘီရောဂါကာကွယ်ခြင်းနှင့်ထိန်းချုပ်ခြင်း လွှမ်းခြုံမှု မရှိပါ⁸⁷။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ချင်းပြည်နယ်တွင် လူ ၁၀၀,၀၀၀ လျှင် သလိပ်ပိုးတွေ့လူနာ ၂၄ ယောက်ဟု ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ‘ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစာရင်းအင်းများ ၂၀၁၀-၂၀၁၁’ တွင် ညွှန်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါကိန်းဂဏန်းသည် အခြားပြည်နယ်တိုင်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက နိမ့်နေပါသည် (ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ၅၆.၉)။ သို့သော် ထိုဖြစ်ရပ်သည် ရောဂါစစ်ဆေးရှာဖွေနိုင်သော ကျန်းမာရေးဌာနများသို့ လာရောက်ပြသသည့် လူနာအရေအတွက် နည်းပါးခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

⁸⁶ ချင်းပြည်နယ် စီမံကိန်းနှင့်စာရင်းအင်းဦးစီးဌာန၊ ၂၀၁၃။
⁸⁷ မင်းတပ်ဆေးရုံ၊ ဆေးရုံအုပ်ကြီးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၀၊ ၁၊ ၂၀၁၄ နှင့် ချင်းပြည်နယ် ကျန်းမာရေးအစီရင်ခံစာ၊ ၂၀၁၃။

အိတ်ချ်အိုင်စီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်။ အိတ်ချ်အိုင်စီနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်ပွားနှုန်း အတက်လမ်းကြောင်းတွင် ရှိနေသည်ဟု အစီရင်ခံစာသော်လည်း လူထုကြားတွင် ဆန္ဒအလျောက် သွေးစစ်ဆေးရန် တွန်းဆုတ်နေကြသည်ကို နေရာအနှံ့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တွေ့ရပါသည်။ ရောဂါပိုးရှိသူများမှ အများစုကို ခွဲစိတ်မှုများ၊ ဗိုက်ခွဲ၍ ကလေးမွေးဖွားခြင်းများ၊ မတော်တဆထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများ၊ စစ်သားစုဆောင်းခြင်း၊ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင်ရရန် သွေးစစ်ဆေးခြင်း၊ အကြောင်းရင်း ရှင်းမပြနိုင်သည့် အဖျားတက်ခြင်းများ စသည်တို့နှင့် ဆက်နွှယ်၍ သွေးစစ်ရာမှ ဖော်ထုတ်သိရှိရပါသည်။ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပညာပေးခြင်း၊ အေအာတီဖြင့် ကုသခြင်း၊ မိခင်မှ ကလေးသို့ အိတ်ချ်အိုင်စီပိုးကူးစက်မှုမှ ကာကွယ်ခြင်းတို့ကို ဟားခါး⁸⁸၊ ဖလမ်း၊ မင်းတပ်တွင် စတင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

လိင်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်တတ်သောရောဂါများ (STD)။ လုပ်သားအင်အား ရွှေ့ပြောင်းသွားလာစီးပွားရှာခြင်း၊ ကုန်တင်ကားများ အဝင်အထွက် များလာခြင်း၊ လူအရောက်အပေါက်များလာခြင်းတို့သည် STD ပျံ့ပွားရန် အမြဲရှိနေရမည့် တင်ကူးအခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံ တိုးတက် ဖြစ်ထွန်းလာခြင်းနှင့်အတူ STD ဖြစ်ပွားမှု မြင့်တက်လာမည့် အန္တရာယ် ရှိပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို လိင်နှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြေရှိသည့် ရှေ့ပြေးစီမံချက်များ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

ငှက်ဖျားရောဂါ။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်နယ်အားလုံးအနက် ချင်းပြည်နယ်သည် လက္ခဏာပြ ငှက်ဖျားဖြစ်ပွားမှုနှုန်း ဒုတိယအများဆုံးပြည်နယ်ဖြစ်ပါသည် (၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် လူ ၁၀၀,၀၀၀ လျှင် ၄၅၈၄ ယောက်)။ ငှက်ဖျားနှင့်ဆက်နွှယ်၍ သေဆုံးမှုနှုန်းသည် လူ ၁၀၀,၀၀၀ လျှင် ၇.၃၅ ယောက် ဖြစ်ပါသည်။ ငှက်ဖျားရောဂါသည် ထိပ်ရောက်နေသော ရောဂါဖြစ်ပြီး ပြင်ပလူနာအားလုံး၏ ၂၀% ကျော်ကို ငှက်ဖျားလူနာအဖြစ် ကုသရပါသည်⁸⁹။ ရောဂါပျိုးပုံအဆင့်ဆင့်တွင် ခြင်္ကိုက်ခံရခြင်းနှင့် ငှက်ဖျားပိုးစွဲကပ်ခြင်းသည် တောင်ယာအလုပ်ဆင်းချိန်နှင့် ကပ်ပါးပိုးများ ပေါက်ဖွားရာနေရာများတွင် ရေခပ်နေစဉ် ဖြစ်ပွားတတ်မြဲ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ခြင်ထောင်နှင့်အိပ်သော ၅ နှစ်အောက်ကလေးငယ် အချိုးအစားမှာ ၃၁.၅% ဖြစ်ပါသည်⁹⁰။ အဆိုပါပြဿနာကို ရောဂါကာကွယ်ရေးပညာပေးခြင်းနှင့် ဆေးစီမံခြင်ထောင်အသုံးပြုခြင်းကဲ့သို့ ရောဂါကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တွဲဖက်ကာ ပစ်မှတ်ထား ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ဝမ်းလျှော့ဝမ်းပျက်ရောဂါ။ မြို့နယ်များမှ ဆေးရုံမှတ်တမ်းများတွင် ဝမ်းလျှော့ဝမ်းပျက်နှင့် ဝမ်းကိုက်ရောဂါများကို အဖြစ်အပျက်ဆုံး ရောဂါများ၌ တွေ့ရပါသည်။ ရောဂါနှစ်မျိုးလုံးသည် ညစ်ညမ်းသည့်ရေ သုံးစွဲခြင်း၊ ညစ်ပတ်သည့် လူနေမှုပတ်ဝန်းကျင်များနှင့် နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်နွှယ်နေပါသည်။ ရေကို ကျိုချက်၍ သောက်

⁸⁸ ဟားခါးတွင် CD4 စစ်ဆေးရန် အင်္ဂါရပ်များ (ခုခံအားအဆင့်အတန်းကို ထင်ဟပ်သည့် လက်ကျန်သွေးဗြူဉ်များကို ရေတွက်ခြင်း) ရှိပါသည်။
⁸⁹ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစာရင်းအင်းများ၊ ၂၀၁၀-၂၀၁၁။
⁹⁰ MIMU၊ နှစ်အလိုက် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် သတင်းအချက်အလက်များ၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ၂၀၁၄။

ခြင်း အလေ့အထကို တီးတိန်၊ ဟားခါး၊ ဖလမ်း၊ မင်းတပ်၊ ထန်တလန်မြို့များတွင် တွေ့ရပြီး ကျေးရွာများတွင် ထိုအကျင့် ကျင့်သုံးမှု နည်းပါသည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစာရင်းအင်းများ ၂၀၁၀-၂၀၁၁ တွင် အစီရင်ခံစာသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်နယ်များတွင် ချင်းပြည်နယ်သည် မှတ်တမ်းတင် ဝမ်းလျှော့ဝမ်းပျက်ရောဂါ (လူ ၁၀၀,၀၀၀ လျှင် ၁,၈၀၀) နှင့် ဝမ်းကိုက်ရောဂါ (လူ ၁၀၀,၀၀၀ လျှင် ၆၅၄) ဖြစ်ပွားမှုနှုန်း အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ အူယောင်ငန်းဖျားရောဂါတွင်လည်း ဖြစ်ပွားမှုနှုန်း အများဆုံးဖြစ်ပြီး ဒုတိယဖြစ်ပွားမှုနှုန်းအများဆုံးရောဂါမှာ အစာအဆိပ်သင့်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၃.၄.၄။ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများ

မြန်မာနိုင်ငံ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရ ဆေးပညာအရ ညွှန်းဆိုခြင်းမဟုတ်လျှင် သားဖျက်ခြင်းသည် ယေဘုယျသဘောအရ တရားမဝင်ပါ။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ယူနိုက်တက်နှင့် ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနတို့ ပြုလုပ်ခဲ့ သည့် နောက်ဆုံးသုတေသန၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိခင်သေဆုံးမှုအချိုး တလျှောက်လုံး မြင့်တက်နေသည်ကို တွေ့ရှိ ရပါသည်။ မိခင်သေဆုံးမှုအားလုံး၏ ၁၀% ခန့်သည် သားဖျက်ခြင်းနှင့် ဆက်နွှယ်နေပါသည်။ နိုင်းယုတ်ခြင်း အရ ချင်းပြည်နယ်တွင် အရှင်မွေး ၁,၀၀၀ လျှင် မိခင်သေဆုံးမှုအရေအတွက် မြင့်သည်ကို ဖော်ပြနေပါ သည်။

အမျိုးသားအဆင့် တရားဝင်သတင်းအချက်အလက်များတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ပဋိသန္ဓေတားနည်းလမ်း များကို သုံးစွဲခြင်းတွင် သုံးစွဲမှုကိန်းဂဏန်း မြင့်တက်နေပြီး ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် အိမ်ထောင်ရှိအမျိုးသမီးများ၏ ၃၂% သည် ပဋိသန္ဓေတားနည်းလမ်းတစ်ခုခု သုံးစွဲကြပြီး ၂၀၀၇ တွင် ၃၈% ဖြစ်ပါ သည်^{၉၁}။ မြို့ပြမှ (၄၉%) ကိန်းဂဏန်းသည် ကျေးလက်ဒေသများ (၃၄%) ထက် ပိုမြင့်ပါသည်။ သို့သော် စာရင်းအင်းများအရ ချင်း ပြည်နယ်တွင် ပဋိသန္ဓေတားနည်းလမ်းတစ်ခုခု သုံးစွဲမှုနှုန်း အလွန်အမင်း နိမ့်နေပြီး ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ၃% မျှ သာ ရှိပါသည်^{၉၂}။

ချင်းပြည်နယ်မှ ဒေသအများအပြားတွင် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများ မရှိပါ။ အမျိုး သမီး ၁၀ ဦးလျှင် ၁ ဦးထက်မကသော အရေအတွက်က လက်သည်မပါဘဲ မီးဖွားပါသည်^{၉၃}။ ကျန်းမာရေး ဌာနများသို့ ပို့ဆောင်ပေးခြင်း၊ သားဖွားဆရာမများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း တို့အပါအဝင် ကိုယ်ဝန်ဆောင်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် မီးတွင်းကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ကို ကျေးလက်ဒေသများမှ ထိခိုက်လွယ်သည့် အမျိုးသမီးများအတွက် အလေးပေးရည်ရွယ်ကာ ဆောင် ရွက်ရန် အရေးတကြီး လိုအပ်နေသည်ဟု အဆင့်အားလုံးမှ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများက ထပ်ချည်းတလဲလဲ ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။ မိသားစုစီမံကိန်းဝန်ဆောင်မှုများအပါအဝင် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်

^{၉၁} ဒေသဆိုင်ရာပေါင်းစည်းသတင်းအချက်အလက်ကွန်ယက်များ၊ ၂၀၁၀။
^{၉၂} MIMU၊ နှစ်အလိုက် ပြည်နယ်/တိုင်းသတင်းအချက်အလက်အညွှန်းကိန်းများ၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ၂၀၁၄။
^{၉၃} မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးငယ်များ၏ အခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာသုံးသပ်ခြင်း၊ UNICEF နှင့် MNPED ၊ ၂၀၁၂၊ ၈၃လိုင်။

ဆောင်မှ အများစုကို ကျန်းမာရေးဌာနများက အခမဲ့ပေးနေသော်လည်း ရနိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုများမှာ အရေအတွက်နှင့် အရည်အချင်းအရ လုံလောက်မှု မရှိ၊ နိုင်ငံတကာအဆင့် ကျန်းမာရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။ ဌာနအားလုံးတွင် အရည်အချင်းနှင့်ပြည့်မီသည့် ကျန်းမာရေးလုပ်သား ပြတ်လပ်ခြင်းသည် တွေ့နေမြင်နေကျ အသားကျနေသည့် ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

လက်ထပ်ခြင်း၊ ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်း၊ မိသားစုနှင့် ကလေးသူငယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အင်စတီကျူးရှင်းများကို စီမံအုပ်ချုပ်နေသည့် ဥပဒေမူဘောင်များတွင် ကလေးမွေးခြင်း၊ ကလေးပြုစု စောင့်ရှောက်ခြင်းတာဝန်များကို အမျိုးသမီးများအပေါ် လုံးလုံးပုံထားသည့် ဥပဒေခြင်းရာများ ထည့်သွင်းထားပါသည်⁹⁴။

ဆက်နွယ်တစု၊ ဟားခါးမှ ကျုံးဟူး (Cung Hu) သွေးလှူရှင်များအသင်း⁹⁵

ကျုံးဟူးသွေးလှူရှင်များအသင်းကို ဟားခါးဆေးရုံတွင် သွေးလှူဘက် မရှိသည်ကို တုန့်ပြန်သည့်အနေဖြင့် မစွတာကျုံးဟူးက ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် စတင်ထူထောင်ခဲ့ပါသည်။ အကယ်၍ လူတစ်ယောက်သည် သွေးသွင်းရန် လိုအပ်ပါက ဆွေမျိုးသားချင်းများက ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် သွေးလှူရှင် ရှာပါလိမ့်မည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင် အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ဖြစ်ရပ်က အဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းရန် စေ့ဆော်ခဲ့ပါသည်။ ဖြစ်ရပ်တွင် ဆေးရုံက သူမကို သူမကိုယ်ပိုင် သွေးလှူရှင် ခေါ်လာခိုင်းသည်။ ထိုကိစ္စသည် သူမ မတတ်နိုင်သည့် ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သူမ သေဆုံးခဲ့သည်။ ယနေ့အချိန်ထိ တွက်လျှင် လူနာ ၁,၉၀၀ ကို အကူအညီပေးပြီးပါပြီ။ အသင်းတွင် အသင်းဝင်ဦးရေ ၁,၂၆၆ ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် ၁၇% သည် အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သွေးလှူရှင်များကို အာဟာရထုတ်များ ပေးပါသည်။ သို့ဖြစ်ငြားလည်း ၎င်းတို့သည် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဟားခါးဆေးရုံသို့ သွေးထုပ် စုစုပေါင်း ၃,၅၀၀ လှူဒါန်းပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း သည် သွေးလိုအပ်ချက်၏ ၉၉% ကို အဖွဲ့အစည်းက ဖြည့်ဆည်းပေးသည်ဟု ဆိုလိုရာရောက်ပါသည်။ အိတ်ချ်အိုင်စီ၊ ငှက်ဖျားနှင့် အခြားရောဂါပိုးများ ပါ၊ မပါ သွေးကို စစ်ဆေးပါသည်။ သွေးသွင်းသူများ၏ ၇၅% မှာ အမျိုးသမီးများ ဖြစ် ကြပြီး အများစုမှာ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ သွေးသိုလှောင်ခန်းများ မရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် သွေးလှူရှင် များတွင် သွေးသိုလှောင်ပါသည်။ အချိန်မီ ပို့ဆောင်နိုင်ဖို့ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ အခြားမြို့နယ်(၄) မြို့နယ်က ကျုံးဟူးအဖွဲ့အစည်းကို ၎င်းတို့၏မြို့နယ်တွင် ပိုင်းကူဆောင်ရွက်ပေးရန် တောင်းပန်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထန်တလန်၊ ဖလမ်း၊ မင်းတပ်၊ ကန်ပက်လက်မြို့နယ်များတွင် သွေးလှူရှင်များဖွဲ့စည်းရန် ကျုံးဟူးထံမှ အကူအညီ တောင်းခံခဲ့ပါ သည်။

၄။ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းနှင့် ယုတ္တိဆန်သော ကြားဖြတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း

ချင်းပြည်နယ်အတွက် LSP ပြင်ဆင်ရာတွင် အစိုးရနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများ၏ စစ်မှန်သော ပါဝင်မှုဖြင့် အောက်မှအထက်သို့ စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ကြောင်း သေချာစေရန် မတူကွဲပြားသည့် အခရာအခြင်းအရာများကို သတိကြီးစွာထား၍ ရွေးချယ်ထည့်သွင်းပါ

⁹⁴ OECD၊ ၂၀၁၂။
⁹⁵ ဟားခါးမြို့နယ်မှ CSOs များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များ၊ ၁၃၊ ၁၊ ၂၀၁၄။

သည်။ ပြဿနာများကို ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်သည့် ပွဲဦးထွက်လုပ်ငန်းစဉ်က ကွင်းဆင်း လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ရေးဆွဲရာနှင့် နည်းနာဗေဒဒီဇိုင်းထုတ်ရာတွင် အခြေခံအဖြစ် ထည့်ဝင်ပါသည်⁹⁶။ ကွင်း ဆင်းဆောင်ရွက်စဉ် ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများနှင့် နီးနှောတိုင်ပင်ခြင်းကို ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်၊ ကျေးရွာအုပ်စု နှင့် ကျေးရွာအဆင့်များတွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်း၊ စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း၊ ဦးစားပေး အစီအစဉ်များသတ်မှတ်ခြင်း စသည်တို့ကို အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများဖြင့် ပြီးမြောက်စေခဲ့ပြီး ပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ စူး စိုက်နယ်ပယ်များအပေါ် မမှိတ်မသုံ ယုံကြည်ခြင်း၊ ဦးစားပေးပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ရန် သက်ဆိုင်မှုအ လိုက် စီမံချက်အဆိုပြုချက်များကိုရွေးချယ်ခြင်း စသည်တို့ကို ခိုင်လုံစေခဲ့ပါသည်။

လက်ရှိ အခြေအနေခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းကို အချက်အလက်များ ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်း၊ မြို့နယ်များနှင့် ကျေးရွာများသို့ ကွင်းဆင်းသုတေသနပြုခြင်းများကို အခြေခံ၍ ရေးဆွဲခဲ့သလို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မတ်လမှ ဇွန်လ အထိ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများနှင့်အတူ ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ရှိချက်များ၏ ခိုင်လုံမှုကို စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဦးစား ပေးများသတ်မှတ်ခြင်းတို့ကိုလည်း အခြေခံပါသည်။ တွေ့ဆုံခွင့်ရနိုင်ပြီး ယုံကြည်အပ်သည့် အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများနှင့်အတူ လူမှုဘဝကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုများနှင့် နီးနွယ်နေသော အဓိကပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော ပြဿနာများနှင့် လိုအပ်ချက်များကို အခြေခံကာ ၎င်းတို့နှင့် ကိုင်တွယ်ပတ်သက်မည့် မဟာဗျူဟာများကို ဖွဲ့စည်းပြီး စီမံချက်အဆိုပြုချက် အများအပြားတွင် သဘော ထားအဖြစ် ထည့်သွင်းပါသည်။ အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသည့် ပြဿနာ များနှင့် သက်ဆိုင်မှုရှိသည့် ရလဒ်များ ထွက်လာပါလိမ့်မည်။

ဤခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုက လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကြားဖြတ် ဆောင်ရွက်ခြင်းယုတ္တိကို ထုတ်လုပ်ပေးပါသည်။ အဆိုပါယုတ္တိဖြင့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို ဘောင်ခတ်ပါသည်။ ဘောင်ခတ်ရာ၌ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှု တိုးတက်စေရေးဆို သည့် အလုံးစုံရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး ထိခိုက်လွယ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် လိုအပ်နေသည့် နယ်ပယ်တွင် ဘောင်ခတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

---

⁹⁶ ကွင်းဆင်းလုပ်ငန်း အသေးစိတ် တင်ပြချက်များအတွက် နောက်ဆက်တွဲ ၂၊ နည်းနာဗေဒတွင် ကြည့်ပါ။ LSP လုပ်ငန်းစဉ်တစ် ရပ်လုံးမှ သင်ခန်းစာယူစရာများ အကျဉ်းချုပ်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ချင်းပြည်နယ်မှ အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံ၍ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဒေသတွင်းလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်ပြင်ဆင်ခြင်း လမ်းညွှန်များကို မှီငြမ်းကိုးကားပါသည်။ ယူနိုက်/ MIID။

ပုံပြ ၁။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ရှေ့ပြေးစီမံချက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းအတွက် ကြားဝင် ဆောင်ရွက်မှု အယူအဆ

ချင်းပြည်နယ်တွင် ကြုံတွေ့နေရသည့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများ၏ ရှုပ်ထွေးမှုကြောင့် ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ (ကလေးများကို အထူးအလေးထား၍) ၏ အခြေအနေများ၊ ပညာရေး နှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ စသည်တို့ကို တပြိုင်နက်တည်း ကိုင်တွယ်မည့် ပေါင်းစည်းကြားဖြတ်ဆောင်ရွက်မှုများ အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြဿနာများ၏ ရှုပ်ထွေးမှုကြောင့် ကဏ္ဍများကို ရောယှက်၍ ဆောင်ရွက်သည့် အစီအစဉ်များ၊ ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများ လိုအပ်ပါသည်။

လူမှုဘဝသာယာရေး၊ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည့် ပြဿနာအရှုပ်အထွေးကို ကဏ္ဍတစ်ခုတည်းဖြင့် ထီးတည်းမကိုင်တွယ်နိုင်ကြောင်း အောက်ဖော်ပြပါ ဥပမာများဖြင့် သရုပ်ဖော်ပါမည်။ အမည်းစက်တင်၍ နိမ့်ခြင်း၊ ပထုတ်ခြင်းများကြောင့် ကျောင်းမတက်ရသည့် မသန်စွမ်းကလေးငယ်၏ ပြဿနာသည် ကလေးအရွယ်ရှုထောင့်မှ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လိုအပ်ချက်များကို အထူးဂရုပြုလျက် ပညာရေးမှူးရုံး၊ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ ကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးဌာန၊ လူထုများ အတူပူးတွဲ၍ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည့် ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ကလေးငယ်များနှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင် အ

မျိုးသမီးများကြားမှ အာဟာရဆိုင်ရာ ပြဿနာသည် ကျန်းမာရေး ပြဿနာသက်သက် မဟုတ်ပါ။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဘဝမြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ချမှတ်ပြီး ကျန်းမာရေးကဏ္ဍနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ပူးတွဲဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အိမ်ထောင်စုတွင် အမျိုးသမီးများ အောက်ကျနောက်ကျဖြစ်နေသော ပြဿနာ၊ ရပ်ရေးရွာရေး အဆုံးအဖြတ်ပေးရာတွင် လူလူသူသူ စကားပြောခွင့် မရသော ပြဿနာ၊ အဆိုပါ ပြဿနာအတွက် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများအကြောင်း အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဖြူးရန်လိုအပ်သလို ဝင်ငွေတိုးလုပ်ငန်းများ ဖန်တီးပေးခြင်း၊ ပညာသင်ပေးခြင်းဖြင့် စီးပွားရေးဩဇာတက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

ယူနီဆက် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာမှ သော့ချက်ကျသည့် အကြံပြုချက်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေ⁹⁷

ထိရောက်သည့် လူမှုဘဝကာကွယ်ရေးမူဝါဒများ၊ လုပ်ငန်းယန္တရားများကို ဖွဲ့စည်းရာ၌ ဆင်းရဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သူ မိသားစုများအား အခြေခံလိုအပ်ချက်များနှင့် ပြည့်မီစေရေး အကူအညီပေးရန်၊ ၎င်းတို့အား ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှုတ်ပေးသည့် ကျဆင်းခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးရန်၊ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးဘေးအန္တရာယ်များကို လျော့ချရန်စသည်တို့အတွက် လတ်တလော အဆိုပြုထားသည့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချရေးနှင့် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးမဟာဗျူဟာများနှင့်ချိတ်ဆက်၍ ရေးဆွဲဖွဲ့စည်းသင့်ပါသည်။ ထို့အတူ ပြည်သူများအား ဆင်းရဲမွဲတေခြင်းမှ ဆွဲတင်နိုင်သည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ကျွမ်းကျင်မှုများ ဖွဲ့စည်းပေးရန်နှင့် လူသားအရင်းအနှီးများ (ဥပမာ၊ ကလေးများ၏ ပညာရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ရှေးဦးကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းတို့ အပါအဝင်)ကို ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန်အတွက် မဟာဗျူဟာများ လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးငယ်များအတွက် တီထွင်ဖန်တီးမှုရှိပြီး သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးမဟာဗျူဟာများ အကြံပြုသင့်ပါသည်။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး စကားခြေတင်ပြောဆိုခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖော်ပြရလျှင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုမြှင့်တင်ခြင်း အားထုတ်မှုများသည် 'အကျိုးဝင်ခြင်း' ဆိုသည်နှင့် လွတ်မနေသင့်။ အလုပ်အကိုင်များ ဖန်တီးပေးရန် အားထုတ်ရမည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ အလွှာအားလုံးအနှံ့ သာတူညီမျှ ဖြန့်ဝေရမည်။ အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ဆင်းရဲသားများနှင့် ထိခိုက်လွယ်သူ လူအုပ်စုများအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရမည်။

၄.၁။ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသည့် အဓိကပြဿနာများ

ချင်းပြည်နယ်မှ အဓိကပြဿနာများသည် စွမ်းဆောင်ရည်နိမ့်ကျခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံခြင်းတို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေသလို အခြေခံဥပဒေနှင့် ဥပဒေများဖြင့် လုံခြုံမှုပေးထားသည် အခွင့်အရေးများ ရယူရာတွင် အကန့်အသတ်ရှိနေခြင်းတို့နှင့်လည်း ဆက်နွှယ်နေပါသည်။ ထိုပြဿနာများကို ပထဝီဝင်ပိုင်းနှင့် အသိပညာပိုင်းတွင် လွန်လွန်မင်းမင်း ခွဲခြားခံရခြင်းဟူသည့် နောက်ခံတွင် တင်ကြည့်ပြီး သဘောပေါက်နားလည်ရနိုင်ပါ

⁹⁷ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးသူငယ်များ၏ အခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်း၊ ပြုစုသူ - ယူနီဆက်နှင့် စီမံကိန်းနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂၊ ဇူလိုင်။

သည်။ ထိုနောက်ခံတွင် ကျေးလက်ပြည်သူအများစု နေထိုင်ကြပါသည်။ နိုင်းယုတ်ခြင်းအရ လူဦးရေ နည်းပါး ရသည့်ထဲ နည်းပါးသည့် လူဦးရေတွင် အထွေထွေဆင်းရဲမွဲတေမှု သွင်ပြင်လက္ခဏာ များရှိနေခြင်း၊ စားနပ် ရိက္ခာ မဖူလုံခြင်း၊ ၎င်းနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည့် ကျန်းမာရေးပြဿနာများ၊ စသည်ဖြင့် ချင်းပြည်နယ်တွင် စိန် ခေါ်ချက်များက များလှပါသည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာများကို လက်လှမ်းမီရန် ခက်ခဲသည်။ ပညာရေးအခွင့်အလမ်း များနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများဆိုသည် မရှိ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုအင်အားများကို လက်လှမ်းမီမှု က အကန့်အသတ်မျှသာ ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ ကမကထပြု ဆောင်ရွက်မှု မည်သည်ကိုမဆို အရိုးစွဲနေသည့် မယုံကြည်မှုနှင့် တုန့်ပြန်သည်။ အဆိုပါသွင်ပြင်လက္ခဏာများရှိသော ပတ် ဝန်းကျင်တွင် LSP ကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပါသည်။

၄.၁.၁။ အကန့်အသတ်မှုရှိသော အရင်းအမြစ်များနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်

လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များနှင့် နည်းပညာပိုင်းတွင် ကျွမ်းကျင်မှု အလုံအလောက် မရှိခြင်းသည် အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းအားလုံးအတွက် စိန်ခေါ်ချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ်အတွင်း လူမှုဝန်ထမ်း၊ လူမှုဘဝ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေသော ထုထည်ကြီးမားလှသည့် စိန်ခေါ်ချက်များကို တုန့်ပြန် ရန် DSW ၏ ဝန်ထမ်းအင်အားက အနိမ့်ဆုံးအခြေအနေတွင် ရောက်နေပါသည်။ မြို့ပြပဟိုချက်နေရာများမှ အပသို့ထွက်၍ အလုပ်လုပ်ရန် ဘတ်ဂျက်မရှိပါ။ လစာနှုန်းထားများတွင် ခရီးစရိတ်များ (သို့မဟုတ်) ဆု ကြေးများ မပါဝင်ပါ။ မူလတန်းနှင့် မူလတန်းလွန် ပညာရေးကဏ္ဍများတွင် အရည်အချင်းပြည့်မီသည့် ဆရာ များ၊ အခြေခံပစ္စည်းပစ္စယများ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ပြတ်လပ်နေပြီး သင်ကြားမှုအရည်အသွေးနိမ့်ကျခြင်း (အလွတ် ကျက်မှတ်ခြင်း၊ ရောင်ပြန်လက်အောင် ဆွပေးမှု မရှိခြင်း)၊ သင်ယူတတ်မြောက်မှု နိမ့်ကျခြင်းတို့ ပေါ်ပေါက် နေပါသည်။ သင်ကြားရေးနည်းစံနစ်စံနန်းများက စံမီမပါ။ မူလတန်းကြိုကျောင်းများတွင် ပညာပေးနှင့် တီ ထွင်ဖန်တီးမှုကိရိယာများ အကန့်အသတ်မျှသာ ရနိုင်ပါသည်။ စံနန်းများနှင့် ကိုက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ကြ ရန် အစိုးရက ကြီးကြပ်ပေးခြင်းမျိုးလည်း မရှိပါ။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင် ဝန်ထမ်းပြတ်လပ်မှု (အထူးသဖြင့် သားဖွားဆရာမ၊ အရံသားဖွားဆရာမ၊ လက်ထောက်ကျန်းမာရေးမှူးများ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ပြတ်လပ်နေသော ကျေးရွာအဆင့် ပဏာမကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုတွင်)ကို အဓိကပြဿနာအဖြစ် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများတွင် ဘတ်ဂျက်ကန့်သတ်ချက်ရှိခြင်း၊ အရည်အသွေးမီသည့် ဝန်ထမ်းများမရှိခြင်းတို့ဖြင့် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် မနိုင် ဝန်ထမ်း ဖြစ်နေပါသည်။

၄.၁.၂။ လူမှုဘဝရပ်တည်ရန် ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ၏ အခွင့်အရေးများ

မည်သည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်မဆို ကလေးသူငယ်များသည် အနာဂတ်အတွက် လူမှုအရင်းအနှီးများ ဖြစ်ကြ ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ ၎င်းတို့အတွက် ထိခိုက်လွယ်မှုကို လျော့ချခြင်းတို့ သည် အနာဂတ်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်သည် ခြွင်းချက် မဟုတ်ပါ။ သို့

သော် စိန်ခေါ်မှုများက များလွန်းလှပါသည်။ ကလေးသူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ ဆင်းရဲသော မိသားစုများအတွက် အစိုးရက ဖြည့်ဆည်းပေးရန် တာဝန်ရှိသည့် အခြေခံဥပဒေအရ ဥပဒေအရ လုံခြုံမှုပေးပြီးဖြစ်သော အခွင့်အရေးများ ရှိပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါလုပ်ငန်းတာဝန်ကို ပြီးပြတ်အောင်လုပ်ရန် ရနိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များက အကန့်အသတ် အလွန်ကြီးနေပါသည်။

ကျန်းမာရေးအခွင့်အရေးကို ချင်းပြည်နယ်မှ ကလေးအများစုနှင့် အခြားထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ မခံစားရပါ။ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော အဓိက ကျန်းမာရေးပြဿနာများမှာ အာဟာရ၊ ငှက်ဖျား၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ မိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေး၊ အခြားကူးစက်ရောဂါများကို ကာကွယ်ရေးတို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေပါသည်။ ကလေးငယ်များကြား အာဟာရချို့တဲ့ခြင်းနှင့် အာဟာရမလုံလောက်ခြင်း ဖြစ်ပွားမှုနှုန်း မြင့်မားနေခြင်းက သင်ယူနိုင်မှုစွမ်းရည်အပေါ် နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးသက်ရောက်မည်ဖြစ်ပြီး ယင်းသည် စားနပ်ရိက္ခာ မဖူလုံခြင်းနှင့် ဆက်နွှယ်နေသလို အသိဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ မရှိခြင်းနှင့်လည်း ဆက်နွှယ်နေပါသည်။

မူလတန်းကြိုကျောင်းအဆင့်တွင် ဆင်းရဲသားကလေးငယ်များနှင့် ဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများမှ ကလေးငယ်များအတွက် လက်လှမ်းမီမှု မမျှမတဖြစ်စေခြင်းဖြင့် ပညာရေးအခွင့်အရေးကို စိန်ခေါ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ မူလတန်းအပြီးတွင် ယောက်ျားကလေးငယ်များ၏ ကျောင်းထွက်နှုန်း မြင့်သည်။ ချင်းပြည်နယ်မှ ဘဝအခြေအနေများတွင် လက်တွေ့ကျကျ အသုံးချရန် ဖြစ်လာသောအခါ ပညာရေးသည် ငွေရသည့် အလုပ်ခွင်နှင့် ဘက်မညီသော်လည်း ယှဉ်ပြိုင်ရတော့သည်။ မူလတန်းအောက်ဆင့်စာသင်ကျောင်းများတွင် ဒေသဘာသာစကားကို အသုံးပြုခြင်းသည် ဟိုဟာလည်းမှန်၊ ဒီဟာလည်းမမှား နှစ်ဖက်သွားခါး ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာက ချင်းစကား မပြော၊ ကလေးများအတွက် သင်ယူတတ်မြောက်မှု နိမ့်သည် (သို့မဟုတ်) ဆရာတွင် ဗမာဘာသာစကားစွမ်းရည် လုံလောက်အောင် မရှိ၊ ကလေးများကို မူလတန်းလွန်အဆင့်သို့ ကူးရန် ပြင်ဆင်မပေးနိုင်ပါ။ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် မြင့်ကာသင်ယူခြင်းနှင့် အဆင့်ပိုမြင့်သည့် ပညာရေးအတွက် အရည်အချင်းပြည့်စုံသည်ဟု တန်ဖိုးဖြတ်ပေးနိုင်သည့် ဗမာဘာသာဖြင့် ဖြေဆိုရသည့် စာမေးပွဲများဝင်ရန် ကလေးများကို ပြင်ဆင်မပေးနိုင်ပါ။ ပညာရေးလက်လှမ်းမီခြင်း လုံးဝမရှိသော (သို့မဟုတ်) မဆိုစလောက်သာ လက်လှမ်းမီသော မသန်စွမ်းကလေးငယ်များမှာ အထူးသဖြင့် ထိခိုက်လွယ်သောလူအုပ်စု ဖြစ်ပါသည်။

ရနိုင်သည့် ရှိရင်းစွဲ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများမှာ အိုမင်းမစွမ်းသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လိုအပ်သလို သီးသန့်သင်တန်းပေးလေ့ကျင့်ထားသူများ မဟုတ်သဖြင့် အိုမင်းမစွမ်းသူများနှင့် မသန်စွမ်းသူများအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မလုံလောက်ပါ။ အိုမင်းမစွမ်းသူများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ရနိုင်စရာ သတင်းအချက်အလက်များက မလုံလောက်ဘဲ ဖြစ်နေပါသည်။ မိသားစုဖွဲ့စည်းပုံနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေ ပြောင်းလဲသည်နှင့် အထူးသဖြင့် အိုမင်းမစွမ်းသူများ ခံရတတ်ပါသည်။

ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများနှင့် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်း အခြေခံသဘောတရားများ အကန့်အသတ်နှင့်သာ ရှိပါသည်။ အဓိကအကြောင်းရင်းများမှာ ယောက်ျားကြီးစိုးသော ထုံးတမ်းစဉ်လာဥပဒေ၊ ယောက်ျားလွှမ်းမိုးမှု အားကြီးသော ရှေးရိုးယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသမီးများ ဘဝမြှင့်တင်ရေးနှင့် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ လက်လှမ်းမီခြင်း၊ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ရပ်များအဖြစ် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု (အမွေဆက်ခံသည့် ဖြစ်ရပ်တွင်)၊ တရားမျှတမှု၊ စီးပွားရေးပိုင်းတွင် ဩဇာအာဏာ မြှင့်တက်လာခြင်း (သို့မဟုတ်) မည်သည့်နယ်ပယ်တွင်မဆို ဆုံးဖြတ်ချက် ပေးနိုင်ခြင်း၊ စသည်တို့ကို အမျိုးသမီးများ လက်လှမ်းလုံးဝမီ (သို့မဟုတ်) အကန့်အသတ်နှင့်သာ လက်လှမ်းမီပါတော့သည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများဆိုသည်မှာ အမျိုးသမီးများ လူမှုရေးအဆင့်အတန်း နိမ့်ကျနေခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားများ အရက်အလွန်အကျွံသောက်ခြင်း၊ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်းက မီးမွှေးပေးလိုက်သည့် စိတ်ဖိစီးမှုများ စသည်တို့က အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်ရန် မကြာခဏဆိုသလို မောင်းခလုတ်ကို ဖြတ်ပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ မကြာမကြာ ဖြစ်ပါသည်။ အာဏာပိုင်များ (သို့မဟုတ်) လူထုက ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ရန် မလိုသည့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ပြဿနာရပ်ဟု ရှုမြင်ကြပါသည်။

၄.၂။ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်သည့် အဓိကဦးစားပေးကိစ္စရပ်များ

ကွင်းဆင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ချင်းပြည်နယ်မှ အဓိကပါဝင်ပါတ်သက်ဆောင်ရွက်သူများနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နီးနှောတိုင်ပင်ခြင်း ပြုလုပ်ကာ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့သည့် ဦးစားပေးကိစ္စများသည် (အောက်တွင် အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြထားပြီး အခန်း ၅၊ အဆိုပြုစီမံချက်များတွင် ထပ်မံဖော်ပြထားသည့်) လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ၊ ပညာရေးနှင့်ကျန်းမာရေး၊ စသည်တို့နှင့် နီးနွယ်နေသည့် သီးခြားနယ်ပယ် အများအပြားတွင် စူးစိုက်ထားပါသည်။ အုပ်စုများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီး ချင်းပြည်နယ်မှ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများနှင့် ပူးပေါင်း၍ နီးနှောတိုင်ပင်ကာ သဘောတူညီချက် ရယူခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် LSP ပြင်ဆင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တလျောက် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ အခွင့်အရေးများနှင့် ကဏ္ဍအလိုက် သီးသန့်ပြဿနာများ၊ ဦးစားပေးရေးအကြား အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်နေခြင်းများ၊ ကဏ္ဍတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆန့်ထွက်ကာ ထပ်နေခြင်းများ ရှိပါသည်။ ဥပမာ၊ ကလေးငယ်အားလုံး အတွက် ပညာရေးအခွင့်အရေး။

၄.၂.၁။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ

လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော ဦးစားပေးနယ်ပယ်များသည် သီးခြားအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ အ

ကောင်အထည်ဖော်ခြင်းများနှင့် ဆက်နွယ်နေပါသည်။ ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုအသီးသီးအတွက် သီးခြားပြဿနာနယ်ပယ်များကို ဦးစားပေးများအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။

<p>ကလေးသူငယ်များ</p>	<p>ပညာရေးအခွင့်အရေး။ စီးပွားရေးထွက်ရပ်လမ်းများ မရှိခြင်းနှင့် ခရီးအကွာအဝေးများကြောင့် ဆင်းရဲသားမိသားစုများအနေဖြင့် ကလေးငယ်များကို မူကြိုနေ့ကလေးထိန်းကျောင်းသို့ မပို့နိုင်သည့် ပြဿနာများဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ၎င်းသည် လူမှုစီးပွားရေး တဖက်စောင်းခြင်းဖြစ်နေခြင်းကို ကြာရှည်စေပြီး ဘဝအခွင့်အလမ်းများ တန်းတူမရခြင်းဆီသို့ ဦးတည်နေပါသည်။ စာသင်ကျောင်းများ မရှိခြင်းနှင့် ခရီးဝေးခြင်းတို့ကြောင့် မူလတန်းလွန်အဆင့်နှင့် အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းအဆင့် စာသင်ကျောင်းများကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လက်လှမ်းမီကြောင်း ကျောင်း ဝင်ခြင်းဆိုင်ရာ စာရင်းအင်းများတွင် အတည်ပြုထားပါသည်။</p>
	<p>ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများ။ လမ်းဖောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းခွင်မှ ကလေးသူငယ်များဖက်မှ ကြည့်လျှင် ၎င်းတို့အပေါ် အလေးထားခြင်းခံရရန် ထိုက်တန်ပါသည်။ ဥပမာ၊ ILO ၏ စံနှုန်းများကို လိုက်နာသည့် တင်ဒါခေါ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များမှတစ်ဆင့်။ ကလေးလုပ်သားနှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် ပြဿနာများကို ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အလေးထားမှု နည်းပါးပါသည်။</p>
	<p>ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျှော့ချခြင်း။ ကလေးသူငယ်များအနေဖြင့် မိသားစု၏ လူမှုစီးပွားရေး အခြေအနေများအပေါ် မှီခိုနေရပါသည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဘဝမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အာဟာရနှင့် စားနပ်ရိက္ခာလုံခြုံရေးကို ပစ်မှတ်ထားသည့် စီမံချက်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို ခံစားနိုင်ပါလိမ့်မည်။ အိမ်ထောင်စုတစ်ခုလုံး၏ ထိခိုက်လွယ်မှုကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သည့်အခါ ကလေးသူငယ်များအတွက် အာဟာရအဆင့်အတန်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့်ပညာရေး မျက်နှာစာများတွင် အခြေအနေပိုကောင်းလာသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ဖြစ်ထွန်းလာနိုင်ပါသည်။ ထိခိုက်လွယ်သော ကလေးငယ်များ (မိဘမဲ့ကလေးသူငယ်များ၊ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ၊ ကလေးများသော အိမ်ထောင်စုများမှ ကလေးငယ်များ၊ မိစုံဖခံမရှိသော မိသားစုများမှ ကလေးငယ်များ) ကို အထူးအလေးထားဖို့ လိုအပ်ပါသည်။</p>
<p>အမျိုးသမီးများနှင့် ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှခြင်း</p>	<p>အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ။ ယေဘုယျအနေဖြင့် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ပြဋ္ဌာန်းသည့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများနှင့် ဥပဒေအကြောင်း သိမှတ်ရရှိရန် နိမ့်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် အာဏာပိုင်များနှင့် လူထုအဆင့်တွင် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဖြူးခြင်းနှင့် အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ခြင်း လိုအပ်ချက်။</p> <p>အိမ်တွင်းနှင့် ကျား/မ ကွဲပြားမှုအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု၊ အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် ရိုးရာအာဏာပိုင်များအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံကြသော်လည်း ပြဿနာရပ်ဟု အသိအမှတ်မပြုသော အိမ်တွင်းနှင့် ကျား/မ ကွဲပြားမှုအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လူကုန်ကူးခြင်း (‘ပါဆယ်ထုတ်သတို့သမီး’ အပါအဝင်) ပြဿနာများကို သီးသီးသန့်သန့် အလေးထားရန် လို</p>

	<p>အပ်ပါသည်။</p> <p>ရပ်ရွာအတွင်းမှ အမျိုးသမီးများ၏ အသံနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးခြင်း။ အမျိုးသမီးများ၏ အသံ ကျယ်ကျယ်ထွက်စေဖို့ ဖြစ်နိုင်ခြေများမှာ စီးပွားရေးတွင် သြဇာတက်ခြင်း၊ ပညာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများကို လက်လှမ်းမီမှု တိုးတက်လာခြင်းများနှင့် နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်နွယ်နေပါသည်။</p>
<p>မသန်စွမ်းသူများ</p>	<p>မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများ။ အဆင့်အားလုံး (အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ စာသင်ကျောင်း များ၊ ကျန်းမာရေးဌာနများ၊ အထွေထွေအနေဖြင့် လူထု)တွင် မသန်စွမ်းသူ အခွင့်အရေးများ အကြောင်း ပဟုသုတဖြန့်ဝေရန်နှင့် အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းတွင် လူမှုဖူလုံရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဌာနများအကြား ချိတ်ဆက်မှုများလည်း ပါဝင်ပါသည်။</p> <p>မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ။ ခွဲခြားဖယ်ထုတ်ထားခြင်းနှင့် လူမှုဆိုင်ရာ အမည်းစက်တင်၍ နှိမ်ခြင်းတို့ကြောင့် မသန်စွမ်းကလေးငယ်များအဖို့ ပညာရေးကို လက်လှမ်းမီမှု အမှန်တကယ် မရှိသည်ဖြစ်ရာ မူလတန်းကြိုကျောင်းများ၊ စာသင်ကျောင်းများ၊ အသက်မွေးကျောင်းသင်တန်းများတွင် မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို အလေးဂရုပြုရန် လိုအပ်ပါသည် (အကျုံးဝင်သည့် ပညာရေး)။</p> <p>အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ခြင်း။ မိဘများနှင့် လူထုများအကြား အထွေထွေအသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ချက်။ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများမှ အစိုးရအရာရှိများနှင့်လည်း အထွေထွေအသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ချက်။ အကျုံးဝင်သောပညာရေးအတွက် ဆရာများအား သီးသန့်သင်တန်းပို့ချခြင်း။ ကာယပိုင်းတွင် မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းအတွက်သာ မဟုတ်၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းခြင်း၊ အမြင်အာရုံချို့တဲ့ခြင်း၊ မျက်စိကွယ်ခြင်းတို့ကိုလည်း စူးစိုက်ဆောင်ရွက်ဖို့ လိုအပ်ချက်။</p> <p>ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချခြင်းနှင့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အစီအမံများ။ မသန်စွမ်းသူများရှိသော အိမ်ထောင်စုများကို ပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြင့် ရလဒ်အနေဖြင့် မသန်စွမ်းသူ ဖြစ်ပွားမှုနှုန်း မြင့်မားသည့် ဒေသများတွင် ဆင်းရဲမွဲတေမှု သိသိသာသာ လျော့ကျနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များတွင် ပစ်မှတ်အိမ်ထောင်စုများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရာ၌ မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းကို ကိုးကားအညွှန်းကိန်းအဖြစ် ထည့်သွင်းရန် လိုအပ်ချက်။</p>
<p>အိုမင်းမစွမ်းသူများ</p>	<p>စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်း။ ဘိုးဘွားရိပ်သာများတွင် ဝန်ထမ်းခန့်ရာ၌ မကြာခဏဆိုသလို မကျွမ်းကျင်သူများ ဖြစ်တတ်ပါသည်။ ဘိုးဘွားစောင့်ရှောက်ရေးအတွက် သီးသန့်သင်တန်းပေး လေ့ကျင့်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အိမ်တွင်းပြုစောင့်ရှောက်မှု အစီအမံများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော ဝန်ထမ်းများနှင့် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများကိုလည်း အဆိုပါသင်တန်းတွင် ထည့်သွင်းပါမည်။</p> <p>အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ခြင်း။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ထိခိုက်လွယ်မှု မြှင့်တက်လာခြင်း</p>

	<p>ရှုထောင့်များမှ အိုမင်းမစွမ်းသူများအတွက် သီးခြားလိုအပ်ချက်များကို အလေးဂရုပြုသည်။ အခြေခံအဆင့်သုတေသနများတွင် အသက်နှင့်ဆက်နွယ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ပါဝင်ရန်၊ ဝင်ငွေတိုးလုပ်ငန်းများတွင် သက်ကြီးရွယ်အိုများ ပါဝင်ရန်၊ အထူးသဖြင့် ဆွေမျိုး သားချင်းမရှိသော မသန်စွမ်းသူ သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် ကာယလုပ်ရှားနိုင်မှုနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ရန်၊ ကျား/မ ကွဲပြားမှုကို အခြေခံသည့် ထိခိုက်လွယ်မှုကို ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ရန်၊ ကိုယ်ထူကိုယ်ထအုပ်စုများ၊ ထောက်ပံ့ကူညီရေးအုပ်စုများမှတစ်ဆင့် လူမှုအရင်းအနှီးများကို သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် ချိတ်ဆက်ကာ တည်ဆောက်သည်။ အသုံးပြုသည်။</p> <p>လူထုအခြေပြုအိုမင်းမစွမ်းသူများအားစောင့်ရှောက်ခြင်း။ ထိခိုက်လွယ်မှုကို လျော့ချရန်နှင့် အိုမင်းမစွမ်းသူများအား အဖွဲ့အစည်းဘောင်အတွင်း သွင်းမည့်အစား ရွာတွင်မြဲနေအောင် ဖြစ်တန်ခြေများကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် HelpAge က အစပျိုးခဲ့သည့် ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးကူညီသည်။</p>
<p>အင်စတီကျူးရှင်းပိုင်းတွင်ဖွဲ့စည်းမှု</p>	<p>စွမ်းဆောင်ရည်ဖွဲ့စည်းခြင်း။ DSW ဝန်ထမ်း၊ အစိုးရ၏ အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအား လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး၊ ထိခိုက်လွယ်မှု၊ ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများအတွက် သီးသန့်လိုအပ်ချက်များနှင့် အခွင့်အရေးများနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ဖြစ်ရပ်များအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် ဖွဲ့စည်းပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။</p> <p>ဘတ်ဂျက်များနည်းခြင်းနှင့် ဘတ်ဂျက်ပိုင်းတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ကင်းမဲ့ခြင်းသည် အဓိကပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ပြီး အကယ်၍ DSW က လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ရှေ့ပြေးစီမံချက်များတွင် မျှော်မြင်ဆောင်ရွက်သည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါက အဆိုပါကိစ္စများကို အလေးထားရန် လိုအပ်ပါသည်။</p> <p>CSO များ၏ စွမ်းဆောင်ရည်။ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်ရွှေ့ပြောင်းခြင်း စွမ်းဆောင်ရည်ရှုထောင့်များတွင် CSO များ၏ အားသာချက်များကို အသုံးပြုခြင်းသည် အရေးကြီးပါသည်။ အံဝင်ဝင်ကျဖြစ်မည့် ရံပုံငွေများပေးရန် ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ရှာဖွေသင့်ပါသည်။</p>

၄.၂.၂။ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ

ပညာရေးကဏ္ဍမှ အဓိကပြဿနာများသည် မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာအဆင့်များမှ မူကြိုနေ့ကလေးထိန်းကျောင်း၊ မူလတန်းကျောင်း၊ အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းအဆင့်စာသင်ကျောင်းများနှင့် ဆက်နွယ်နေပါသည်။ သင်ကြားမှု/သင်ယူမှု အရည်အသွေးနိမ့်ကျခြင်းများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြည်နယ်အဆင့် ကြားဖြတ်ဆောင်ရွက်ချက်သည် အမှန်တကယ်တွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့် ကြားဖြတ်ဆောင်ရွက်ချက်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပြီး ယေဘုယျအနေဖြင့် အခြေခံပညာရေးအဆင့်အားလုံးကို လွှမ်းမိုးပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင် အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်း(အောက်ဆင့်)တွင် ကျောင်းထွက်မှုသည် ကြီးထွားလာသည့် ပြဿနာဖြစ်သောကြောင့် မူလတန်းနှင့် မူလတန်းလွန်အဆင့်များဖွံ့ဖြိုးရေးကို ဦးစားပေးသင့်ပါသည်။ ကွင်းဆင်းသုတေသန

လုပ်ငန်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်စဉ်က ကြုံတွေ့ခဲ့သည့် ပြဿနာများကို စွမ်းဆောင်ရည်မရှိခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ လက်လှမ်းမီမှု မရှိခြင်းတွင် တွေ့ရသလို ကလေးသူငယ်များ၏ ပညာရေးအခွင့်အရေးများ ဧကန်ဖြစ်လာအောင် အားထုတ်မှု မရှိခြင်းတွင်လည်း တွေ့ရပါသည်။ အဆိုပါတွေ့ရှိချက်များဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ အကြံပြုချက်များကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။

<p>စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်များလက်လှမ်းမီမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း</p>	<p>ပညာရေး၏ အရည်အသွေး။ မူလတန်းအဆင့်နှင့် အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်း(အောက်ဆင့်)များတွင် သင်ယူတတ်မြောက်မှု နိမ့်ကျခြင်းဖြစ်ရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန်၊ ကျောင်းသားများအား အရည်အသွေးပြသင်ယူမှုအခွင့်အလမ်းများပေးရန်၊ ပညာရေးအရည်အသွေး အားလုံးကိုခြုံ၍ မြှင့်တင်ရန်၊ စသည်တို့အတွက် အရည်အသွေးပိုကောင်းသည့် သင်ကြားရေးပစ္စည်း ဖွဲ့စည်းဖို့ ကျွမ်းကျင်မှုများအပါအဝင် ဆရာများ၏ လမ်းညွှန် ဗဟုသုတနှင့် သင်ကြားရေးကျွမ်းကျင်မှုများကို မြှင့်တင်ခြင်း။ အစိုးရနှင့် CSO များ၏ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှု ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးအကြား ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ခြင်းနှင့် စာသင်ကျောင်းများ ကြီးကြပ်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်း။</p>
	<p>သတင်းအချက်အလက်များဖလှယ်ခြင်း။ မြို့နယ်အတွင်းနှင့် မြို့နယ်များအကြား၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအကြား အခွင့်အလမ်းများ ဖလှယ်ရန် ဆရာများအတွက် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကွန်ယက်ဖွဲ့စည်းခြင်း။ စာသင်ကျောင်းအတွင်းနှင့် စာသင်ကျောင်းများအကြား၊ ဆရာများ၊ ကျောင်းသားများ၊ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ/လူငယ်များ၊ မိဘများအကြား၊ အစိုးရ၊ လူထုများ၊ CSO များအကြား ပုံမှန်သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ ထူထောင်ခြင်း။</p>
	<p>အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ခြင်း။ လူထုအဆင့်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများတွင် (က) ကလေးများကို ပညာသင်ပေးခြင်း၏ တန်ဖိုး (ခ) သင်ယူတတ်မြောက်မှုမျှော်မှန်းချက်များ (ဂ) မိဘ/ဆရာ/ကျောင်းသားရေးရာများတွင် ပါဝင်ခြင်း (ဃ) အရည်အသွေးကောင်းသော ပညာရေးအပြုများ ထွန်းကားရေးအတွက် ကျောင်း/စာသင်ခန်း အတွင်းနှင့်အပမာ ရှိရင်းစွဲ သဘာဝ/ရုပ်ပိုင်း/ပစ္စည်းပစ္စယ အရင်းအမြစ်များကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ၊ ထိရောက်စွာ အသုံးချခြင်း၊ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ အသိနိုးကြားမှု မြှင့်တင်ခြင်း။</p>
<p>ကလေးသူငယ်များ၏ ပညာရေးအခွင့်အရေး</p>	<p>မူလတန်းကြိုကျောင်းပညာရေး။ မြို့နယ်များနှင့် ကျေးရွာများတွင် ECCD ဝန်ဆောင်မှုများ ထူထောင်ခြင်း (နှင့်/သို့မဟုတ်) တိုးချဲ့ခြင်း၊ ကျောင်းများတွင် ကစားကွင်း၊ ကစားစရာများ ပေးဝေခြင်းအပါအဝင် ECCD အဆင့်အတန်းများကို ထူထောင်ခြင်း (နှင့်/သို့မဟုတ်) တိုးချဲ့ခြင်း။</p>
	<p>မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ။ ကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များအတွက် (အခြားတစ်ဖက်မှ (နှင့်) အကျိုးဝင်သော) သင်ယူခြင်းအခွင့်အလမ်းများ ဖော်ဆောင်ခြင်း။ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ သတင်းအချက်အလက်များ၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ စသည့် အခွင့်အလမ်းများ</p>

	ရယူရာတွင် ချန်ထားခံရသည့် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များအတွက်လည်း ထိုနည်းတူစွာ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း။
	ဒေသဘာသာစကားဖြင့်သင်ကြားသောသင်ရိုးညွှန်းတမ်း။ မူလတန်းအောက်ဆင့် စာသင်ကျောင်းများတွင် ရွေးချယ်ထားသည့် ချင်းဘာသာစကားများဖြင့် ဒေသတွင်း ပြုစုထားသည့် သင်ကြားရေးသင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို ထည့်သွင်းပေါင်းစည်းခြင်း။

၄.၂.၃။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ

ကျန်းမာရေးအခြေအနေကို ဆုတ်ယုတ်အောင် သက်ရောက်နေသည့် ဖြစ်ရပ်များအဖြစ် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသည့် ပြဿနာများသည် မကြာခဏဆိုသလို ချင်းပြည်နယ်၏ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ အိမ်ထောင်စုများ၏ အဆင့်အတန်းများနှင့် ဆက်သွယ်နေပါသည်။ အထွေထွေအသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြဿနာများ၊ အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းနှင့် ဝင်ငွေမလောက်ခြင်း၊ သီးနှံအထွက်ဆုတ်ခြင်း၊ စသည်တို့သည် ကျန်းမာရေးဗဟုသုတနှင့် ကျန်းမာရေးကိစ္စများကို ဂရုပြုမှု နိမ့်ကျခြင်းနှင့် ပူးပေါင်း၍ ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြမှ အိမ်ထောင်စုများ၏ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်းအပေါ် သက်ရောက်ပါသည်။ အဆိုပါ ကိုးကားအညွှန်းကိန်းများ (အဓိကအားဖြင့် စီးပွားရေး)အပေါ် သက်ရောက်မှု နည်းနိုင်သမျှ နည်းစေရန် အလုပ်အကိုင်များ ဖန်တီးပေးသည့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရှေ့ပြေးစီမံချက်များ၊ အသေးစားချေးငွေကို လက်လှမ်းမီခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးနယ်ပယ်မှ ဆင့်ကဲကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းရှေ့ပြေးစီမံချက်များ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ စီးပွားရေးဩဇာကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ စသည်တို့နှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်သော ပေါင်းစည်း (အလုံးစုံ) ချဉ်းကပ်မှု လိုအပ်ပါသည်။

မြင်ကွင်းကျယ်ဖြင့် ဖော်ပြရလျှင် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှ အောက်ပါကိစ္စများကို အနာဂတ်တွင် ဦးစားပေးရန် ချင်းပြည်နယ်အစိုးရအား အကြံပြုပါသည်။ ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ (၅) နှစ်အောက် ကလေးသူငယ်များ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများ၊ နို့တိုက်မိခင်များ)၏ အာဟာရအဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ ကျေးရွာအဆင့်တွင် အရည်အသွေးပြည့်မီသည့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ပြတ်လပ်ခြင်း။ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ထိုဦးစားပေးများကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော စာရင်းရှည်မှ ဆက်သွယ်ပြဿနာများအကြား ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။

အာဟာရ	အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း။ ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ (ကလေးများသော ဆင်းရဲသားမိသားစုများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ အိုမင်းမစွမ်းသူများ၊ အမျိုးသမီးများ) ကို သီးသန့် အလေးပေး၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု (အလုပ်အကိုင်၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ အသေးစားစက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း)မှတစ်ဆင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဘဝများကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် အာဟာရအဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ရန်။
	ကလေးသူငယ်အာဟာရ (အသိနိုးကြားမှု မြှင့်တင်ခြင်းကို သီးသန့်စူးစိုက်ထားသည်)။ မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာအဆင့်များတွင် မိဘများအတွက် ပညာပေးစီမံချက်များ၊ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုမှု မြှင့်

	တင်ခြင်း၊ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအဖွဲ့၏ ကျောင်းတွင်းအာဟာရကျွေးမွေးခြင်းစီမံချက်များကို ပစ်မှတ်ထားခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ငါးမွေးမြူရေးကန်များ၊ အိမ်ဝင်းခြံအာဟာရဥယျာဉ်များ ပါဝင်သည့် အစားအစာ ထုတ်လုပ်ရေးအစီအမံများနှင့် ပညာပေးလုပ်ငန်းများဖြင့် စာသင်ကျောင်းများ လွှမ်းခြုံထားသည့် ဒေသများမှ မိဘများကို ပစ်မှတ်ထားခြင်း။
ပဏာမကျန်းမာရေးနှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး	<i>မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး။</i> မိသားစုစီမံကိန်း၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်စောင့်ရှောက်ရေးဆေးခန်းများ၊ သားဖွားခန်းများကို လက်လှမ်းမီခြင်းအပါအဝင် ကျေးရွာများတွင် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးအခြေအနေကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ လက်ရှိမိခင်နှင့်ကလေးကျန်းမာရေးစီမံချက်များကို ထပ်တိုးမြို့နယ်များသို့ ချဲ့ထွင်ခြင်း။
ကျန်းမာရေး	<i>ကူးစက်ရောဂါများ။</i> ကျေးရွာအဆင့်တွင် အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ရောဂါကူးစက်ပုံနှင့် ရောဂါကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ (တီဘီ၊ အိတ်ချ်အိုင်စွဲ၊ ငှက်ဖျား) အကြောင်း သင်တန်းပို့ချခြင်း၊ ရောဂါကာကွယ်ရေးနှင့် ကုသရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်း။
	<i>ရှင်းလင်းခြင်း(evacuation)။ ဘေးလွတ်ရာသို့ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။</i> ဖြစ်နိုင်သည်မှာ CSO များ ကိုင်တွယ်သော လှည့်ပတ်ရုံပုံဖြင့် ကျေးရွာများတွင် အရေးပေါ်သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ထူထောင်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဋ္ဌာနများကို လူထုလက်လှမ်းမီခြင်းတွင် အလုံးစုံမြှင့်တင်ခြင်း။
လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်	<i>ပဏာမကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသည့် ဝန်ထမ်းများ ပြတ်လပ်ခြင်း။</i> ကျေးရွာနှင့် မြို့နယ်အဆင့်များတွင် ပဏာမကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသည့် ဝန်ထမ်းများ ပြတ်လပ်ခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဥပမာ၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသော ခြေခံကျန်းမာရေးလုပ်သားများ၊ လက်သည်များ၊ လူနာလွှဲပြောင်းပေးပို့သည့်စံနစ်ကို အားဖြည့်ခြင်းဖြင့်။

၄.၃။ ရနိုင်သောအရင်းအမြစ်များ

ချင်းပြည်နယ်မှ အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော ဆောင်ရွက်သူများသည် လတ်တလောကာလ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေး ရှေ့ပြေးစီမံချက်များတွင် အဓိက ဖြစ်ပါသည်။ အစဉ်မပျက် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်က ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်၊ ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရအင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အရင်းအမြစ်အခြေအနေအပေါ် လွှမ်းမိုးပါလိမ့်မည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချထားသည့် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်က ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများအတွက် တက်တက်ကြွကြွပါဝင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ဆောင်ကြဉ်းပေးပါလိမ့်မည်။ အနာဂတ်ကာလရောက်လျှင် ပြင်ပမှ ဇာတ်ကောင်များ (အလှူရှင်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ)သည်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်လာပါမည်။

၄.၃.၁။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ

ချင်းပြည်နယ်တွင် မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာအဆင့် အဖွဲ့အစည်းပိုင်း၌ ချိနဲ့သည်။ တခါတရံ အစိုးရယန္တရား များ မရှိပါ။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် အသိအမှတ်ပြုဖို့ လိုအပ်ပါသည်^{၅၈}။ လူမှုဘဝကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှာ ချင်း ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ဦးစီးဌာနအမျိုးမျိုး၊ အရင်းခံအဖြစ် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနများ၏ နယ်ပယ်များပါသလို ဘဏ္ဍာရေး၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးတို့၏ နယ်ပယ်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ရပ်ရေးရွာ ရေးကိစ္စများတွင် အမျိုးသမီးများ၏အသံပါဝင်ခြင်း၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးတွင် အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်း၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများစသည်တို့နှင့် ဆက်နွယ်၍ MAAF နှင့် MMCWA သည်လည်း အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍများမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကောင်း ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ မြို့နယ်အဆင့်တွင် ကော်မီတီအမျိုးမျိုး (၄င်းတို့မှာ ဆပ်ကော်မီတီ ၆ ခုပါဝင်သည့် မြို့နယ်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မီ တီ၊ မြို့နယ်စည်ပင်သာယာရေးကော်မီတီ၊ မြို့နယ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပံ့ပိုးမှုကော်မီတီ)ဖြင့် ကျားကန်ထား သည့် ကဏ္ဍတူနှင့်ကဏ္ဍဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက အဓိကဇာတ်ကောင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ကျေးရွာ အုပ်စုအဆင့်နှင့် ကျေးရွာအဆင့်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် အစိုးရ၏ မူဝါဒများကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် တာဝန်ရှိသည့် အစိုးရ၏ အဓိကကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးကော်မီတီများ၊ မြို့နယ်/ကျေးရွာမှ ရွာမိရွာဖ၊ မြို့မိမြို့ဖများသည် အစိုးရနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကြားရှိ ကွက်လပ် တွင် လုပ်ရှားဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ပါသည်။

စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေခြင်းကို အသစ်ဖြစ်ထွန်းလာသည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းနှင့် ချဉ်းကပ်သည့်အခါ ချင်းပြည်နယ်အတွက် တစ်စုံတစ်ရာအတိုင်းအတာထိ အကျိုးမရှိသေးပဲ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဓါတ်သတ္တုကြွယ်ဝသည့် အခြားပြည်နယ်များနှင့်မတူ၊ ချင်းပြည်နယ်တွင် ပြည်နယ်အတွင်း အခွန်ဝင်ငွေတိုး ဖို့ အကန့်အသတ် အလွန်ကြီးပါသည်။ ပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူမှုရေးကဏ္ဍဘတ်ဂျက်အတွက် ပြည်ထောင် စုအစိုးရ၏ ရံပုံငွေအပေါ် အလွန်မှီခိုရပါသည်။ သို့သော် ထိုပြဿနာကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက သတိပြုမိပါ သည်။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချရေးရံပုံငွေကဲ့သို့ ခွင့်ပြုငွေများဖြင့် ချင်းပြည်နယ်အတွက် ထပ်ဆောင်းရံပုံငွေ ခွဲဝေပေးပါသည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲသည့်တာဝန်ကို ပြည်နယ်များနှင့် မြို့နယ်များသို့ ရွှေ့လိုက် ခြင်းသည် ခြုံချိဆိုရလျှင် အပြုသဘောဆောင်သည့် အပြောင်းအရွှေ့ဖြစ်ပြီး အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးတွင် စွမ်းဆောင်ရည် သိသိသာသာကောင်းလာသည့် အကျိုးကျေးဇူး ဆောင်ကျဉ်းပေးပါလိမ့်မည်။ သို့သော် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးများ အတော်အတန် ဝန်ပိနေပါသည်။ စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပြင်ပမှ အထောက်အကူ လိုအပ်နေပါလိမ့်မည်။

^{၅၈} မြန်မာနိုင်ငံ၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ (State and Region Governments in Myanmar); ပြုစုသူ - Hemish Nixon နှင့် အပေါင်းပါများ၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်းနှင့် MDRD-CESDI၊ စက်တင်ဘာ၊ ၂၀၁၃။

၄.၃.၂။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ

ချင်းပြည်နယ်မှ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း အားလုံးနီးပါး (သို့မဟုတ်) အားလုံးသည် ဘုရားကျောင်းတော် များနှင့် ချိတ်ဆက်နေပါသည်။ သို့သော် ဘာသာရေးနှင့် မသက်ဆိုင်သည့် လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ဥပမာတစ်ခုအဖြစ် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်သည် လူမှုရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဖွဲ့ဝင်များဝင်ငွေ၏ ၁၀% နှင့် ညီမျှသည့် ဝင်ငွေခွန် ကောက်ပါသည်။ ပြည်နယ်အတွင်း လူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်းသူများနှင့် သီးသန့်သက်ဆိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများကို တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် မှတ်ပုံတင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကြန့်ကြာမှုများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ 'အကန့်အသတ်' များကြောင့် အဖွဲ့အစည်းအများစုတွင် တရားဝင်မှတ်ပုံတင် မရှိကြပါ။

အစိုးရအရင်းအမြစ်များ လုံလုံလောက်လောက် မရခြင်းကြောင့် အစိုးရမဟုတ်သည့် လုပ်ဆောင်သူများ (အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၊ ဒေသတွင်းမှ လူထုများ)ကို တဖက်တလမ်းမှ ပါဝင်ဖြေရှင်းပေးရန် ဖိတ်ခေါ်ပါတော့သည်^{၉၉}။ ကွင်းဆင်းတွေ့ရှိချက်များက ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ ရှိရာဒေသများတွင် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိ (သို့မဟုတ်) အလွန်အားနည်းကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြပါသည်။ ပညာရေးနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးတွင်လည်း ထိုအခြေအနေသည် အလန့်တကြား ဖြစ်လောက်သည့် အနေအထားတွင် ရှိနေပါသည်။ ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများအတွက် ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်သည့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများတွင် အဓိကအစိတ်အပိုင်းကို ဘုရား ကျောင်းတော်အခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်ရပါသည်။ အထူးဆောင်ရွက်သူမှာ နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ကျောင်းတော်ဖြစ်ပြီး ရိုမန်ကက်သလစ်ကျောင်းတော်၊ အခြားခရစ်ယာန်လူထုများ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးကျောင်းများကလည်း လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ ပေးပါသည်။ မြောက်ပိုင်းချင်းပြည်နယ်တွင် ဘုရားကျောင်းတော်အခြေပြု လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းယန္တရားများ အားအကောင်းဆုံးဖြစ်ပြီး တောင်ပိုင်းချင်းပြည်နယ်တွင် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းယန္တရားများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများကလည်း ခွဲဝေတာဝန်ယူပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများက ပညာရေးတွင် ထက်သန်ကြသည် (ဘော်ဒါကျောင်းများနှင့် မိဘမဲ့ဂေဟာများ)။

လူထုအခြေပြု လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းယန္တရားများဖြင့် လွှမ်းခြုံထားပုံမှာ မိဘမဲ့ကလေးသူငယ်များ၊ ဆွေမျိုးသားချင်းမရှိသည့် သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ မသန်စွမ်းသူများကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်း၊ အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းဆင့် စာသင်ကျောင်းတက်ရန် ပညာရေးခိုးမြှင့်ငွေများ၊ (အနီးဝန်းကျင်)ကျေးရွာများမှ ကျောင်းသားများအတွက် မြို့များနှင့် ကျေးရွာများတွင် ဘော်ဒါကျောင်း

^{၉၉} ချင်းကပ်မှအသစ်ဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ချဉ်းကပ်ခြင်း (A new approach to services) ပြုစုသူ - Heinrich Dahm www.mmtimes.com (၁၆.၂.၂၀၁၄)။

များ ထူထောင်ခြင်း၊ ဆေးရုံသို့ ပို့ဆောင်ခြင်း၊ ဆေးဖိုးဝါးခပေးခြင်း၊ သွေးလှူရှင်များကွန်ယက်၊ စသည်ဖြင့် အပြန်ကျယ်လှပါသည်။ မိဘမဲ့ဂေဟာများ၊ ဘိုးဘွားရိပ်သာများ (သို့မဟုတ်) မူလတန်းကြိုကျောင်းများကဲ့သို့ ကျကျနန တည်ထောင်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများက လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ ပေးမည်ဖြစ်သလို ဖြစ်ရပ်အများအပြားတွင် ဥပမာ၊ အိမ်တိုင်ယာရောက် လာစောင့်ရှောက်မည်၊ အစားအစာ ထောက်ပံ့မည်၊ စသည့် မသန်စွမ်းသူများနှင့် အိုမင်းမစွမ်းသူများအတွက် အိမ်တွင်းအခြေပြုပြုစောင့်ရှောက်ခြင်းလို ဖွဲ့စည်းမှုမျိုးဖြင့်လည်း ဝန်ဆောင်မှုပေးပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် ခန့်ထားသည့် (တပိုင်းတစ)ပညာသည်များ အမြဲရှိနေရာ လူမှုရေးလုပ်ငန်း အထူးသဖြင့် အိမ်တွင်းအခြေပြု ပြုစောင့်ရှောက်မှုတွင် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၏ပါဝင်မှု မြင့်မားပါသည်။

၄.၃.၃။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍဟုဆိုလိုက်လျှင် ဒေသတွင်းပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများကို အကောက်အယူ ပြုကြပါသည်။ သို့သော် နောင်တွင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ချိတ်ဆက်ပင်ရောက်လာမည့် ပြင်ပ(နိုင်ငံခြား)ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများလည်း ပါဝင်လာနိုင်ပါသည်။ လူမှုရေးကဏ္ဍကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည့် CSR ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပေးရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကို တိုက်တွန်းရန် အခွင့်ပေါ်လာပေမည်။

ကွင်းဆင်းသုတေသနဆောင်ရွက်စဉ် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍပါဝင်သည့် အရင်းအမြစ်ပြောင်းရွှေ့ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ နမူနာပုံစံများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ တီးတိန်မြို့နယ်မှ တည်းခိုခန်းတစ်ခုသည် တည်းခိုခန်းဝင်ငွေများမှ တစ်ပုံကို စိုင်းဖွန်ရွာမှ မိဘမဲ့ဂေဟာ လုပ်ငန်းလည်ပတ်နိုင်ရန် ခွဲဝေချထားပေးပါသည်။ တည်းခိုခန်းတွင် ကပ်ထားသည့် ပိုစတာများဖြင့် မိဘမဲ့ဂေဟာအကြောင်း ဧည့်သည်များအား သိစေပြီး ထိုကဲ့သို့ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများအတွက် လိုအပ်ချက်ကို ထင်ရှားအောင် မျဉ်းသား၍ ပြထားပါသည်။ ကန်ပက်လက်မှ အခြားတည်းခိုခန်းသည် အခြေခံဆေးဝါးများ၊ ပတ်တီးလိပ်များနှင့် အနာဆေးထည့်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ဆေးပစ္စည်းများ ရှားပါးသည့် ကျန်းမာရေးဋ္ဌာနများကို ဆေးဝါးများဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။ နိုင်ငံတကာခရီးသွားဧည့်သည်များအား ၎င်းတို့ ခရီးစဉ်အတွက် ထောက်ပံ့ထားသည်များမှ လှူဒါန်းရန် တိုက်တွန်းထားပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လူမှုရေးတာဝန်ခံမှ နမူနာများသည် နောင်တွင် ဆောင်ရွက်မည့် ရှေ့ပြေးစီမံချက်များအတွက် ခိုင်မာသော အခြေခံများ ဖြစ်ပါသည်။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) သည်လည်း ရွေးကောက်လူထုများအတွက် ရွှေလျားကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးနေပါသည်။

၄.၃.၄။ ပြင်ပမှ သရုပ်ဖော်သူများ (လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ)

ပြင်ပမှ သရုပ်ဖော်သူများ(လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ)မှာ နိုင်ငံတကာအလှူရှင်အေဂျင်စီများ၊ INGO များ ဖြစ်ပြီး အဝေးရောက် ချင်းလူမျိုးများလည်း ပါဝင်ပါသည်¹⁰⁰။ အရင်းအမြစ်ရွှေ့နိုင်ခြင်းစွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများပေးရာတွင် ဆန္ဒအလျောက် ပါဝင်ခြင်းတို့သည် အပြောင်းအလဲအတွက် အားကောင်းသော တွန်းအားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ယန္တရားများတွင် ရံပုံငွေထည့်ဝင်ကြရာ၌ စေတနာအဓိကဖြင့် ထည့်ဝင်ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရား ကျောင်းတော်ကွန်ယက်များမှတစ်ဆင့် အရင်းအမြစ်များကို စုဆောင်းလုပ်ဆောင်ပါသည်။ ၎င်းတွင် လှူဒါန်း ခြင်းများ၊ ကောက်ခံခြင်းများ၊ ရံပုံငွေရှာဖွေရေးလုပ်ငန်းများပါဝင်သလို ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားရေးမှ ဝင်ငွေတိုးလုပ်ငန်းများလည်း အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အခြားမြို့ကြီးများနှင့် ပြည်ပတွင် နေထိုင်ကြသော အဝေးရောက်ချင်းလူမျိုးများနှင့် ချိတ်ဆက်မှု အားကောင်းကြပြီး ချင်းပြည် နယ်မှ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (မကြာမကြာဆိုသလို မိဘမဲ့ဂေဟာအတွက်) ကို ရေရှည်တည်တံ့အောင် စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းကြပါသည်။

ချင်းပြည်နယ်တွင် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ပြီးဖြစ်သော INGO အမြောက်အများ၊ အထူးသဖြင့် ကျန်းမာရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးနယ်ပယ်များမှ INGO များ၊ ၎င်းတို့သည် အရေးပါသည့် အရင်းအမြစ်တစ်ခုအဖြစ် ကိုယ်စားပြု ပါသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် နှစ်နိုင်ငံကြား အလှူရှင်အေဂျင်စီများအနေဖြင့် နောင်တွင် LSP အောက်မှ ရှေ့ပြေး စီမံချက်များကို ငွေကြေးထောက်ပံ့ရာတွင် ထည့်ဝင်ကောင်း ထည့်ဝင်ပါလိမ့်မည်။

၄.၄။ အကောင်အထည်ဖော်ရေးမဟာဗျူဟာများ

LSP အတွက် သက်ဆိုင်ရာအလိုက် သီးသန့်ဖြစ်သော အကောင်အထည်ဖော်ရေး မဟာဗျူဟာများသည် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဘဝများမှ ထိခိုက်လွယ်မှုကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ပြီး လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့် ရှောက်ရေးအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှ အလုံးစုံချဉ်းကပ်ခြင်းကို အခြေခံပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ချင်းပြည်နယ်မှ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ် အလုံးစုံနှင့် နီးနီးကပ်ကပ် ချိတ်ဆက်နေပြီး ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချခြင်းနှင့် အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းဘဝဖွံ့ဖြိုးခြင်း၊ ထိခိုက်လွယ်မှုလျော့ပါးသက်သာခြင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချခြင်း၊ စသည့် အပေါ် အထူးစူးစိုက်ဆောင်ရွက်သော ပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်ခြင်း၊ လိုက်ဖက်ညီညီချဉ်းကပ်ခြင်းကို ရောင်ပြန် ဟပ်ပါသည်။

လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဆက်နွယ်နေသော ပြဿနာ များကြားမှ အချိတ်အဆက်ကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ ချဉ်းကပ်ခြင်းဖြင့် ကိုင်တွယ်ရသည်ဖြစ်ရာ ထိုလိုအပ်ချက်

¹⁰⁰ နောက်ဆက်တွဲ ၁၀ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများပုံပြကို ကိုးကားပါသည်။ ၎င်းတွင် ချင်းပြည်နယ်မှ လူမှုရေးကဏ္ဍစီမံချက်များ၊ စီမံ ကိန်းများအကြောင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြထားပါသည်။

အရ ကဏ္ဍများကို ယုတ်နွယ်၍ (သို့မဟုတ်) ပေါင်းစည်း၍ ချဉ်းကပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ LSP ကို ချဉ်းပြည် နယ်ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ဖွဲ့စည်းထားပြီး အမျိုးသားဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေးမဟာဗျူဟာ စီမံချက်တွင် ထည့်ဝင်ပါလိမ့်မည်။ ချဉ်းပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ်က LSP တွင် ပါဝင်နေသည့် အခြင်းအရာများ ကို ချဉ်းပြည်နယ်ဘတ်ဂျက်(၂-၁၄-၂၀၁၅)တွင် ပေါင်းစည်းပြီး ရံပုံငွေအတွက် ၂၀၁၄၊ နိုဝင်ဘာတွင် ပြည် ထောင်စုအစိုးရသို့ တင်ပြမည်ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်သည် ချဉ်းပြည်နယ်အတွက် ပြင်ဆင်သော နောက်ဆက်တွဲ ကဏ္ဍအလိုက် နှစ်စဉ်ဘတ်ဂျက်အားလုံး၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်လာပါမည်။

LSP ဖြင့် ထိခိုက်လွယ်ခြင်းနှင့် နီးနွယ်သည့် သက်ဆိုင်ရာ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကိစ္စ အ မြောက်အများကို စူးစိုက်ဆောင်ရွက်နေစဉ် မည်သည့်စီးပွားရေးတွင်မဆို စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြင်းအရာအ များစုက သက်ဆိုင်ရာလူထု၏ လူမှုဘဝရလဒ်များအပေါ် သက်ရောက်နေကြောင်း ထင်ရှားစေရပါမည်။ မည်သည့်လူမှုရေးစီမံချက်မဆို လူအပေါင်း၏ ဘဝများအပေါ် သက်ရောက်နေသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများနှင့် ထိုလူတို့နေထိုင်ရာတွင် ရနိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးသရုပ်များသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ခွဲမရအောင် လိမ်ယှက်နေပါသည်။ ချဉ်းလူမျိုးအများ စုက အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် စိုက်ပျိုးရေးကို မှီခိုကြပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးက အစားအစာပေး သည်။ ဆေးကုစရိတ်ကို ထေမိစေသည်။ ကလေးများကို ကျောင်းပို့နိုင်သည်။ ဘဝအခြေအနေ ပိုကောင်း လာစေရန် အခွင့်အလမ်းများ ဖော်ဆောင်ပေးပါသည်။ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်း နိမ့်ကျခြင်းအတွက် အကြောင်းပြချက်အချို့မှာ လမ်းအလွန်ဆိုးခြင်း (သို့မဟုတ်) လမ်းမပေါက်ခြင်းကြောင့် ကျန်းမာရေးဝန် ဆောင်မှုများမှ ဖယ်ထုတ်ထားသလို ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ်အတွင်း အချိုးညီညီ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအတွက် သေချာမှုရှိစေရန် စီမံကိန်းရေးဆွဲသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပေါင်းစည်းရန်နှင့် ညှိနှိုင်း ပေါင်းစပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိ LSP ကို ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ၂၀၁၆/၂၀၁၁ စီမံချက်များနှင့် ဘတ်ဂျက်တွင် အပြည့်အဝ ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ခြင်းသည် အသက်တမျှ အရေးကြီးပါမည်။

နောင်လာမည့်နှစ်များတွင် နှစ်စဉ်စီမံကိန်းရေးဆွဲရာ၌ LSP သည် စီမံကိန်းရေးဆွဲသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပေါင်းစပ်ပါဝင်သည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်လာသင့်ပါသည်။ LSP ကို အစိုးရ၏ နှစ်စဉ်ဘတ်ဂျက်ဘောင် အတွင်းမှ ရံပုံငွေထောက်ပံ့ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရလဒ်အမြင်ဖြစ်သော အလှူရှင်များ၏ ထပ်တိုးရံပုံငွေ အတိုင်းအဆအရ အဆိုပါရံပုံငွေကို အစိုးရ၏ ဘတ်ဂျက်တွင် ဖြည့်ဆည်းမှုတစ်ခုအဖြစ် မြင်သင့်ပါသည်။ အစိုးရဘတ်ဂျက်ကို အစားထိုးသည့်တစ်ခုအဖြစ် မမြင်သင့်ပါ။ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ခြင်းအကျိုး၊ ဇယားကိုက် ခြင်းအကျိုးများ လူထုအတွက် ပေါ်ထွက်ရမည်ဆိုသည့် အသွင်သဏ္ဍာန်ဖြင့် LSP ကို NGO များ၊ CBO များ ၏ လုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ပေါင်းစည်းရပါမည်။ မည်သည့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်မဆို အစိုးရမဟုတ်သည့် လုပ်ဆောင် ပေးသူများ၏ နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ မတူညီသော အားသာချက်များနှင့် ကမကထပြုမှုများတွင် တိမ်မြုပ်နေ သည့် အလားအလာကောင်းများကို ရှာဖွေသင့်ပါသည်။ အကောင်အထည်ဖော်ရေးမဟာဗျူဟာများသည်

အဓိကလုပ်ဆောင်သူနှစ်ဦးကြား(အစိုးရနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း)နှင့် သက်ဆိုင်ရာအလိုက် ၎င်းတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်များ၊ အားသာချက်များ၊ အားနည်းချက်များကြားတွင် လည်ပတ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။

လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကိစ္စများ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် သက်ဆိုင်မှုအလိုက် ချမှတ်ထားသည့် မဟာဗျူဟာမြောက် ချဉ်းကပ်မှုများတွင် အောက်ပါအခြေခံသဘောတရားများ ပါဝင်ပါသည်။

အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်းသည် အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော ဇာတ်ကောင်များအကြား နှစ်ခွဲကွဲနေသည့် လက်ရှိအခြေအနေကို အားဖြည့်ပေးရာတွင် အရေးကြီးသည့် လုပ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အနာဂတ်တွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအား ရှိရင်းစွဲ အမျိုးသားအဆင့် ဥပဒေများ၊ မဟာဗျူဟာများ၊ မူဝါဒများနှင့် လိုက်ဖက်ညီညီ ဝန်ကိုထမ်းနေသူများဆိုသည့် ဇာတ်ရုပ်ပေါ်လွင်အောင် စွမ်းဆောင်ရည် ပေးရပါမည်။ ၎င်းအတွက် နည်းပညာကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ဗဟုသုတ၊ စီမံချက်ရေးဆွဲနိုင်သည့် ကျွမ်းကျင်မှုများ၊ ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းခြင်း အရည်အချင်းများ၊ အခွင့်အရေးများကို သတိမူခြင်း၊ ရနိုင်သော လူသားအရင်းအမြစ်ကို သတိပြုခြင်း၊ စသည်တို့ လိုအပ်သလို ဘတ်ဂျက်များ လုံလောက်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

ရှိရင်းစွဲ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် ထပ်ပိုးတည်ဆောက်ခြင်းကို အားပေးသင့်ပါသည်။ လူမှုရေးစီမံချက်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ရရှိခဲ့သည့် ရှိရင်းစွဲ အတွေ့အကြုံများအပေါ် ဆင့်၍ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ရှေ့ပြေးစီမံချက်များကို ထပ်လောင်းဖွဲ့စည်းရပါမည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရ၏တာဝန်များကို အစားမယူသင့်၊ သို့သော် အစိုးရ၏ တာဝန်များကို ဖြည့်စွက်ပေးရသည့် သဘောဖြစ်ရာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ နှစ်ခုမှ ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်မှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ အစိုးရမဟုတ်သော လုပ်ဆောင်မှုများ ခိုင်မြဲမှုနှင့် အရင်းအမြစ်များ ရွှေ့နိုင်သောတွန်းအားကို မပျက်စီးစေဘဲ ၎င်းတို့၏ ကမကထပြုမှုများကို ရှာဖွေခြင်းသည် ငြင်ငြင်သာသာနှင့် မျှခြေတစ်ခုရှာခြင်းဖြစ်ပြီး အစားထိုးခြင်း (သို့မဟုတ်) ရှိရင်းစွဲ ရှေ့ပြေးဆောင်ရွက်မှုများအား အချို့သတ်ခြင်းကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန် 'နှစ်ခုအကြား' ဆိုသည်နှင့် 'ဖြည့်စွက်ခြင်း' ဆိုသည်ကို အာရုံစူးစိုက်သင့်ပါသည်။

ရံပုံငွေရွှေ့ခြင်း (ရံပုံငွေစုစည်းရှာဖွေခြင်း)နှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း။ LSP အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ရံပုံငွေများရွှေ့ရန် လမ်းကြောင်းအမျိုးမျိုး ရှိပါသည်။ အစိုးရဘတ်ဂျက်များ၊ အလှူရှင်အေဂျင်စီများ၊ INGO များ၊ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ CSO များ ဖြစ်ကြပါသည်။ LSP ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် အလုံးစုံဘတ်ဂျက်တစ်ခုတွင် အရင်းအမြစ်မျိုးစုံမှလာသော ရံပုံငွေများ ပါဝင်သင့်ပြီး ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူအမျိုးမျိုး (အစိုးရ၊ အလှူရှင်အေဂျင်စီ၊ CSO)၏ ပါဝင်မှုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ပူးတွဲညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးကော်မတီ၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ချင်းပြည်နယ်အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲသင့်ပါသည်။

တွဲဖက်ရံပုံငွေယန္တရား (Matching Fund mechanism)။ လက်ရှိအရင်းအမြစ်များရွှေ့ပြောင်းမှုနှင့် ရှေ့ပြေးဆောင်ရွက်ချက်အသစ်များကို ဖွံ့ဖြိုးစေပြီး ပလက်ဖောင်းသဖွယ် အသုံးချသည်ကို လုံခြုံအောင်လုပ်ရင်း လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန် တွဲဖက်ရံပုံငွေယန္တရား ထူထောင်ခြင်းဖြင့် လုံခြုံမှုရနိုင်ပါ

သည်။ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများပေးရန် အစိုးရ (နှင့်/သို့မဟုတ်) ပြင်ပအလှူရှင်အေဂျင်စီများမှ ရရှိသော ရံပုံငွေများကို အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများရနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ ကူညီထောက်ပံ့ရေးလုပ်ငန်းယန္တရားကို ဒေသတွင်း ရှေ့ပြေးဆောင်ရွက်မှုများအား အစားထိုးခြင်းမပြုဘဲ ၎င်းတို့အပေါ်ဆင့်၍ တည်ဆောက်သင့်ပါသည်။ အစိုးရကို လူမှုဖူလုံရေးဝန်ဆောင်မှုများ အလုံးစုံပေးသူအဖြစ် တာဝန်ခံရန် ခွင့်ပြုသင့်ပါသည်။ လျှောက်ထားခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိကြောင်း၊ မျှမျှတတဆောင်ရွက်ကြောင်း သေချာမှုရှိစေရန် ပူးတွဲရံပုံငွေစီမံခန့်ခွဲရေးအလုပ်ယန္တရားတစ်ခု တည်ထောင်သင့်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု။ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများပေးခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်ပြောင်းရွှေ့ခြင်းတွင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို တိုးမြှင့်ရာဖွေသင့်ပြီး တွဲဖက်ရံပုံငွေများ လျှောက်ထားရာတွင် တူညီသောအခွင့်အရေး ပေးသင့်ပါသည်။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများတွင် ပိုလှုံ့ငွေ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ခွဲဝေချထားပေးသည့် တည်းခိုခန်းနမူနာများအကြောင်း ဖော် ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းကို တိုး၍ဖွံ့ဖြိုးအောင် ပြုလုပ်ပြီး ပုံတူကူးကာ ဆင့်ပွားဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

အကျိုးဝင်ခြင်းနှင့်အခွင့်အရေးများအခြေပြုချဉ်းကပ်မှု။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းယန္တရားများနှင့် ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ရာတွင် ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများအတွက် သီးခြားအခွင့်အရေးများ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းကို အခြေခံပါသည်။ ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများအတွက် တန်းတူညီမျှသည့် အခွင့်အရေးများ လုံခြုံမှုရှိစေရန် အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အသိနီးကြားမှုဖြင့်တင်ခြင်းသည် သော့ချက်ဖြစ်ပါသည်။ အချက်အချာကျပါသည်။ ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများကို လူမှုအဖွဲ့အစည်းအဝန်းအပိုင်း၏ ပြင်ပရောက်အောင် ပထုတ်ခြင်းနှင့် မှီခိုစေခြင်းများ ဖြစ်စေသည်ထက် လူမှုအရင်းအနှီး ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းပုဂ္ဂလိကစီမံခန့်ခွဲခြင်းထဲသို့ ပါဝင်စေခြင်းသည် အခြေခံသဘောတရားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လက်တွေ့အနေဖြင့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဘဝများမှ ထိခိုက်လွယ်မှုများအတွက် အမျှော်အမြင်ရှိသော ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။ ဖြစ်ပြီးမှ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းခြင်းထက် ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းကို ရည်ရွယ်ပါသည်။ မိဘမဲ့ကလေးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ အိုမင်းမစွမ်းသူများကို ရွာပြင်ဘက်မှ အိမ်များသို့ ပို့သည်ထက် ဆင်းရဲသားမိသားစုများအား အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ရွေးချယ်စရာများပေးခြင်းသည် ပြဿနာကို ဖြေရှင်းသည်မျိုးထက် အမျှော်အမြင်နှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည့် ဥပမာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ကျား/မ တန်းတူညီမျှခြင်း။ ကျား/မ တန်းတူအခွင့်အရေးညီမျှခြင်းနှင့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို လက်လှမ်းမီမီ ညီမျှခြင်းသည် ကဏ္ဍအားလုံး အချိုးညီညီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် သော့ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းကို ကျား/မ အခွင့်အရေးအတွက် သီးသန့်ဖြစ်သော ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့်သာ ရရှိနိုင်ပါသည်။ ယင်းတွင် ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများကို ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ခြင်း၊ အမျိုးသမီး အမျိုးသား အုပ်စုနှစ်စုလုံး ပါဝင်ရပါမည်။ သို့သော် အဆုံးရလဒ်တွင် တန်းတူညီမျှမှုရှိကြောင်း သေချာမှုရှိစေရန် မကြာမကြာဆိုသလို ကွဲပြားခြားနားသည့် ကြား

ဝင်ဆောင်ရွက်မှုများ ပါဝင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ တန်းတူအခွင့်အရေးများကို အမျိုးသမီးများ လက်လှမ်းမီရန် စီးပွားရေးတွင် ဩဇာအာဏာ မြှင့်တင်ခြင်းသည် စူးစိုက်ဆောင်ရွက်ရမည့် နယ်ပယ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ကြား ဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတွင် ဒေသန္တရအဆင့် ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သလို ပြည်နယ်အဆင့်လည်း ပါဝင်ရပါမည်။ ရှိရင်း စွဲ ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများကို ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းကိုမြှင့်တင်ရန် သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးသည့် ယာဉ်သဖွယ် အသုံးပြုပါသည်။ အမျိုးသမီးများကို ရပ်ရေးရွာရေးတွင် တက်တက်ကြွကြွ စကားပြောရန် ဖော် ဆောင်ပေးပါသည်။

လူမှုဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုယန္တရားများ တည်ဆောက်ခြင်း။ ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင် မှုများကို အခွင့်အရေးများအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုဖြင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းနယ်ပယ်မှကြည့်လျှင် CSO များနှင့် ပုဂ္ဂလိ ကကဏ္ဍများသည် ဝန်ဆောင်မှုများပေးသည့်အခါ ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် အားထုတ်မှုများအဖြစ် ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သလို လူမှုဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုယန္တရားများ လိုနေသည်ကိုလည်း အလေးထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ လူမှုရေးဝန် ဆောင်မှုများအတွက် ဥပဒေနှင့် အဖွဲ့အစည်းမူဘောင်များ ဖော်ဆောင်ပေးရမည့် အစိုးရအင်စတီကျူး ရှင်းများ၏ တာဝန်များကို စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ ဖြစ်ပါသည်။ CSO များသည် အစိုးရနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်ပြောရန် ပြည်သူများ၏အသံကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ လူမှုဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှု ယန္တရားများ လှုပ်ရှားလည်ပတ်ရန် စကားခြေတင်ပြောဆိုဖို့ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အပြန်အလှန် လက်ခံထားသည့် ကွင်း(space)များ ထူထောင်ရပါမည်။ ဘတ်ဂျက်တွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ဘုံသဘောတူထားသည့် စောင့် ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းယန္တရားများ နေရာတကျ ရှိရပါမည်။ CSO များက ထိုကဏ္ဍကို တာဝန်ခံရန် အားဖြည့် ထားရပါမည်။

၅။ အဆိုပြုစီမံချက်များ

ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသည့် ပြဿနာများနှင့် ဦးစားပေးမှုများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သည့် စီမံချက် အဆိုပြုချက်များသည် ချဉ်းပြည်နယ်မှ ထဲဝင်ဆောင်ရွက်သူများနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တိုင်ပင်နှီးနှောခြင်း များ၏ ရလဒ်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပြုချက်များ ရေးဆွဲရာတွင် စံသတ်မှတ်ချက် အမြောက်အများကို အခြေခံပါ သည်။ ၎င်းတို့သည် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော လိုအပ်ချက်များနှင့် အဓိက ထိခိုက်လွယ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ပါသည်။ ပြည်နယ်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်များတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၎င်းတို့ကို ပုံစံထုတ်ဖွဲ့စည်းပါသည်။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် အခွင့်အရေးများအခြေပြုချဉ်းကပ်မှု ကို ထပ်ဟပ်ပါသည်။ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော လိုအပ်ချက်များနှင့် စီမံချက်အဆိုပြုချက်တို့အကြား တစ်ဖြောင့်တည်း ဆက်နွယ်နေရန် မလိုအပ်ပါ။ ၎င်းတို့က မကြာခဏဆိုသလို အရင်းခံပြဿနာများနှင့် ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ပြီး ကဏ္ဍတစ်ခုစာမက ပိုကျယ်အောင် မြင်ကွင်းကိုချဲ့ထားခြင်းမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ ကြောင့် အချို့ပြဿနာများအတွက် လတ်တလော တုန့်ပြန်မှုသည် ချဉ်းပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက် အလုံးစုံ အောက်တွင် လိုအပ်ချက်အဖြစ် ထည့်ဝင်ပါသည်။ ဥပမာ၊ အာဟာရမြှင့်တင်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့်

ရှေးပြေးဆောင်ရွက်မှုများ၊ ပဏာမကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်း၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ အောက်တွင် စီမံချက်အဆိုပြုချက်များကို အဓိကအုပ်စု(၄)ခုအဖြစ် တင်ပြထားပါသည်။ စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများ။

အဆိုပြုချက်များကို အလွယ်တကူ ဖတ်နိုင်ရန် အနှစ်ထုတ်၍ အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြထားပါသည်။ အတွဲ ၂ တွင် စီမံချက်အဆိုပြုချက်အသေးစိတ်ဖွဲ့စည်းမှုများကို ထည့်သွင်းထားပါသည်။ အဘော်နယ်ပယ်၊ တည်နေရာ၊ စုစုပေါင်းဘတ်ဂျက်၊ အချိန်ကာလဘောင်စသည်တို့ ဖော်ပြထားသည့် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ လုပ်ငန်းများ၊ အကောင်အထည်ဖော်မည့်အစီအစဉ်များ၊ ခန့်မှန်းဘတ်ဂျက်၊ ဘတ်ဂျက်အဆိုပြုချက်များ၊ စသည်တို့ ဖော်ပြထားသည့် စီမံချက်သရုပ်ဖော်များ၊ ပြည်ထောင်စုမူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများ၊ ဖြစ်နိုင်စရာ စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုများစသည်ဖြင့် ကိုက်ညီမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ဖြည့်စွက်သတင်းအချက်အလက်များ ပါဝင်ပါသည်။ ဤအဆိုပြုချက်များတွင် ခန့်မှန်းချက်များသာ ထည့်သွင်းနိုင်ပါသည်။ အလားအလာရှိသော အလှူရှင်များအား မတင်ပြမီ ထပ်မံ၍ အသေးစိတ်စိစစ်ရန် လိုအပ်ပါမည်။

၅.၁။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေး စီမံချက်များ

လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနယ်ပယ်တွင် စွမ်းဆောင်ရည် အကန့်အသတ်မျှသာရှိခြင်း၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ ဗဟုသုတ မရှိခြင်းဆိုသည့် ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် အောက်ဖော်ပြပါ စီမံချက်များကို အဆိုပြုပါသည်¹⁰¹။

၅.၁.၁။ လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုဘဝရပ်တည်ရန် ခက်ခဲသော ထိခိုက်လွယ်သည့် လူအုပ်စုများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစိုးရနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအား စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ပေးခြင်း

လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ ပညာရေးဦးစီးဌာနများမှ အဓိကကျသည့် ပြည်နယ်အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်အဆင့်မှ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များတွင် လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်သည့် လက်ရှိဥပဒေ၊ အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာများနှင့် မူဝါဒများနှင့်ပတ်သက်၍ အသိဗဟုသုတရှိကြောင်း သေချာမှုရှိစေရန် စီမံချက်ကို ပုံစံထုတ်ဖွဲ့စည်းပါသည်။ စီမံချက်တွင် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးကဏ္ဍများတွင် အဓိကဆောင်ရွက်နေသည့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ (ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ) ပါဝင်ပါလိမ့်မည်။ အဓိကသတင်းအချက်အလက်များကို ဒေသတွင်းဘာသာစကားများနှင့် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်းများ အပါ

¹⁰¹ဦးစားပေးကိုကျေးရွာအဆင့် ပဏာမကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းတွင် သတ်မှတ်ထားသောကြောင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားထားသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း(ဆရာဝန်)ပြတ်လပ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) မရှိခြင်းနှင့် ဆက်နွယ်သည့် ပြဿနာများ မပါဝင်ပါ။

အပင် အစိုးရဌာနအဆင့်အမျိုးမျိုးတွင် အသိနီးကြားခြင်းသင်တန်းများအသွင်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ လုပ်ငန်းရပ်များတွင် နည်းပညာဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ဥပဒေမှတ်တမ်းများကို လက်လှမ်းမီရရှိစေရန် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စာကြည့်တိုက်တစ်ခုကို တည်ထောင်ခြင်းလည်း ပါဝင်ပါမည်။ စာကြည့် တိုက်ကို ထိခိုက်လွယ်သောလူအုပ်စုများနှင့် ပတ်သက်နေသည့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရ ဌာနများ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ချင်းပြည်နယ် ဥပဒေဌာနသည် သော့ချက်ကျသည့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူ တစ်ဦးဖြစ်ပြီး စီမံချက်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျပါဝင်ပါလိမ့်မည်။ ဥနှစ်ကာလထိ တိုင်စီမံချက်ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ပြီး ခန့်မှန်းဘတ်ဂျက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၅၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၁.၂။ ရွှေလျားသင်ကြားရေးအဖွဲ့များကို အသုံးပြု၍ မူလတန်းလွန်အဆင့် စာသင်ခန်းများ၌ ဆရာ/ဆရာမ မလုံလောက်ခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း

ပထမအနေဖြင့် မြို့နယ်(၅)မြို့နယ် (ဟားခါး၊ ထန်တလန်၊ တီးတိန်၊ ဖလမ်း၊ မင်းတပ်)တွင် ဆောင်ရွက်ရန် စီမံချက်ကို ပုံစံထုတ်ပါသည်။ မူလတန်းလွန်အဆင့် ကျောင်းသားများတွင် သင်ယူတတ်မြောက်မှု နိမ့်ကျခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခြေအနေမှာ ၆ တန်း၊ ၇ တန်း၊ ၈ တန်းများတွင် ဆရာပြတ်လပ်မှု ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ရပါသည်။ ဆရာပြတ်လပ်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည့် စာသင်ကျောင်းများအတွက် ရွှေလျားသင်ကြားရေးအဖွဲ့များ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ၎င်းတွင် (က) အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့လျှင် ၂ ယောက်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့ပေါင်း ၂၀-၂၅ ဖွဲ့စည်းခြင်း (ခ) ၎င်းတို့အတွက် သင်ကြားရေးနည်းစံနစ်ဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများဆိုင်ရာ အထူးသင်တန်း (ဂ) ယာယီချထားသည့် နေရာများသို့ အဖွဲ့များ အရောက်သွားနိုင်ရန် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးပံ့ပိုးခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ အထိအခိုက်ရှိသော စာသင်ကျောင်းများအနေဖြင့် နှစ်စဉ် စာသင်ကာလနှစ်ခုစာ ပံ့ပိုးမှု ရရှိပါလိမ့်မည်။ မူလတန်းနှင့် မူလတန်းလွန်အဆင့် နှစ်ရပ်လုံးတွင် ကျောင်းသား၏ သင်ယူတတ်မြောက်မှုအပေါ် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော သက်ရောက်မှုအနေဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများကို တိုင်းတာပါမည်။ ဒုတိယအဆင့် စာသင်ကျောင်းများသို့ တက်ရောက်ခြင်းနှင့် ပြီးစီးခြင်းတို့အပေါ် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော သက်ရောက်မှုများ အနေဖြင့် ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုကို တိုင်းတာပါမည်။ စီမံချက်ကို (၃)နှစ်ကာလကျော် (ကနဦး) ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ခန့်မှန်းဘတ်ဂျက် စုစုပေါင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၅၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၁.၃။ ချင်းပြည်နယ်မှ အရည်အသွေး နိမ့်ကျသည့် ပညာသင်ကြားခြင်းနှင့် သင်ယူခြင်းကို အရည်အသွေး မြင့်တက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း

ပညာရေးရလဒ်များ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန်နှင့် ချင်းပြည်နယ်မှ စာသင်ကျောင်းများတွင် လတ်တလော ဖြစ်ပွားနေသည့် အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းအောက်ဆင့်များတွင် ကျောင်းထွက်နှုန်း မြင့်မားနေခြင်း (သွယ်တိုက်သက်ရောက်မှု)ကို လျော့ကျအောင် ဆောင်ရွက်နေသည့် အားထုတ်မှုအလုံးစုံကို ပံ့ပိုးရန်အတွက် မြို့နယ်အားလုံးတွင် သင်ကြားရေးအရည်အသွေးမြှင့်တင်ရန် စီမံချက်ကို ပုံစံထုတ်ပါသည်။ မူလတန်း

နှင့် မူလတန်းလွန်အဆင့်များမှ ဆရာ ၉၀၀ ခန့်၏ ကျွမ်းကျင်မှုမြှင့်တင်ရန်နှင့် ပြန်လည်သင်တန်းပေးရန် စီမံချက်တွင် အစီအစဉ် ရေးဆွဲထားပါသည်။ အလွတ်ကျက်မှတ်သည့် လတ်တလောစံနှစ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အမိပွယ်ရှိရှိ သင်ကြားခြင်းနှင့် နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု ဖန်တီးရန် စူးစိုက်ဆောင်ရွက်ပါမည်။ စာသင်ကျောင်းများတွင် စာကြည့်တိုက်များ ထူထောင်ရန်လည်း စီမံချက်က ပံ့ပိုးပါမည်။ စီမံချက်ကို ၃-၅ နှစ်ကျော် အကောင်အထည်ဖော်ပါမည်။ ခန့်မှန်း ဘတ်ဂျက် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၉၀၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၂။ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးကာကွယ်ရန်နှင့် လိုအပ်ချက်များ ပြည့်မီစေရန် စီမံချက်များ

၅.၂.၁။ ချင်းပြည်နယ်တွင် မူလတန်းကြိုကျောင်းများကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လက်လှမ်းမီမှုနှင့် ရှေးဦးကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်စောင့်ရှောက်ရေးစီမံချက်များ၏ အရည်အသွေးနိမ့်ကျမှု ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း

မူလတန်းကြိုကျောင်းများ အရေအတွက် တိုးချဲ့ရန် မြို့နယ်နှစ်မြို့နယ်(မင်းတပ်နှင့် ကန်ပက်လက်)ကို စူးစိုက်ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ECCD ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မူဝါဒကိစ္စများနှင့် ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ရန် ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ECCD နည်းပညာအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတစ်ခု စီမံချက်က ကျင်းပပေးပါမည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော သင်ရိုးတစ်ခု ပြင်ဆင်မည်ဖြစ်ပြီး အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသည့် မူလတန်းကြိုကျောင်းဆရာများအား သင်ရိုးအသုံးပြုနည်းနှင့် ပတ်သက်၍ သင်တန်းပို့ချပါမည်။ မူလတန်းကြိုကျောင်းကို အခြေအနေကောင်းသည့် မိသားစုများမှ ကလေးငယ်များအတွက်သာမဟုတ်ဘဲ လူထုထဲမှ ကလေးငယ်အများစု ရလာနိုင်အောင် အာမခံနိုင်သည့် အစီအမံကို လက်ခံကျင့်သုံးပါမည်။ စီမံချက်ကို ၅ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ဘတ်ဂျက်ခန့်မှန်းခြေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉၀၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၂.၂။ မြန်မာဘာသာစကားပဟုသုတဆိုင်းရာ လိုအပ်ချက် မပြည့်မီဘဲ မူလတန်းသို့ တက်ရောက်သင်ကြားရသော ချင်းကလေးငယ်များ၏ သင်ယူနိုင်မှုစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ခြင်း - ချင်းဘာသာစကားသင်ရိုးညွှန်းတမ်း ပြုစုခြင်း

ပြည်နယ်တစ်ခုလုံးတွင် ဆောင်ရွက်ရန် စီမံချက်ကို ပုံစံထုတ်ပါသည်။ မူလတန်းပညာရေးတွင် လူမျိုးစုများ၏ အမျိုးသားဘာသာစကား သင်ယူခြင်းကို ပြန်လည်သွတ်သွင်းရန် ချင်းဘာသာစကားဖြင့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းပြုစုဖို့ ရည်ရွယ်ပါသည်။ ၎င်းတွင် ယခင်က အသုံးပြုခဲ့သော ချင်းဘာသာစကား သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့် ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပစ္စည်းများစုဆောင်းခြင်း ပါဝင်ပါမည်။ ၎င်းကို ခေတ်နှင့်အညီ မွမ်းမံရန်နှင့် မူလတန်းအဆင့် အောက်တန်းများအတွက် ခိုင်မာသည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့် ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များ ပြင်ဆင်ရန် တိုင်ပင်နှီးနှောသည့် လုပ်ငန်းစဉ် ပါဝင်ပါမည်။ ၎င်းတွင် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းအသစ်နှင့် ပစ္စည်းများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာများအတွက် သင်တန်းပို့ချခြင်းလည်း ပါဝင်ပါမည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ချင်းကလေးငယ်များ ၎င်းတို့၏ ကျောင်းနေချိန် ပထမနှစ်များတွင် သင်ယူမှု ပိုကောင်းလာ

မည်၊ မူလတန်းလွန်ကျောင်းများသို့ ၎င်းတို့တက်သောအခါ မြန်မာဘာသာစကား အသုံးပြု၍ သင်ယူခြင်းကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ကူပြောင်းနိုင်စေလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ စီမံချက်ကို ၁ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ လျာထားခန့်မှန်းဘတ်ဂျက်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၅၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၂.၃။ ကလေးသူငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ စားနပ်ရိက္ခာအခွင့်အရေးများနှင့် အာဟာရအဆင့်အတန်း မြှင့်တင်ခြင်း

မြို့နယ်အားလုံးတွင် စီမံချက်ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ချင်းပြည်နယ်မှ ပြည်သူများ၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ နှင့် ကလေးငယ်များ၏ အာဟာရအဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ရန် စူးစိုက်ဆောင်ရွက်ပါသည်။ အာဟာရသင် တန်းပစ္စည်းနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းလွှာများ၊ နှစ်စဉ်အာဟာရရည် မှန်းချက်များကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ အ ဆင့်တိုင်းမှ ကလေးငယ်များ၏ အာဟာရအဆင့်အတန်းကို စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းစသည့် ပုံသဏ္ဍာန်များ ဖြင့် အသိနိုးကြားမှုမြှင့်တင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရည်မှန်းချက် အောင်မြင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ ၎င်းတွင် ချင်းပြည်နယ်တစ်ခုလုံးမှ လူထုများ၏ အာဟာရအဆင့်အတန်းကို မှတ်တမ်းတင်ရန် မြေပုံချပ် ထုတ်ခြင်းလေ့ကျင့်ခန်း ပါဝင်ပါမည်။ နောင်စီမံချက်ရေးဆွဲသည့်အခါ မြေပုံချပ်ကို ထပ်မံအသုံးပြုသင့်ပါ သည်။ အာဟာရဆိုင်ရာ ဖိစီးမှုအောက် ရောက်နေသည့် ဦးစားပေးလူထုများစာရင်းသည် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် အလုပ်အတွက်ရိက္ခာ ကြားဖြတ်စီမံချက်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပိုမိုစူးစိုက်နိုင်ရန် အထောက်အပံ့ ဖြစ်ပါ လိမ့်မည်။ စီမံချက်တွင် အိမ်ထောင်စုအတွင်း စားနပ်ရိက္ခာဥယျာဉ်များ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကျောင်း တွင်းအာဟာရကျွေးမွေးရေးစီမံချက်၊ အမျိုးသမီးအုပ်စုများနှင့် ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးကော်မတီများအား အာဟာ ရနှင့်ယဉ်ပါးစေခြင်းစီမံချက်ပေးရန် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများကို သင်တန်းပို့ချခြင်း ပါဝင်သလို စားနပ် ရိက္ခာ ပြတ်လပ်ခြင်းအတွက် အချိန်မီ သတိပေးခြင်းစံနှစ်သည်လည်း လုပ်ငန်းရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်ပါသည်။ စီမံချက်ကို ၅ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ စုစုပေါင်းဘတ်ဂျက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၀၀,၀၀၀ အညွှန်းပြ ပါသည်။

၅.၃။ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အားပြည့်ပံ့ပိုးခြင်းနှင့် လိုအပ်ချက်များ ပြည့်မီစေရန် စီမံချက်များ

၅.၃.၁။ မူလတန်းပညာရေးကို မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ ပိုမိုလက်လှမ်းမီရရှိစေခြင်း

မသန်စွမ်းကလေးသူငယ် ဖြစ်ပွားမှုနှုန်းမြင့်သည့် မြို့နယ်(၃)မြို့နယ်တွင် စီမံချက်ကို အစပြု ဆောင်ရွက်ပါ မည်။ ၎င်းတွင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အင်္ဂါရပ်များကို လက်လှမ်းမီသည့် မသန် စွမ်းကလေးငယ်များနှင့် မသန်စွမ်းလူငယ်များအရေအတွက် သတင်းအချက်အလက် အတိအကျကို မြို့နယ် အသီးသီးမှ ကောက်ယူခြင်း ပါဝင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် NFPE မသန်စွမ်းသူများ သင်ရိုး/သင်ရိုး ညွှန်းတမ်း ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ရွေ့လျားသင်ရိုးလမ်းညွှန်ဆရာများ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်မည့် မိတ် ဖက် CSO/NGO များ သတ်မှတ်ခြင်း၊ စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုပါမည်။ ထို့နောက် လမ်းညွှန်ဆရာ

များနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်မိတ်ဖက်များကို သင်တန်းပေးပါမည်။ သင်တန်းစီမံချက်များ ဆောင်ရွက်ရန် သင့်တော်သော သင်ယူစရာနေရာတစ်ခု ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ပါမည်။ စီမံချက်ကို ၃-၅ နှစ် ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ရည်ညွှန်းဘတ်ဂျက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၅၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၃.၂။ မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် အသိပေးဆွေး နွေးပွဲများ

စီမံချက်ကို ထန်တလန်မြို့နယ်နှင့် စီမံချက်အစပျိုးအဆင့်တွင် သတ်မှတ်သည့် ထပ်တိုးမြို့နယ် ၃ ခုတွင် အကောင်အထည်ဖော်ပါမည်။ ချင်းမသန်စွမ်းသူများအဖွဲ့အစည်းကို အားဖြည့်ရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ ဘဝအခြေအနေများကို မြှင့်တင်ရန်၊ အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်၊ ကျေးရွာအဆင့်များမှ ပြည်သူလူထုသို့ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေရန်၊ စသည့်အမြင်များနှင့် စီမံချက်ကို ပုံစံထုတ်ပါသည်။ ထန်တလန်မြို့နယ်မှ CDO ကို အထောက်အပံ့ပေးရင်း အခြားမြို့နယ် ၃ မြို့ နယ်တွင် CDO များ ထူထောင်ခြင်းနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပံ့ပိုးကူညီပါမည်။ စီမံချက်ကို ၂ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ လျာထားဘတ်ဂျက်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၅၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၄။ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ ပံ့ပိုးကူညီခြင်း စီမံချက်များ

၅.၄.၁။ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများကို အမျိုးသမီးများ လက်လှမ်းမီရရှိမှု တိုးမြှင့်ခြင်း

စီမံချက်ကို မြို့နယ် ၃ မြို့နယ် (မင်းတပ်၊ မတူပီ၊ ကန်ပက်လက်) တွင် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ၎င်းတွင် ကျန်းမာ ရေးဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများကို သင်တန်းပေးခြင်း၊ လိင်ပညာပေးခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် မျိုးဆက် ပွားအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အသိဗဟုသုတများကို မြှင့်တင်ခြင်း (ကလေးယူမည့်အရေအတွက် ရွေးချယ်မှု၊ မိသားစုအတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပါဝင်ခြင်း)၊ မိသားစုစီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အ လက်များ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ သားဆက်ခြားခြင်း၊ အိတ်ချ်အိုင်စွဲကူးစက်ပြန့်ပွားခြင်း၊ စသည်ဖြင့် ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်း တွင် ကလေးသူငယ်ကျန်းမာရေး၊ ကာကွယ်ဆေးထိုးနှံခြင်း၊ ဖောစီးစွာ ကလေးသေဆုံးခြင်း၏ အကြောင်း ရင်းများနှင့် ကာကွယ်ရေး၊ စသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို လူထုသို့ပေးခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ စီမံချက်ကို ၂ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ လျာထားဘတ်ဂျက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၂၀,၀၀၀ ဖြစ်ပါ သည်။

၅.၄.၂။ အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုရေးအဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး/လူ့ အခွင့်အရေးကို သဘောပေါက်နားလည်စေခြင်း - အမျိုးသမီးများအတွက် ဥပဒေရေးရာ အထောက်အကူ အကြံပေးသင်တန်း

ဥပဒေများကို အမျိုးသမီးများ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း၊ ဥပဒေများက ၎င်းတို့၏ ဘဝများနှင့် အခွင့်အ ရေးများအပေါ် မည်သို့သက်ရောက်ပုံကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းစသည့် နားလည် သဘောပေါက်ခြင်း ကို မြှင့်တင်ရန် စီမံချက်ကို ပုံစံထုတ်ပါသည်။ စီမံချက်တွင် အမျိုးသမီးအုပ်စု တစ်စုအား ဥပဒေသင်တန်း ပေးခြင်းကို အထူးဂရုပြုဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဥပဒေလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ၎င်းတို့ ပါဝင်နိုင်ပါမည်။ အခွင့်အရေးများ ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည့် အမျိုးသမီးများကိုလည်း ပံ့ပိုးကူညီနိုင်ပါလိမ့်မည်။ စီမံချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်း ပိုရလာလိမ့်မည်ဟု မျှော် လင့်ပါသည်။ စီမံချက်တွင် အမျိုးသမီးများကို ဥပဒေဆိုင်ရာ ပညာပေးခြင်းနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သင်တန်း ပေးခြင်း၊ ဥပဒေသင်တန်းပေးပြီးသော အမျိုးသမီးများကို ကွန်ယက်ဖွဲ့ခြင်း၊ အမျိုးသမီးတရားသူကြီးများ၊ ဥပ ဒေအထောက်အကူပြုအကြံပေးများ၊ မြို့နယ်အသီးသီးတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီရေးဝန်ဆောင်မှုဌာနများ ထူထောင်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလုပ် ရှားမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ စီမံချက်ကို ၂ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ လျာထား ဘတ်ဂျက်ခန့်မှန်းမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၁၅,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၄.၃။ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများကို အဖွဲ့အစည်းပိုင်းဆိုင်ရာ အားဖြည့်ခြင်း - ချင်းအမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများကွန်ယက်ကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်း

မြို့နယ်အားလုံးကို စီမံချက်ဖြင့် လွှမ်းခြုံပါမည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန်အလို့ငှာ ရေရှည်တည်တံ့သည့် အဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်ပုံကို ပံ့ပိုးကူညီရန် စီမံချက်ကို ပုံစံ ထုတ်ပါသည်။ ကွန်ယက်များ ရှိပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အားနည်းသည်။ ရှိရင်းစွဲ ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများအ ပေါ် တည်ဆောက်ပြီး ရေရှည်တည်တံ့မှုကို သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ဖို့ အရေးကြီးပါသည်။ အဓိက လုပ် ငန်းရပ်များတွင် ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်း ရှေ့ဆောင်အဖွဲ့ (GEI)မှ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ကျင်းပသည့် တစ်လနစ်ကြိမ်အစည်းအဝေးများအပါအဝင် ချင်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများကွန်ယက် (CWON) အတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးမှု၊ အဖွဲ့အစည်းပိုင်းနှင့် မဟာဗျူဟာပိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှု၊ လုပ်ငန်းစီမံချက်ဖွဲ့စည်း ခြင်း၊ ဝန်ထမ်းဖွဲ့စည်းခြင်း၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းအညွှန်းကိန်းများနှင့် ရလဒ်အညွှန်းကိန်းများ တည် ဆောက်ခြင်း၊ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ စီမံချက်တွင် ၂၀၁၅ နိုဝင်ဘာတွင် ချင်းအမျိုးသမီးများကွန်ယက် ညီလာခံဖွဲ့စည်းရန် ရည်မှန်းချက်ထားသင့်ပါသည်။ မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များတွင် အမျိုးသမီးအစည်း အရုံးများ ဖွဲ့စည်းခြင်းလည်း စီမံချက်တွင် ပါဝင်ပါသည်။ မြို့နယ်အသီးသီးမှ မြို့နယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးကော်မတီတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် အနည်းဆုံး နေရာတစ်နေရာ သေချာစေရန် ခွဲတမ်းချစ်နစ်ကို ထည့်သွင်းခြင်း၊ အဆိုပါကိုယ်စားလှယ်ကို မြို့နယ်အဆင့်တွင် မြို့နယ်အသီးသီးမှ အမျိုးသမီးများအစည်းအရုံးအဖွဲ့ဝင်များက

ရွေးချယ်ပါလိမ့်မည်။ စီမံချက်ကို ၁ နှစ် ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ခန့်မှန်းကုန်ကျစရိတ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၅,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၄.၄။ လူထုဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူထုအဆုံးအဖြတ် ချမှတ်ခြင်းကိစ္စများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ခိုင်မာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကျား/မ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှခြင်းကို မြှင့်တင်ခြင်း

ရှေ့ပြေးစီမံချက်ကို တီးတိန်မြို့နယ်တွင် အကောင်အထည်ဖော်ပါမည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသားများနှင့် ယှဉ်ဘောင်တန်းလျှက် တန်းတူနေရာရရန် အမျိုးသမီးများကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးနိမ့်ကျမှုသင်တန်းများ၊ ‘အမျိုးသမီးများနှင့်ခေါင်းဆောင်မှု’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ကျောင်းတွင်းစာစီစာကုံးပြိုင်ပွဲနှင့် ပါရမီပြပွဲ၊ အမျိုးသမီးများအတွက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် ဘဝတွက်တာကျွမ်းကျင်စရာသင်တန်းများ၊ စာရင်းကိုင်၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေး၊ ဥပဒေရေးရာ၊ ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် အသိပေးဆွေးနွေးခြင်းခေါင်းစဉ်များ၊ စသည်တို့အတွက် သင်တန်းဆရာဖြစ်သင်တန်းများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ သြဇာအာဏာမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်ဆက်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြည်နယ်လုံးကျွတ်ညီလာခံ၊ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ စီမံချက်၏ ရလဒ်အနေဖြင့် ရပ်ရေးရွာရေးကိစ္စများ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာနှင့် လူထုဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများ နေရာရလာမည်။ ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းတွင် အသိနိမ့်ကျမှု မြင့်တက်လာမည်။ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကို နားလည်သဘောပေါက်မှု မြင့်တက်လာမည်။ စီမံချက်ကို ၁ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ခန့်မှန်း ကုန်ကျစရိတ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၅,၀၀၀ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၅။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် စီမံချက်များ

၅.၅.၁။ သင်တန်းဆင်း စေတနာ့ဝန်ထမ်းများကို ပိုမိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားအင်အား မလုံလောက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း

ပညာရပ်ဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ပြတ်လပ်ခြင်း၏ ဆိုးကျိုးကို လတ်တလောခံစားနေရသည့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခြင်းလွှမ်းခြုံမှု မြင့်တက်လာအောင် စီမံချက်က ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ၎င်းတွင် ဒေသခံ စေတနာ့ဝန်ထမ်းကျန်းမာရေးလုပ်သားများနှင့် အရံသားဖွားဆရာမများကို သင်တန်းပေးခြင်း၊ ပစ္စည်းကိရိယာတပ်ဆင်ပေးခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းကို မြို့နယ်အဆင့်တွင် မြို့နယ်ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနက ကြီးကြပ်မည်ဖြစ်ပြီး ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးကော်မတီမှတစ်ဆင့် ကျေးရွာခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် တာဝန်ခံရပါမည်။ သင်တန်းစရိတ်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်ကို လူထုက ထည့်ဝင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ စီမံချက်ကို ၅ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ခန့်မှန်းကုန်ကျစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၅၇၅ သန်း ဖြစ်ပါသည်။

၅.၅.၂။ ဦးစားပေးအဆင့် သတ်မှတ်ထားသည့် ကူးစက်ရောဂါများ ကာကွယ်တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီမှု တိုးမြှင့်ခြင်း

ရွေ့လျားကာကွယ်ဆေးထိုးအဖွဲ့များဖြင့် ဆောင်ရွက်သော ကလေးသူငယ်ကာကွယ်ဆေးထိုးစီမံချက်ကို စီမံချက်က ပံ့ပိုးပါလိမ့်မည်။ စီမံချက်တွင် တီဘီ၊ အသည်းရောင်အသားဝါစီ၊ အိတ်ချ်အိုင်ဗွီ စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ကုသခြင်းစီမံချက်များကို ပံ့ပိုးခြင်းနှင့် ငှက်ဖျားရောဂါပျံ့ပွားမှု ထိန်းချုပ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုရန် ဆေးစိမ်ခြင်ထောင်များ ဖြန့်ဖြူးခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ စီမံချက်ကို ၃ နှစ်ကျော် ဆောင်ရွက်ပါမည်။ ခန့်မှန်းကုန်ကျစရိတ်မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၀၃၀ သန်း ဖြစ်ပါသည်။

၅.၆။ မျှော်မှန်းရလဒ်နှင့် ပါဝင်မှုတိုက်ဖျက်မှုများ

LSP သည် ကိုက်ညီမှုရှိပြီး ရနိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များနှင့် ကိုင်တွယ်ပတ်သက်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော သီးခြားမဟာဗျူဟာများကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော အဓိကပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို အထက်တွင် ဆွေးနွေးပြီးဖြစ်သော စီမံချက်အဆိုပြုချက်များဖြင့် ခိုင်မာအောင်ပြုလုပ်ပြီးဖြစ်ပါသည်။ စီမံချက်အသီးသီးတွင် သီးခြားရည်ရွယ်ချက်များ၊ လုပ်ငန်းရပ်များ၊ မျှော်မှန်းရလဒ်များ ပါရှိပါသည်။ ထိုအရာများကို ပေါင်းလိုက်လျှင် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော ပြဿနာအမြောက်အများအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှတုန့်ပြန်ခြင်းကို ကိုယ်စားပြုလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး အောက်ဖော်ပြပါ မျှော်မှန်းရလဒ်များအဖြစ် အပြောင်းအလဲများ ရစေပါသည်။

စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ခြင်း

- ထိခိုက်လွယ်သော လူအုပ်စုများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ ဗဟုသုတနှင့် နီးကြားအသိ မြှင့်တက်ခြင်း
- ရွေ့လျားသင်ကြားရေးအဖွဲ့များကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် မူလတန်းနှင့် မူလတန်းလွန် အဆင့်များတွင် သင်ယူတတ်မြောက်မှုများ တိုးတက်ခြင်း
- ချင်းပြည်နယ်အပိုင်းမှ စာသင်ကျောင်းများတွင် သင်ကြားခြင်းနှင့် သင်ယူခြင်း အရည်အသွေးများ မြှင့်တက်ခြင်း

ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများ

- ဘာသာရပ်များကို ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်မှု ရရှိခြင်းဖြင့် မူလတန်းအဆင့် စာသင်ကျောင်းများတွင် ကလေးငယ်များ၏ သင်ယူမှုမြင့်မားလာသည့် ကလေးငယ်များ
- ကလေးငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အာဟာရအဆင့်အတန်း မြင့်မားခြင်း
- ဆင်းရဲသော ကလေးငယ်များနှင့် ဝေးလံသော ဒေသများမှ ကလေးငယ်များ မူလတန်းကြို ကျောင်းပညာရေးကို လက်လှမ်းမီသည်
- မူလတန်းကြိုကျောင်းအားလုံးတွင် တပြေးညီကျင့်သုံးသော ECCD စံနှုန်းများ

မသန်စွမ်းသူ များ၏ အခွင့်အ

- မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများအကြောင်း ချင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နားလည်သဘောပေါက်မှု မြှင့်တက်ခြင်း

ရေးများ

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ

ကျန်းမာရေး

- မသန်စွမ်းသူများနှင့် အိုမင်းမစွမ်းသူများအတွက် ထူထောင်ထားသော လူမှုဘဝကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအစီအမံများ
- ပညာရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်းများကို လက်လှမ်းမီသော မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ
- ဝန်ထမ်းများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ တိုးချဲ့ခြင်းဖြင့် အားဖြည့်ထားသည့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်း
- တရားမျှတမှုကို အမျိုးသမီးများ လက်လှမ်းမီခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း တိုးတက်ခြင်း
- ချင်းပြည်နယ်အမျိုးသမီးများ၏ညီလာခံ ဧကန်ဖြစ်သည်
- ကျား/မ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှခြင်းဆိုင်ရာ အသိနိုးကြားမှု မြှင့်တက်ခြင်း
- လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားသည့် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများဖြင့် ဝေးလံခေါင်သီသော ဒေသများတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ အခြေအနေ တိုးတက်ခြင်း
- ရောဂါကူးစက်ပျံ့ပွားခြင်းနှင့် ရောဂါကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ နိုးကြားမှု မြှင့်တက်ခြင်း
- ရွေ့လျားကာကွယ်ဆေးထိုးအစီအမံများ၊ ရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးရန် တိုးတက်လာသော အခြေအနေများနှင့် ခြင်ထောင်ဖြန့်ဖြူးခြင်းများဖြင့် ငှက်ဖျား၊ တီဘီ၊ အိတ်ချ်အိုင်ဗီစသည်ဖြင့် ရောဂါကာကွယ်ရေးစီမံချက်များကို ပံ့ပိုးမှု မြှင့်တက်ခြင်း

ချင်းပြည်နယ်တွင် LSP အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အောက်ပါကြိုတင်ယူဆချက်များကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

- လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်သည်။
- ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ကျင်းပသည်။
- ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြင်ပမှ အလှူရှင်များထံမှ ရံပုံငွေများ ရရှိပြီး အချိန်မီ ဖြန့်ဝေသည်။
- ချင်းပြည်နယ်အစိုးရအနေဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊ မိတ်ဖက်ရံပုံငွေများနှင့် လိုအပ်သော လူသားအရင်းအမြစ်ပေးရန် ဆန္ဒရှိသည်။
- CSO များ တရားဝင် ဖွဲ့စည်းသည်။ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဆောင်ရွက်ရန် မှတ်ပုံတင်သည်။
- LSP သည် ချင်းပြည်နယ် ဘက်ပေါင်းစုံမှဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်တွင် ပေါင်းစပ်ပါဝင်နေသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။